

Keliso-gi U-anim-qa Emanqat

Megeat Manqat-qase

Nqanek emanqat, Luk ndøpeawám. Ezoqa kopo ndégo, ibugukhokhof Luk mbuk Yesu-qa yaq-te, gepeawam. Ngenek Luk, mulømula etoam ezoqám. Ndego nqanek Keliso-gi u-anim-qa emanqat, Tiofilus-té genø-peawám. Geté ndego ezoqa ewaqape nonqo ndøpeawám, manqei-manqei ate nqægo.

Nqanek emanqat-te, Luk Keliso-gi u-anim-qá yaq-té genevototát, neka tiqa matev ate qægoam, gimatønumam. Nqova Mbomambaqape, Yesu-gi paev ezoqam, bazaføgakh zø-etoám, neka até ndigú-a, vøzø-etoam, ezoqa ewaqape, gi-unimanqatintam neka vømbøpavam. Yesu-gi paev ezoqam, ezoqa teqa manqat, bugukhokhof Zelusalem taon-té gini-zømesimám. Yaq ndigu ezoqam, tiqa manqat gi-unimanqatintam, ndigu taon neka vemivemiav nøme-té ginø-okhoám, neka Manqat Mbomambaqape, Yesu-qa yaq-te, Zu ezoqa nøme vøzø-vototupam. Yaq ezoqa nøme, manqei-manqei nøme-té ginø-okhoám, neka nqanek Manqat Mbomambaqape, Zu ezoqam neká bawan vini-ak, vøe-zømesimam. Yaq nqanek manqei vinivinimba-te, ezoqa nøme, Yesu ekeza khandi etoam nonqo ndøndafém, yaq Kliten bawan matev vøngazem.

Nqanek emanqat mokho-te, sapta 1 atema 12, Pita-za-qa yaq-té qane-manqaté. Neka sapta 13

atema 28, ndøgo tøne-manqaté, matev vinivin-imba, Pol-za gimatønumam. Manqei nøme-te, Pol ge-okhoam, Luk møndøgoám, te namba. Yaq ta emanqat mokho-te nqanek, Luk āv gene-peawám nqægo: “Ni nimatønumám.” Ta emanqat nqáneq: Kel 16:10-17, 20:5–21:18 neka 27:1–28:16. Ēmanqat nøme-te, ndøgo ekezan goneav qagoam, ndego āv gene-peawám nqægo: “Ndígu timatønumám.”

Yesu manqa mbusa geve, Nqova Mbomambaqape tendo-khofotav

¹ Tíofilus. Khaiya mbomá, qo-te! Ta mbuk ndøgo, no bugukhokhof qæpeawam, no tötø-peawám ndøgo, matev ate ndægo, Yesu gematønumam neka ezoqa vøe-zømesimam, ndego teqa sasae ande ge:ngaz, ² atema ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam yan-te vøkhato. Bugukhokhof, ndego Nqova Mbomambaqape mokho-te, tegi u-anim, manqa é-møndøzø-løvuá, ndigu bugukhokhof gevevesam. ³ Yesu tae mutui-te gitøkewem, genanim, nango gendokhandi:v, yaq ndego khøuwa foti mokho-te, gèfakhanumám ti-te, neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te vøe-zømesimam. Ndego khøuwa kopoáv, āv gene-zømesimám nqægo: Ndego unimanqatin ndøkhandí:v. ⁴ Khøuwa nøme, Yesu ti namba ge:goam, ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Zelusalem taon naqanøká ndø-ivøvém. Geté manqa mbusa ndøgo, av noge Tat ge:ve, tozombøé-kewagát ndøgo, no qazømbe-manqatam.

1:1 1:1 Luk 1:3 **1:2** 1:2 Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3** 1:3 Luk 24:36-49; Kel 10:41 **1:4** 1:4 Luk 24:49; Zion 14:16-17; Kel 2:33

⁵ Zion, ndego ezoqa ibøkha iz, ibøkha-té genøzø-etoumám. Geté zo avønín, ibøkha iz, Nqova Mbomambaqapé qazøté-ndapém.”

⁶ Khøuwa nøme, Yesu-gi u-anim, te namba gi:møvab, ndigu āv gimbøe-bevøpém nqægo, “Evézøza. Eisa, qo ni Izlael ezoqam, ndakin megeat matev nqawa poqonimbí-etoām, penømakhaya, yaq ni nikeza ezoqam nimbō-kawaevtāt?”

⁷ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Matev āv taoká, av ndægo, zo zøtēzøtēz, ta khøuwa neka viav, Tat ekeza poev-te gezav. ⁸ Geté Nqova Mbomambaqape zo-te tendovis, zo bazaføgakh zøndapém. Yaq zo nogi bøi vizu ezoqam zógoát, neka noqá u zóløozumát, nqanek Zelusalem taon-te, neka Zudia plovins-te ate ndægo, neka Samalia manqei-te, atema manqei-qape-qa vaev-te.”

Yesu yan-te geqavig

(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁹ Yesu manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq Mbumbukiam yan-té genø-eqeiú. Ndigu até geometát, ge-eqanat, atema khaiya ozoz vømē-otan.

¹⁰ Tiqa bøi é-møndømø-føgøføgakhám, yan-te. Yaq nqæe! Tiqa avønin-te, ezoqa menas sègefakház. Ndabua papaqa ndø-uzupám. ¹¹ Yaq ndigu āv gizømbe-eín nqægo, “Gélili plovins-ak. Zo gekhá zówanet, yan ndozo-waomit? Ngenek Yesu, Mbumbukiam zo mokho-te gendaf, yaq yan-te vøqavig, ndego nqawa āv tendéqaván, av zo ndakin qazøte-ometam, yan-te geqavigat.”

Matias Zudas-qa iziz gendap
(Met 27:3-10)

¹² Yaq Yesu-gi u-anim, ta manqei poyat ndøgo, Oliv manqei poyat gimbo-akhaemam, gè-ivøvém, Zelusalem taon-te vøvesez. Yaq ta manqei pøyat-a, yaq Zelusalem, taqa atap khapémbá. Ande āv 1 kilomítá ndægó.

¹³ Zelusalem taon-te gimøfakhaz, yaq khoev ova kouwat-té ginøzāv, ma gipindumam. Ezoqam ngínik: Pita neka Zion neka Zems neka Endlu neka Filip neka Tomas neka Batolomeu neka Metiu, neka Zems nøme, ndego Alfius-ge yo, neka Saemon, ndego Zelot ezoqam, neka Zudas, ndego Zems-ge yo. ¹⁴ Nginik møndø-møvøbumám, vøguligulimam. Até sakhéis-a, vøgoam. Neka até Melí-a, Yesu-gu evo, neka tegi emekheis, vøgoam.

¹⁵ Khøuwa nøme, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, nqawa gimøvab, ezoqam ande av 120 ate gi:goam, yaq Pita tenø-itán ndøgo, vøzø-ein, ¹⁶ “Nøfuap. Mbumbukiam-qa Manqat-te, Nqova Mbomambaqape Deivid mokho-te, Zudas-qa yaq-te, manqat é-møndo-eín, ndego ndigu ezoqam gezø-ovøemavun, ndigu Yesu gimøvøinam. Yaq nqanek manqat bè-unimanqatín, matev vøfakhan. ¹⁷ Ni Yesu-gi u-anim, nøme ndégo tegoám, neka sasae kopømba vøtígoam, ni namba.”

¹⁸ (Moni ndigu, Zudas gendapaz, matev soqaqape ge:matanam, khae me:wíim. Yaq ta manqei-te ndøgo, ndego sègebøiáv. Pakhapakhá.

Teqa kha sège-keqavøemát, neka teqa emu vøndō-qouvøem. ¹⁹ Ezoqa ewaqape, Zelusalem taonte giyagam, manqat sùgumu-ewagát, taqa yaq-te. Yaq ta khae manqei ndøgo, ekeza manqat-te, Akeldama mbo-akhaemám. Taqa manqa mokho nqáneq, “Khae Manqei Kouk-ús.”)

²⁰ Yaq Pita nøme gezø-ein, “Sams mbuk mokhote, āv qane-peawáp nqægo, ‘Teqa khoev unimé:-khakhambá. Ndøgo ezoqa gó:yageák.’ Neka nøme ndøpeawap, nqáneq, ‘Teqa sasae, ezoqá nøme bendáp.’

²¹ Yaq nakémbá, ni ezoqa kopo bizimbo-vawém, ndego ni namba qazi:goam, ta khøuwa ate qæpavpavemam, nigì Evezøza Yesu, ni namba ge:-okhoam, ²² sasae ande qandengaz, Zion ezoqa ibøkha iziz gezø-etoumam, atema ta khøuwa-te ndøgo, Yesu ni genøuvan, Mbumbukiam yan-te gendaf. Yaq ngenek ezoqam, nqanek sasae até begót, ni namba, neka u bēløozumit, av bøi ge:qeiv, av nqægo, Yesu løvøte-tē gendo-khandī:v.”

²³ Pita nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu ezoqa menas ndø-upøzó. Nøme ndego, Zoséf. Iz menas nøme møndømbo-goám, Basabas neka Ziastes. Neka nøme ndego, Matiás. ²⁴ Yaq ndigu āv gini-guligulimém nqægo, “Evézøza. Qo ezoqa ewaqape-qa matavap mōqote-qatēq. Qotínómánd, nginik ezoqa menas, ākenégo, qo qoqo-veatav, ²⁵ ndego qoge u-anim tegoat, Zudas-qa iziz vøendāp. Zudas nqanek sasae, zítá genewuá. Yaq ndøgo tenøwáv, ma Mbumbukiam manqei gembøe-mendeo.”

²⁶ Yaq ndigu nandi-qasis ndønqagevemém, iz-ús. Yaq Matias-qá iz ndøfakhán. Yaq Keliso-gi u-anim ileven-te, ndégo tindafém.

2

Nqova Mbomambaqape gendovis

¹ Zu ezoqam-qa khøuwa kandambaqape-te ndøgo, Pentikos ndimbo-akhayam, ndigu ezoqam ate gi:goam, khoev kopo-té ginømøváb. ² Yaq nqova mbaín, yan-te ndo:go, u ndowáv. Andé khamøe-qape me:fetavún. Yaq khoev ate qægoam, ma gi:qonavam, u ùnime:kház. ³ Yaq ndigu andé gøina wageap me me:qeivím. Sègendo-panqavøém, ezoqa ewaqape-qa kha-te, vøqonam. Andé ezoqa sas bugug me me:kewagám. ⁴ Yaq nginik ezoqam ate gi:goam, kha Nqova Mbomambaqapé qazømbe-tønøyám. Yaq bawan vinivinimba-qá manqát gini-manqatát, av Nqova Mbomambaqape, matev gezømbe-etoumat.

⁵ Ta khøuwa-te ndøgo, Zelusalem taon-te ndøgo, Zu bawan-ak kandambá giwambupam. Manqei-manqei ate ndægo, sugumu-pitát, ndigu ezoqam, Mbumbukiam gimbo-vizupam. ⁶ Yaq nginik ezoqam, nqanek u giyogem, tinduzáv ndøgo, matev vøqeivím. Ezoqa kandambá. Yaq ndigu nqova zøndáf. Zapa ndøgo, Yesu-gi paev ezoqam, manqat gimanqatát, ndigu tiqá bawan vinivinimba-qá manqát gini-manqatám.

⁷ Ndigu nqova ndafe kandambá, yaq gibevoepem, “Nqáe! Nginik manqa ngimanqate, nginik Gelili

plovins-ak mbá. ⁸ Gê, áv khané:go, ni ate nqazi:gu nqazizø-yoge, nikeza manqat vinivinimba ngi:manqate? ⁹ Ni ezoqa vinivinimba, nøme Patia manqei-ák, nøme Midia manqei-ák, nøme Elam manqei-ák, neka nøme ndigu Mesopotemia-yák, neka nøme Zudia-yák, neka nøme Kapadosia-yák, nøme ndigu Pontus-ák neka nøme ndigu Esia-yák, ¹⁰ nøme Fligia-yák neka nøme Pamfilia-yák, nøme Izip manqei-ák neka nøme Libia-yák, ndøgo Sailini taon avønin-te. Até Lom ezoqám-a, vøndōzav. ¹¹ Ti mokho-te, nøme Zu bawan-ák neka nøme bawan vini ezoqám, ndigu ti-te ginøzaz, Mbumbukiam timbo-vizupat. Neka ni ezoqa nøme, Klit manqei bawa-yák, neka ezoqa nøme, Alebia manqei-ák. Geté ni ate nqazi:gu, nginik niqa manqat vinivinimba-té qazizø-ewagét. Mbumbukiam-qa matev kandakanda-qa yaq-té gini-manqatét.”

¹² Ndigu nqova ndafe kandambá neka gò:nakém, taqa yaq-te. Yaq áv ginibónd nqægo, “Gekha matêv nqanek?”

¹³ Geté ezoqa nøme gèvongezó, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatinim, gi-einim, “Nginik ezoqam, gèndo-íz.”

Pita-qa manqat

¹⁴ Yaq Pita, ndigu u-anim ileven nøme namba, tenø-itán ndøgo. Yaq sa manqa ndøyám. Yaq ezoqa ewaqape, gi-oteipam, áv gezømbe-eín nqægo, “Zo Zu ezoqam, nogi ezoqam, neka zo ezoqa nøme, nqanek Zelusalem taon-te nqazo-wambap, vøndoyogém, no mokho bazø-ovøyam. ¹⁵ Nginik ezoqam, ambá av nqægo,

ge-iz, av zo ndøzøte-matavap. Ezoqa lovølova ndø-izumatún. Geté ndakin qanaqanus 9 oklok mbá. ¹⁶ Geté matev, ndakin qafakhan, ndøgo, av Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Zoel ge:manqatam. Ndego ge-ein,

¹⁷ ‘Mbumbukiam āv gene-eín nqægo,

“Vaev khøuwa-te,

no ezoqa ewaqape,

noqe Nqova nøzø-etoám.

Zogi nakhei angana neka zogi nakhei sakheis,

noqa manqat ndøvevezumát

Zogi ezoqa ndakinak,

umingiap ndøqeivát,

neka zogi laombøkik,

venanqei vótamāt.

¹⁸ Ta khøuwa-te ndøgo,

no até sasae ezoqám-a, angana neka sakheis,

ndigu no ti-unimanqatintat,

Nqova Mbomambaqape vøezø-etoám.

Yaq ndigu noqa manqat ndøvevezumát.

¹⁹ No umingiap matev nómatønumát,

khaiya ova nekā manqei-qape-te.

Kouk neka wageap neka ekuqape ndøfakhán.

²⁰ Khøuwa ndøbøivunév, neka løvøyak andé

kouk mé:goát.

Nqanek matev ndøkhæ-fakhán.

Yaq Evezøza-qa Khøuwa Kandambaqape

ndøfakhán, ndego teqa bazaføgakh neka

waev te:zømas.

²¹ Ta khøuwa-te ndøgo,

gekha ezoqām ndego,

Evezøza-te tøkeam-qa te-akha,

ndego gékhandí:v.” ’ ”

²² Pita nqanek Zoel-qa manqat qamømbøe-navøem, yaq ndego manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “Izlael ezoqam! Manqat qåndoyogé nqanek, nogi ezoqam! No Yesu Nazalet-ak-qa yaq-té qazømbé-eín. Zo zøkeza møzøte-zøtéz, te mokho-te, Mbumbukiam zoqa avønin-te, umingiap matev neka matev kandakanda vinivinimba ndømatønumám. Mbumbukiam tene-matanám ndøgo, zo tønnezøtéz, ndego Yesu ekezan ndokhofotáv. ²³ Ezoqa ndego zoqa zenda-te giveem, yaq zo ndego ezoqa soqøsoqa mokho-te, tae mutui-te sasa zotøkewem, vozølaem, ndøgo Mbumbukiam ekezan ndøpøoa. Ndego é-møndæ-otév, matev av nqægo ndøfakhán. ²⁴ Geté Yesu løvøte-qa bazaføgakh mokho-te gu:goam, Mbumbukiam møndø-nqovotáv, vøkhandi:v. Løvøte, ngenek ezoqam amba me:geiú. Geté kopømba mbain.

²⁵ Yesu løvøte-te tekhandi:v, taqa yaq-te, Deivid nupøkhan mba, āv gene-eín nqægo, ‘No Evezøza, noqa megemege-te, oskia no-ometám.

Ndego noqa avønin-té gegó.

Yaq no kha genø-wagimák.

²⁶ Yaq nakémbá, noqa mbøni mokho-te, no khanakhanákh neka no manqat khanakhanakh-us nomanqaté.

Até noqá khá-ya, Mbumbukiam-te mbá qanøtawát.

²⁷ Zapa ndøgo, qo no ezoqa pakhaezatak-qa manqei-te qónøuvanák.

Qo qoge Ezoqam Mbomambaqape, teqa kha, sa qó-ivavák, vólantā.

²⁸ Qo no nakhoa qotenómánd, no khandi ande āv khaténdāp.

Qo no namba qotégoát. Yaq no khanakhanakh nógoát.’ ”

²⁹ Pita nqanek Deivid-qa manqat qamømbøe-navøem, yaq nøme āv gezømbe-eín nqægo, “Nófuap. Nigi atanakha-zapa Deivid-qa yaq-te, no ndaføyambá qazømbé-eín. Ndego møndønaním, neka vø-otøvem. Até ndakin khøuwa-té-a, teqa manqei ozu nqáneq qagó. ³⁰ Geté Deivid møndæ-otév, tegi zi, ezoqa kopo, teqa iziz ndøndáp neka kawa ezoqam vøgoát. Mbumbukiam te-te manqa mbusa ndøvé, taqa yaq-te. Deivid Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam ndøgoám. ³¹ Yaq nakémbá, ndego é-møndøqeív, Keliso tenanim, yaq Mbumbukiam gékhandi:v. Unimanqatín. Mbumbukiam ndego ezoqa pakhaezatak-qa manqei-te ivøveáv, neka teqa kha, manqei ozu-te lanqøeveáv. ³² Ngenek ezoqam, Mbumbukiam løvøte-te gekhandi:v, Yesú. Ni ate nqati:gu, nikeza bói qatiqeivím. ³³ Mbumbukiam ndego ekezan-té genø-eqeíú, neka teqa nakeamo zenda-te vøve. Yaq Eve Nqova Mbomambaqape mbo-etoám, av ibugukhokhof manqa mbusa ge:ve, yaq Yesu ndakin ni vønī-etoam. Matev nqáneq, zo nqazo-qeivi neka nqāzøyøgē. ³⁴ Ni mizi:nøtén, Deivid mbá, yan-te gegavig. Geté ndego Mesaya me:manqatám, av ge-eín nqægo,

2:29 2:29 1 King 2:10 **2:30** 2:30 2 Sam 7:12; Psa 89:3-4; 132:11

2:31 2:31 Psa 16:10 **2:33** 2:33 Kel 5:31; 7:55-56 **2:34** 2:34-35

Psa 110:1

‘Evezøza Mbumbukiam, noge Evezøza, āv gembøe-eín nqægo,

“Noqá nakeamo zenda-té qanøqóm.

³⁵ Até qóqotát, atema no qogi qaqa ezoqam, kopømba ande av zenda tokhotapak awam nonqo, qoqa zenda tokhotapak mokho-te vøtaqambú-āb.” ’

³⁶ Yaq nakémbá, zo Izlael bawan-ak ate ndøzøte:go, zo vøezøté. Ngenek Yesu, zo tae mutui-te qazo-tøkewem, Mbumbukiam āv geneveatáv nqægo: Ndego Evezøza neka Mesaya ndógoát.”

Ezoqam Mbumbukiam-te giqambuz neka ibøkha iz vøndapem

³⁷ Yaq ndigu ezoqam, Pita-qa manqat giyogem, tiqa mbøni, møndø-khanáz. Yaq ndigu Pita neka Keliso-gi u-anim nøme, āv gizømbe-beváp nqægo, “Nófuap. Ni ndakin gekhā nígonēm?”

³⁸ Yaq Pita gezø-qavøiu, “Zo é-mozoqambúz, neka Yesu Keliso-qa iz-te, ibøkha iziz vø-upøgim. Yaq Mbumbukiam zoqa manqazapazapa, segembøé-navøém, yaq zo Nqova Mbomambaqape vozóndafēm. ³⁹ Manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam taqa yaq-te geve, ndøgo zoqá neka zogi nakheis-qá neka até tiqá ndigú-a, ndigu qamba-qamba ndindu-yageapet. Gekha ezoqām ndigu, ndego Evezøza, nigí Mbumbukiam, ndezø-akhayam, te-te tinduzav, nqanek manqa mbusa tiqa ndígu.”

⁴⁰ Pita manqat nøme kandambá gezø-manqatam. Manqat nøme, āv gezømbe-eín nqægo, “Mòzoqambúz. Soqaín ndøgo, nginik manqa-zapazapa-us ezoqa namba tøzøte-soqoez, ndakin ngiyage.”

⁴¹ Ezoqa ndigu, Pita-qa manqat gindapem, ndigu ibøkha iz ndøndapém. Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa kandambá, Klisten bawan-te gi-oz. Ate gi:goam, ande āv tri taosen ezoqám ndi:gú.

Klisten ezoqam, nqova kopo-te giyagam

⁴² Ndigu Klisten ezoqam, āv gini-matønumám nqægo: Keliso-gi u-anim-qá nømendim manqat ndø-ewagám, neka yaqyaq-a vøtøke:mam. Ndigu gèpindupám, lou vølogin neka Evezøza-qa lou loge matev vøgonemín neka vøguligulimemin.

⁴³ Mbumbukiam, Keliso-gi u-anim mokho-te, umingiap matev kopoáv gematønumat. Ezoqa ewaqape, nqova ndafe kandambá neka møe vøgonemín. ⁴⁴ Ndigu ezoqa ate gi:goam, Yesu gi-unimanqatinim, ndigu nqova kopo-te sùgumuyagám. Neka tiqa gigiap ate qazømbe-goam, sège-etoumám, yaqyaq-a. ⁴⁵ Ekeza manqei

neka gigiap vinivinimba gèwiám. Yaq moni ndigu, gi:qaqasumam, ndigu tizø-etoumám, lou-qa o gigiap-qa gi:potonumam. ⁴⁶ Khøuwa ate qæpavpavemam, ndigu Mbumbukiam-qá khoev-té ginø-pindupám. Yaq Klisten zifuap vinivinimba-qa khoev-te, ndigu lou ndølogám neka Evezøza-qa lou loge matev vømø-gonemín. Khanakhanakh-ús. Lou sège-etoumám, yaqyaq-a. ⁴⁷ Yaq tiqa

matev ate qægoam, ndigu Mbumbukiam-qá iz me-eqatám. Ezoqa ewaqape, poev ndøveém, ti-te. Yaq khøuwa ate qæpavpavemam, Evezøza Klisten bawan-te, ezoqá nøme ndøyogimám, ndigu khandi gezø-etoamin.

3

Kagi ezoqam gikhakheinøvemem

¹ Khøuwa nøme, ande av khagus tri oklok ndægo, ta khøuwa iz-te ndøgo, Zu ezoqam giguligulimam, Pita neka Zion, Mbumbukiam-qá khoev-té ginø-apát. ² Ta khøuwa iz-te ndøgo, ezoqa kagi ezoqam ndø-eqeitavún. Ndego āv teneqán, kagi. Khøuwa ate qæpavpavemam, ndego mboqog tambav-té ginø-ivøvemín, ta mboqog ndigu, Qanimav-Qape gimbo-akhaemam. Yaq ndego ezoqa moni-qa zøviamín, ndigu Mbumbukiam-qa khoev-te gi-onimam. ³ Yaq ndego Pita neka Zion gezømet, gi-onat, ndego moni-qa zøviám. ⁴ Ndigu ezoqa menas, gèwaomém. Yaq Pita ndego āv gembøe-eín nqægo, “Ni-tē qotøndé-kewāg.” ⁵ Yaq ndego vøkewag. Ndego āv gene-matavupám nqægo: Moni nø-etøomēm.

⁶ Geté Pita gembo-ein, “No moni mbaín. Geté no tøtaqá-etoám ndøgo, no nqanøgo. Yesu Keliso-qa iz-te, ndego Nazalet vemiaiv-ak, mòqo-itán neka okho vøngaz.” ⁷ Yaq Pita nakeamo zenda mbogea, vø-eqeiu. Yaq nqova mbaín, teqa zenda tokhotapak sègembo-føgføgføghám neka gømig vømbø-føgføgføghæzam. ⁸ Yaq ndego sasanqá sege-itán, okho vøngaz. Yaq Mbumbukiam-qa khoev-te,

namba me-óʒ. Sège-okhoát neka v̄v̄v̄v̄umat, neka Mbumbukiam-qa iz v̄v̄-eqatat.

⁹ Ezoqa ti-ometám ndógo, ge-okhoam neka Mbumbukiam-qa iz ge-eqatat. ¹⁰ Gimatøvemem, av nqægo, ezoqa ngēnek, mboqog tambav-te geqonumam, ta mboqog ndigu Qanimav-Qape gimbo-akhaemam, neka gigiap-qa v̄vi:mam, yaq ndigu nqova ndafe kandambá, ta matev-qa yaq-te, ndøgo qambo-fakhan.

Pita-qa manqat, Mbumbukiam-qa khoev mokho-te

¹¹ Ndego ezoqam, kagi gegoam, Pita neka Zion, ti-te gēmø-tøkenøvé. Yaq lou-qase-te gizav, ndøgo Solomon-qa Lou-Qase gimbo-akhaemam, ezoqa ewaqape tinøbøin ndøgo, ngenek ezoqam v̄v̄-ometam. Yaq ndigu nqova ndafe kandambá. ¹² Pita nginik ezoqa gezømet, yaq āv gezømbe-eín nqægo, “Zo Izlael-ak, nogi ezoqam. Gekha zapá, zo nqova qazøndaf, matev av nqægo qafakhan? Neka gekha zapá, ni-te ndozotøndo-keoge? Ge zø, ndozo-matavap, ni ngenek nikeza bazaføgakh-tē qeitø-khakheinøvemem, okho gengaz? Ø, ni ezoqam qaniqaním, Mbumbukiam-qa bøi-te, yaq nakêmbà, ndego ni ginitøke, ngenek ezoqam qeikhakheinøvemem? Av taoká! ¹³ Ta matev mokho-te, ndego Eibleem neka Aezek neka Zekop-ge Mbumbukiam, ndego nigi atanakha-zapazapa-za-ge Mbumbukiam, ndego tege sasae ezoqam Yesu, iz kandambaqape mbo-etoám. Ezoqam ngének, zo Lom ezoqam-qa zenda-te qazoveem, yaq ndigu v̄laem. Pailøt ambá sege-nqonqotavín.

Geté zo Yesu zòsanqawém. ¹⁴ Zo ngenek Ezoqam Mbomambaqape neka Ndaføyamba-qape, zòsanqawém. Yaq zo Pailøt pepen ezoqam-qa zombo-viømém, sa tezø-nqonqotav. ¹⁵ Zo ngenek khandi zapa ezoqam, zòlaém. Geté Mbumbukiam møndø-khandí:v, løvøte-te. Ni nikeza bói qatigeivím. ¹⁶ Ngenek ezoqam, zo nqazo-omete neka ndøzøtē-zøtēzāt, ngenek Yesu-qa bazaføgakh neka iz mokho-té, bazaføgakh gendap. Nqanek matev, unimanqatin matev-té qando-fakhán. Ni Yesu qei-unimanqatinim, yaq ndego ngenek ezoqam gèkhakhæv, av zo ndakin nqazøte-omete.

¹⁷ Nøfuap. No møtenøtén, matev ndøgo, zo neka zogi megetapak, Yesu qazombo-matønømem, zapa ndøgo: Zo zøtezateáv. ¹⁸ Mbumbukiam, tegi manqa vevezam ezoqam ate gi:goam mokho-te, é-møndi:nømánd, av nqægo, ndego Mesaya, tendø-khofotav, ezoqa tekhandi:z, ndego nqosøgeap ndøqeiv, vønanim. Yaq ta matev mokho-te ndøgo, qafakhanam, nqanek manqat møndø-unimanqatín.

¹⁹ Yaq ndakin, zo é-mozo-enénd neka Mbumbukiam-te vozóqambūz. Yaq ndøgo, Mbumbukiam zoqa manqa-zapazapa, segembøé-navøém. ²⁰ Yaq ndego zo pusa taev matev zø-etoám, neka Mesaya vøndó-khofotāv, ndego ibugukhokhof geveatav, ezoqa tekhandi:z. Ngenek ezoqam, Yesú. ²¹ Geté ndego bugukhokhof yan-té geabeto:gó, atema ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam gigiap neka matev ate

ndægo nango vøndakināk, av ndego nupøkhan mba, tegi manqa vevezam ezoqam mokho-te ge:-ein, ndigu gevevesam.

²² Mozes āv gene-eín nqægo, ‘Evezøza, zoge Mbumbukiam, zo mokho-te manqa vevezam ezoqam ndøveatáv, av no nqate:go. Yaq gekha manqāt ndøgo, tezø-manqatat, zo vøndapemát.

²³ Geté gekha ezoqām ndego, teqa manqat ndapeav tøgoat, yaq Mbumbukiam ndego géngiú. Yaq ndego Mbumbukiam-ge ezoqam sekemba gégoák.’

²⁴ Até Samuél-a, neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate gi:goam, teqa zita-te gipavavun, ndigu matev ndøgo tini-manqatám, av ndakin khøuwa-te qæfakhanam.

²⁵ Manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam tegi manqa vevezam ezoqam mokho-te gendo-ein, ndøgo zogi atanakha-zapazapa-za-te geve, ta manqa mbusa ndøgo, zo nonqó. Mbumbukiam Eibleem namba, poev ge-unimanqatin, yaq āv gembøe-eín nqægo, ‘Qogi qazi, ezoqa kopo mokho-te, no ezoqa ewaqape matev mbomømboma nøzø-matanám, nqanek manqei-qape-te.’

²⁶ Mbumbukiam ngenek sasae ezoqam Yesu, ndego geveatav, bugukhokhof zo-té gendo-khofotáv. Ndego tende-khofotáv ndøgo, ndego zo matev mbomømboma zómatanám, zoqa manqa-zapazapa-te tøzøtønde-gambuz.”

4

Pita neka Zion, ndimbula-te ginqeitaz

1 Pita neka Zion, ezoqa manqat até gezø-manqatám, yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqam neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam-ge kawa neka Sadusi ezoqam tīnōfākhāz. 2 Ndigu khanakhanakh mbain, ndigu ezoqa menas, ezoqa gi:zømesimat, neka gi:zømas, av nqægo, Mbumbukiam kopømbaqapē ezoqa løvøte-te tekhandi:z, zapa ndøgo, ndego Yesu ndøkhandi:v, løvøte-te. 3 Yaq ndigu Pita neka Zion sègegavém. Yaq ndimbula-té genø-nqeitáz, atema nøme vøndöpave. Manqa ovøepøteáv. Zapa ndøgo, gèpøistát.

4 Geté ezoqa kopoáv, ndigu tiqa manqat giyogem, gè-unimanqatiním. Yaq ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, møndømø-faev-taosen-éz, an-gana.*

5 Yaq khøuwa nøme qandopave, Zelusalem taonte ndøgo, Zu ezoqa kandakanda neka megetapak neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam ndømøváb. 6 Até Anás-a, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, neka Kayafas, neka ezoqa nøme, Zion gimbo-akhaemam, neka Aleksanda, neka Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-gi ezoqa nøme, vøgoam. 7 Yaq Pita neka Zion, tiqa megemege-té ginø-áb, sasa zøbevap, “Nqanek matev, gekha bazaføgakh-tē neka gekha ezoqam-qâ iz-tē qazonø-gonem?”

8 Pita, Nqova Mbomambaqape kha é-møndømbøi-tønøyám. Yaq ndigu av gezømbe-gavøiú nqægo, “Zo kawakawa-za neka megetapak! 9 Zo ni ndakin matev mbomambaqape-qa yaq-te

4:4 4:4 Kel 2:41 * 4:4 4:4 Sakheis neka nakheis møndøgoám, ndigu Yesu gi-unimanqatintam. Geté ndigu gevebøpøteáv.

nqazonimbi-sinøzumit, ni kagi ezoqam qeimbo-matønømem, yaq ngenek vøkhakhæv, ¹⁰ zo vøezøtéz neka até Izlael ezoqam ewaqapé-a, betēzøtez: Ngenek ezoqam, zoqa bøi-te ngeya, Yesu Keliso-qá iz-té gene-eqeieqei-év, ndego Nazalet vemiaav-ak. Zo ndego tae mutui-té qazonø-tøkewém. Geté Mbumbukiam løvøte-te møndø-khandí:v. ¹¹ Ezoqam ngének, teqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat qæ-ein, av nqægo, ‘Nandi-qapi ndigu,

zo khoev puanam ezoqam qazo-sanqabem, ndigu møndømø-gigiap-qape-éz, khoev puanam nonqo.’

¹² Ezoqa nøme mbaín, niqa khandi:nat nonqo. Yesu yakhapús. Nqanek manqei-qape ate nqægo, Mbumbukiam ezoqa nøme khofotøveáv, ni tekhandi:n.”

¹³ Ndigu megetapak, ndigu ezoqa menas gizømet, manqat ndaføyamba gi-einim neka mivi mbaín, ndigu nqova ndafe kandambá. Zapa ndøgo, ndigu møndæzøté, ndigu khokho ezoqám, skul kandakanda mbaín. Neka ndigu møndæzøté, ndigu ezoqa menas, Yesú namba me:goám. ¹⁴ Geté ndigu zøtezateáv, gekha manqat zóqavøiü. Amba zømbe-eín. Zapa ndøgo, ndego ezoqam, kagi gegoam, Pita neka Zion namba me:waná. Ndego møndø-khakhæv. Yaq ndøgo bavokho-qapé.

¹⁵ Yaq ndigu bavokhó ginø-khofotáz. Yaq gizav, ndigu Zu megetapak, manqa ovøyam khoev-te gu:qonavam, manqa ndøvøovømém. ¹⁶ Gi-einim,

“Gekha zizógō, nginik ezoqa menas? Ezoqa ewaqape, nqanek Zelusalem taon-te ngiyage, mōndōmu-yogém, av matev gi:matōnōmem ndægo. Unimanqatín. Ndøgo matev viní. Ni kopōmba mbaín tizio-naomem. ¹⁷ Geté nqanek manqat Yesu-qa yaq-te, ezoqa nōme-te, bepanqávōém. Yaq nakémbá. Ni manqa āv qazizōmbé-lōvuá nqægo, ndigu teqa iz-te, ezoqa nōme manqat nqawa bezø-eín.”

¹⁸ Yaq ndigu nqawa gizø-akha, khoev mokho-te vōu-oz, yaq gèzōmbe-khafén. Ndigu Yesu-qa iz-te, manqat nqawa be-eíním, neka ezoqa nqawa bete-zōmèsím! Matev av nqægo, ùni bete-navøém!

¹⁹ Geté Pita neka Zion gizø-qavøiu, “Zo zøkeza mokho-mba, zóté-matōvōmēm, av nqægo. Eqeieqei ākhanégo? Zoqá manqat níndapēm, ó, Mbumbukiam-qā manqat níndapēm? ²⁰ Ni kopōmba mbaín, manqa sa teikhoutavat, av ni bøi qatigeivam, neka vøi-ewagam.”

²¹ Yaq ndigu megetapak, kha-khoiv manqat nōme zø-eín. Geté yaq sège-nqonqotáz, vōzav. Ndigu nakhoa qeiviáv, yaq-fia nqosøgeap ande āv kizōmbé-etoām. Zapa ndøgo, ezoqa ewaqape Mbumbukiam-qá iz ndø-eqatát, ta matev ndøgo, qafakhan. ²² Ngenek ezoqam, ndego kagi-qape gegān, yaq Yesu-qa iz-te vøkhakhæv, ndego viav 40 mōndōmø-lōvú.

Mbumbukiam bazaføgakh-qa gimbo-viømem

²³ Pita neka Zion até vønqonqotáz-ae, ekeza Klisten bawan ezoqam-te e-vøzav, yaq emanqat vøzøvotot, av Mbumbukiam-gi iziz ezoqa

kandakanda neka megetapak nøme gizømbemanqatam. ²⁴ Ndigu Klisten bawan ezoqam, nqanek manqat giyogem, yaq sùgumuguligulimém. Nqova kopo-té. Mbumbukiam āv gimbøe-akhaém nqægo, “Bázaføgakh-us-qape. Yan neka manqei-qape neka ndaola, neka gigiap ate nqægo, ta mokho-te nqøugut, qo qokhakheinumát. ²⁵ Qo nigi atanakha-zapa Deivid, ndego qoge sasae ezoqam gegoam, qoge Nqova Mbomambaqape mokho-te, manqat qombo-etoám. Yaq ndego āv gene-eín nqægo,

‘Gekha zapá, bawan vini-ak qaqa ndigu?

Neka gekha zapá, ndigu amba mba ndi:voqoyam?

²⁶ Nqanek manqei-qape-gi kawakawa-za neka megetapak møndø-tøkuaném.

Ndigu nøfe-qa mba mo:keogé, Evezøza namba, neka Mesaya namba, ndego geveatav.’

²⁷ Unimanqatín. Matev av nqægo, møndø-fakhán, nqanek taon-te. Ndigu kawakawa-za menas, Elod neka Pontius Pailøt, manqei vini-ak neka Izlael manqei-ak namba me:tøkuaném. Neka nøfe-qa mba mo:kewagám, te-te ndego, Yesu, qoge sasae ezoqam, ndego qo Mesaya qoqoveatav. ²⁸ Geté ta matev mokho-te ndøgo, gimatønumat, ndigu qoqá matavap neka poev mba mbopavát. Qoqa bazaføgakh-te, qo nupøkhán mbá, é-moqopøoá, matev av nqægo tåbete-fakhán.

²⁹ Yaq ndakin, Evezøza, vømbo-matøvém, kakhøiv matev ndøgo, gimatønumat. Ğinitøké,

4:24 4:24 Exo 20:11; Neh 9:6; Psa 146:6 **4:25** 4:25-26 Psa 2:1-2

4:27 4:27 Met 27:1-2; Luk 23:7-11; Kel 3:13 **4:28** 4:28 Kel 2:23

4:29 4:29 Ef 6:19

ni qogi sasae ezoqam, yaq ni qoqa manqat, ndaføyamba neka mivi mbain tåbati-manqaté. ³⁰ Qo zenda qotó:vé, ti-te ndigu, enqoni ndøzøgo, yaq vókhakhæz. Neka qoge sasae ezoqam mbomambaqape, Yesu, teqa iz mokho-te, umingiap matev vinivinimba voqó-matønumát.”

³¹ Ndigu gumu-guligulimem, yaq manqei ndøgo, ma gi:qonavam, sùgumu-kukuvøemát. Yaq kha Nqova Mbomambaqapé qazømbe-tønøyám. Yaq ndigu Mbumbukiam-qá Manqat me:zømesimát. Bazaføgakh-ús neka mivi mbain.

Klisten ezoqam, yaqyaq-a gitøke:mam

³² Ndigu ezoqa ate gi:goam, Yesu gi-unimanqatintam, ndigu nqova kopo zømbegoám. Ezoqa kopo einiáv, av nqægo, “Nqanek gigiap, nøkeza nonqo mbā.” Geté gigiap ate qægoam, sègetoumám, yaqyaq-a. ³³ Keliso-gi u-anim, ezoqa áv gini-zømesimám nqægo: Yesu løvøte-te møndø-khandí:v. Yaq ndego Èvezøzá. Ndigu bazaføgakh-us me:zømesimám. Neka Mbumbukiam, matev mbomømboma zømatønumám, kopoáv, ti-te ndigu, ezoqa ewaqape. ³⁴ Ezoqa kopo gigiap-qa potonøpøteáv, ti mokho-te. Ezoqa nøme ndigu, manqei o khoev qazøgoam, gèwiám. Yaq moni ndigu, gi:qaqasumam, ³⁵ Keliso-gi u-anim-té ginø-upøgimám. Yaq ndigu gèqaqabemín, yaq gekha ezoqām ndigu, gigiap-qa gipotonumam, vøzø-etoamin.

³⁶ Ezoqa nøme, matev av nqægo gego, teqa iz Zoséf. Ndego Livai bawan-ák. Saiples manqei bawá gegán. Ndigu Keliso-gi u-anim, iz Banabas

mbo-akhaemám. (Taqa manqa mokho, “Ezoqa zita tɔpɔzu ezoqám.”) ³⁷ Ngenek manqei ndɔwí. Yaq moni ndigu, geqas, Yesu Keliso-gí u-anim-té genɔndapáz, ezoqa tɔke nonqo.

5

Ananayas neka Safila, meakha manqat gi-einim

¹ Geté ezoqa nɔme mɔndɔgoám. Iz Ananayás, neka ndego zas vɔmbɔgoam. Tuqa iz Safilá. Até ndegó-a, ekeza manqei nɔme, gèwí. ² Geté moni ndigu, gendapaz, nɔme gèkhonáb. Tegu zas mɔndæ-otév. Yaq moni nɔme ndigu, Yesu Keliso-gí u-anim-té genɔndapáz. Yaq áv gezɔmbe-eín nqægo, “Moni ndigu, qeiqasem, ngínik.”

³ Yaq Pita Ananayas gembo-ein, “Ananayas. Gekha zapá, qo Saitan qoqombotak, qoqa mbɔni mokho-te gendo-on, yaq Nqova Mbomambaqape voqombɔe-khavoz, qo moni nɔme qoqokhonab, manqei qoqowi. ⁴ Ndɔgo qakeza manqei ndɔgoám. Yaq qo qakeza poev-té qonɔwí. Yaq moni qoqoqas, até ndigú-a, gemɔqa-qakezanéz. Geté gekha zapá, qo matavap soqɔsoqa qoqo-tonqogim? Qo ambá av nqægo, ezoqa mba qombɔekhavóz. Geté Mbumbukiam qombɔekhavóz.”

⁵ Yaq Ananayas nqanek manqat ge-ewag, sègebɔiáv, vɔnanim. Yaq ezoqa ewaqape, manqat giyogem, kha zɔkhoí. ⁶ Yaq ezoqa ndakinak, teqa kha ndabuá gini-lɔvɔnɔmém, bavokho sasa ndɔeqanem, vɔmɔ-ozem.

⁷ Khapé outɔpɔteáv. Ande áv tri awáz ndægó, zas tündū-ɔn. Ndugu otevatéáv, matev ndɔgo,

qafakhan. ⁸ Yaq Pita gumbobevap, “Soqoní-eín. Moni ndigu qazoni-etoam, venanqeí, ndigu manqeí qazøte-wiim?”

Yaq gundu-qavøiu, “Venanqeí.”

⁹ Yaq Pita gumbo-ein, “Gekha zapâ, qeivis namba, manqat qazo-kopo:nem av nqægo, Evezøza-ge Nqova Mbomambaqape khamasim-te qazoveem? Nqæe! Ezoqa ndigu, qoge anganeam gi-otøvem, mboqog tambav-té gonowaní. Yaq ndigu até qó-a, gé-eqæqonám.”

¹⁰ Pita nqanek manqat ge-ein, yaq ndugu teqa megemege-te sègebøiáv, vønanim. Yaq ndigu ezoqa ndakinak ginduqavaz, gi-ometam av nqægo, møndønanim, yaq bavokhó ginø-eqeinám, zivis-qa avønin-te vømø-otøvem. ¹¹ Yaq Klisten bawan ezoqam ate gi:goam neka ezoqa ewaqape, nqanek manqat giyogem, ndigu kha-khoiv kandambá.

Keliso-gi u-anim, ezoqa kandamba gikhakhæz

¹² Keliso-gi u-anim, ezoqam-qa mokho-te, umingiap matev kopoáv gimatønumam. Ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, Solomon-qa lou-qase-té ginøwambám, ndøgo Mbumbukiam-qa khoev-te. ¹³ Bavokho ezoqam, møe ndøsinønimám. Yaq ndigu Klisten ezoqam namba, tøkuateáv. Geté ndigu gèzø-vizupám. ¹⁴ Yaq Evezøza, ezoqa nøme mba mo:-unimanqatiním. Ezoqa kandambá. Angana nekā sakheis.

¹⁵ Matev ndøgo, ndigu Keliso-gi u-anim gimatønumat, ta zapaya ndøgo, ezoqa nøme enqonius ezoqam ndo-upøgimám. Yaq ndigu ekeza

venanqei nonqo neka kita-te, nakhoa-té ginø-abumám. Yaq Pita-gé nqovønqova mba bekhantáz, ma ndego te:ma. ¹⁶ Até vemivemiav nøme-té-a, Zelusalem taon avønin-te ndøgo, enqoni-us ezoqam ndo-upøgimám, neka ezoqa nøme, nqova soqøsoqa giqantavam. Yaq ndigu ezoqa ate gi:goam, gèkhakhæz.

Enzol ezoqam, Keliso-gi u-anim gezøtøke, ndimbula-te gigoam

¹⁷ Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape neka tegi paev ezoqa ate gi:goam, ndigu Sadusi ezoqam gigoam, ndigu ova ndø-einím, Keliso-gi u-anim-te. Ova kandambá qazøgoam. ¹⁸ Yaq ndigu até gindigonem, Keliso-gi u-anim sègegavém, ndimbula-te vønqeitaz. ¹⁹ Geté ta lova ndøgo, Evezøza-ge enzol ezoqam ndowáv, ndimbula mboqog vøzø-mboqogim, ndigu Keliso-gi u-anim bavokho sasa ndøkhatob, ²⁰ vøzø-ein, “Zo Mbumbukiam-qá khoev-té qanøzáv. Yaq ezoqam-qá megemege-té qazomówán, manqat ate ndægo, khandi-qa yaq-te, vozomé-zømās.”

²¹ Yaq ndigu u-anim, manqa o-mba mbøendapém, av enzol ezoqam gezømbe-ein. Yaq qanaqanus, khøuwa gendo-eqan, ndigu Mbumbukiam-qá khoev-té ginøzáv, ezoqa vømē-zømesim.

Ta khøuwa iz kopo-te ndøgo, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape neka tegi paev ezoqam, Zu megetapak ate gi:goam ndøpisám. Manqa ndø-ovøemém. Yaq ndigu

ndimbula khoev-te, manqat ndøkhofotøvém. Ndigu Keliso-gi u-anim, bègeáv. ²² Geté ndigu sasae ezoqam, ndimbula-te gifakhaz, ndigu Keliso-gi u-anim qaseáv, mokho-te ndøugu. Yaq ndigu sègeveséz, manqat vømø-einim, ²³ “Ni ndimbula khoev-te qeimø-fakhan, mboqog qeizømetat, tokøváp. Neka ndimbula keoge ezoqam mōndo-feazotát, mboqog-te ndøgo. Geté mboqog qeimboqogimem, ezoqam mbain, mokho-te.”

²⁴ Ndego Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam-ge kawa neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, nqanek manqat giyogem, ndigu gò:bevupém, av nqægo, “Gê, ndigu gekha matèv zøfakhan?”

²⁵ Yaq ezoqam tendowáv ndøgo, vøzø-ein, “Nqáe! Nginik ezoqam, zo ndimbula khoev-te qazo-nqeitaz, Mbumbukiam-qá khoev-té gigú. Ezoqa me:zømesimít.”

²⁶ Yaq ndego vos keoge ezoqam-ge kawa neka tegi sasae ezoqam, tinøzáv ndøgo, nginik Keliso-gi u-anim, nqawa vømøndō-upøzo. Geté ndigu tøpøtøzateáv. Zapa ndøgo, ndigu møe ndøgoném. Soqain ndøgo, ezoqa qaqa tizøgo, nandi vøepøub, neka vøpakhaēz.

Keliso-gi u-anim, manqa ovøyam-te, Mbumbukiam-qa Manqat manqate-te møe goneav qagoam

²⁷ Yaq ndigu vos keoge ezoqam, Keliso-gi u-anim, Zu megetapak-qá manqa ovøyam-té ginø-tonqozó. Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape gezø-ein, ²⁸ “Ni zo

khafeap nizømbové, av nqægo, ‘Zo ezoqa Yesu-qa iz-te me:zømèsím.’ Geté nqáe! Zo nandav nømendim manqat, Zelusalem taon-te ate nqægo, sòzo-vøndøzém. Neka zo nĩ zoni-løvøyáp, ngenek ezoqam gilaem.”

²⁹ Yaq Pita neka ndigu Keliso-gi u-anim nøme gizø-qavøiu, “Ni Mbumbukiam-qá manqat bambupáev, ambá ndøgo, ezoqam-qa manqat. ³⁰ Nigi atanakha-zapazapa-za-ge Mbumbukiam, Yesu løvøte-té gendo-khandí:v, ndego zo qazolaem, tae mutui-te qazo-tøkewem. ³¹ Yaq Mbumbukiam ndego ekezan-té genø-eqeíú, neka teqa nakeamo zenda-te vøve. Yaq ndego kawa neka khandi etoam ezoqam ndøgoát. Yaq ni Izlael ezoqam tábizi-qambún, yaq Mbumbukiam niqa manqa-zapazapa bembøe-navøem. ³² Matev ndøgo, Yesu gematønumam neka te-te vøfakhanumam, ni bóí qatíqeivám. Yaq ni ezoqa niti-zømesimít. Neka até Nqova Mbomambaqapé-a, ndego Mbumbukiam ndigu tezø-etoumat, ndigu teqa manqa o-mba ndimbøe-ndape, ndego nqanek matev ate ndægo møndøqeív.”

Gamaliel-qa manqat, Keliso-gi u-anim-qa yaq-te

³³ Ndigu iz-akhayapak, nqanek manqat giyogem, ndigu qaqa kandambá gigonem. Yaq ambá pakhapakha zøkhaneamín. ³⁴ Geté Zu ezoqam-qa manqa ovøyam-te ndøgo, ezoqa kopo møndu:goám. Teqa iz, Gamaliél. Ndego Felisi ezoqám neka Mozes-qá guguna manqat nømendim

ezoqám. Ezoqa vizap kandambá gimbogoam. Yaq ndego gè-itán, ndigu Keliso-gi u-anim bavokho vøkhæ-khofotaz.

³⁵ Yaq ndego gezø-ein, “Zo nogi ezoqam, Izlael bawan-ak. Aiyá qagó, nginik ezoqam gekha matev tozozø-matanam. ³⁶ Zo gèmbø-mataváp. Nupøkhan mbá mbá. Tiudas ndøgoám. Ndego ekeza kha, kandambaqape me:veó. Ezoqa fo andléd gimbopavam. Geté ndego gilaem, yaq ndigu te namba gi:goam, khokhó segepanqanimát. Yaq matavap ndøgo, qambogoam, sègembøepá. ³⁷ Taqa zita-te, ta khøuwa-te ndøgo, gaman, ezoqam-qa iziz gindapat, ezoqá nøme ndøfakhán. Teqa iz Zudás. Gelili plovins-ák. Ndego gaman-te nakhag vøngaz. Neka ezoqa kopoáv gimbopavam. Geté até ndégo-a, vølaem. Neka tegi paev ezoqam ate gi:goam, sègepanqanimát. ³⁸ Yaq nakémbá. No nginik ezoqam-qa yaq-te, áv qazømbé-ovøyám nqægo: Zo matev ndømatønømmém, ti-te. Sègezø-iváv. Av tiqa sasae neka matev ezoqam-qa matavap-te mba qando-fakhanin, yaq segemø-navøém. ³⁹ Geté, av nqanek matev Mbumbukiam-te qande-fakhan, yaq zo kopømba mbaín, nginik ezoqam tozozømbø-khaz. Soqain ndøgo, zo Mbumbukiam namba tozonøfeapat.” Yaq ndigu iz-akhayapak, Gamaliel-qa manqat, gè-unimanqatiním.

⁴⁰ Yaq ndigu Keliso-gi u-anim, nango gizø-akha, vøndō-oz. Yaq gèfebám, khafeap vøzømbøve, av nqægo, “Zo ezoqa Yesu-qa iz-te, nqawa me:zømèsím.” Yaq sège-nqonqotáz, vøzav.

⁴¹ Yaq Keliso-gi u-anim, nqanek Zu ezoqam-qa manqa ovoyam gi-ivøvem, ndigu khanakhanakh-ús giqavanat. Ndigu khanakhanakh-us tinigú ndøgo, Mbumbukiam ndigu eqeieqeí ge:zæb, Yesu zapaya mivi matev gindapem. ⁴² Ndigu ezoqa zømesim ivøveáv. Geté khøuwa ate qæpavpavemam, Manqat Mbomambaqape me:zømesimám. Mbumbukiam-qa khoev-te neka ezoqam-qa khoev vinivinimba-te, ndigu āv gizømbe-ovøemám nqægo: Yesu, ndego Mesayá. Ezoqam ndégo, Mbumbukiam geve, ezoqa tekhandi:z.

6

Tøke ezoqam seven givevesam

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu-gi paev ezoqam, bawan qazø-khouwevtat, yaq ti mokho-te ponqombap ndøfakhán, yaq Zu bawan-ak, ndigu Glik manqat vømanqatām-a, yaq ndigu, Iblu manqat vømanqatam. Ndigu Zu bawan-ak, Glik manqat gimanqatam, āv gini-einím nqægo, “Zo khøuwa kopoav, ngængæm lou-qa yaq-te qazozø-tøkematun, ndigu angana gizø-pakhaez, yaq nigi ngængæm tøke agé upøgimáv.”

² Keliso-gi u-anim tuelv, nqanek manqat giyogem, yaq ndigu ezoqa ewaqape ndømøváb, Yesu gi-unimanqatintam, vøzø-ein, “Matev av nqægo, eqeieqeí mbá, ni Keliso-gi u-anim, Mbumbukiam-qa Manqat zømesim tei-ivøvem, yaq lou etoam matev-tē qanimbō-ngetøgeapāt. ³ Yaq nakémbá,

nigi nɔfuap, ezoqa seven zóvevesám, zo mokho-te, ndigu zo qazøte-zøtez, kha Nqova Mbomambaqapē qazømbe-tønøyām, neka ndigu matavap loloakh ndøzøgō. Yaq ndigu tizí-áb, ezoqa lou tizø-etoumat. ⁴ Geté ni Keliso-gi u-anim, bazaføgakh ndøgo teitø-asazát, teiguligulimat neka ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat vøtí-zømesimāt.”

⁵ Ezoqa ewaqape khanakhanákh, nqanek manqat-qa yaq-te. Yaq ndigu Stiven ndøveatøvé, teqa unimanqatin bazaføgakh-us qambogoam neka kha Nqova Mbomambaqape vømbø-tønøyam. Ezoqa nøme givevesam, Filíp neka Plokólús neka Nikanó neka Timón neka Pamenás neka Nikolás. Nikolas, ndego Antiok taon-ak ndøgoám. Geté ndego møndømø-Zu-bawan-ak-év, yaq ndego Mbumbukiam-anim vømbō-vizupam. ⁶ Yaq ndigu ezoqa seven, givevesam, Keliso-gi u-anim-té ginø-upøzó. Yaq ndigu gèzø-guligulím, neka zenda vøzømbø-awam.

⁷ Mbumbukiam-qa Manqat sège-vøndavát. Yaq Yesu-gi pæv ezoqam, Zelusalem taon-te ndøgo, tiqa bawan sà tønø-khouwevtát. Até Mbumbukiam-gí iziz ezoqám-a, ezoqa kopoáv, Yesu-qa manqat vøndapem-a, vø-unimanqatinim.

Stiven gimøvøinam

⁸ Mbumbukiam Stiven gømbo-tøkeám neka bazaføgakh vømbø-etoumam. Yaq Stiven, ezoqa mokho-te, umingiap matev kandakanda ndømatønumám. ⁹ Geté ezoqa nøme, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te gimøvøbumam, ndøgo

Nqovotøzat Ezoqam-qa Guliguli Khoev gimbo-akhaemam, ndigu Stiven namba, ponqombap ndøngazém. Nøme ndigu Sailini taon-ák neka nøme Aleksandlia taon-ák neka nøme Silisia manqei-ák neka nøme Esia manqei-ák. ¹⁰ Geté Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape, Stiven matavap loloakh mbo-etoám. Yaq ndigu kopømba mbaín, teqa manqat tiløvumem. ¹¹ Yaq ndigu khonoam-te, ezoqa nøme tĩnø-nøzøzó ndøgo, gizø-ein, “Zo ezoqa nøme, meakha manqat zómanqatát, av nqægo, ‘Ngenek ezoqam, Mozes-qa neka Mbumbukiam-qa iz ndøngi:tatún. Ni møimbo-yogém, manqat av ge:manqatam.’”

¹² Yaq ta matev mokho-te ndøgo, ndigu ezoqa nøme neka megetapak neka Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam, qaqa zølwáz, Stiven-qa yaq-te. Yaq ndigu até gindigonem, Stiven vø-møvøinam, Zu megetapak-qa manqa ovøyam-te sasa ndøndafem. ¹³ Yaq ndigu, ezoqa nøme, khavozam nonqo ndøtonqozó. Yaq ndigu āv gini-einim nqægo, “Ngenek ezoqam, Mbumbukiam-qa khoev neka Mozes-qa guguna manqat-qa yaq-te, manqat soqøsoqa oskia ndømanqatátún.

¹⁴ Ni ngenek āv qeimbøe-yogém nqægo, ‘Ngenek Yesu, Nazalet vemia-v-ak, Mbumbukiam-qa khoev géngiú neka niqa matev ate ndægo vø-enēnd, Mozes nigi atanakha-zapazapa-za gezø-etoam, yaq ni vizimø-ndapem.’”

¹⁵ Yaq Zu megetapak ate gi:goam, manqa ovøyam-te giqonavam, Stiven-te bøi é-møndøzømbø-føgákh. Yaq bugug gimbo-qeivim,

ndøgo waev ùnime:papaqá. Andé enzol ezoqam-qá bugug me me:kewagám.

7

Stiven manqa ovøyam khoev-te, manqat gezø-manqatam

¹ Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Stiven gembobevap, “Gê, manqat ndøgo, ngiqa-møvøet, unimanqatín?”

² Yaq Stiven gezø-qavøiu, “Tát-za neka ata-za! Zøtøndé-yogēm. Nigi atanakha-zapa Eibleem, Elan taon-te yageav qagoam, gete Mesopotemia manqei-te zua gegoam, yaq ndego Mbumbukiam Iz-akhae-qape mbofakhán, ³ vømbō-ein, ‘Qoqa manqei neka qakeza ezoqa vøzuváz. Yaq manqei ndøgo toqonøqáv, ma no tøteqamakh.’

⁴ Yaq Eibleem ekeza manqei, ndøgo iz nøme Kalde manqei gimbo-akhaemam, sège-iváv. Yaq Elan taon-té genøwáv, vømøqom. Yaq tege eve genanim, Mbumbukiam ndego nqáneq gendo-khofotáv, zo ndakin nqazoyage.

⁵ Geté Mbumbukiam Eibleem-te, manqei-qase etopøteáv. Mbaín! Geté ndego manqa mbusa mbové, av nqægo, manqei ndømbo-etoām, ndego neka tegi zi. Ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam manqa mbusa geve, Eibleem nakhasam fakhaneav mbogoám. Zuá. ⁶ Mbumbukiam Eibleem āv gembøe-eín nqægo, ‘Qogi qazi manqei nøme-té géyagát. Ta manqei-te ndøgo, ndigu mo-manqei-aním mbá. Yaq ndigu yaq-fia mbain sasae

7:2 7:2-4 Gen 11:31; 12:1

7:5 7:5 Gen 12:7; 15:18; 17:8

7:6

7:6-7 Gen 15:13-14; Exo 12:40

ezoqam ndógoát. Ezoqa ndigu géngenøzotát. Viav kandambá. Até tægoat, viav fo andléd. ⁷ Geté no ndigu bawan ezoqam, ndigu yaq-fia mbain sasae-te titøpøtavat, yaq-fia nqosøgeap nøzø-etoám. Yaq taqa zita-te, qogi qazi gendó-fakház, ta manqei-te ndøgo ti:sokhoat. Yaq noqa iz nqáneq gí-eqatát.’

⁸ Yaq Mbumbukiam, Eibleem namba, poev ndø-unimanqatín, neka ngusu qogøzat matev vømbø-etoam. Yaq tege yo Aezek geqan, ta khøuwa-te ndøgo, ndego khøuwa eit qamømbø-ndap, Eibleem ngusum mbokepøtáz. Yaq ndego Aezek, matev até kopó, tege yo Zekop, ngusum vømbøkepøtaz. Yaq até Zekóp-a, tegi nakhei angana tuelv, ngusu vøzøqogaz, ndigu nigi atanakha-zapazapa-za kandakanda.

⁹ Ndigu atanakha-zapazapa-za, tigi eveqase-te Zosef, ova ndø-einím. Yaq ndego gèwiím. Yaq ndigu ezoqam, ma gi:wiim, Izip manqei-té ginø-ituím, ndego yaq-fia mbain sasae ezoqam vøveem. Geté Mbumbukiam até gegoám, te namba, ¹⁰ neka teqa yage føgakh-te vøkhandi:v. Yaq Zosef Feloqa megemege-te go:-itan, ndego Izip manqei-akge kawa, Mbumbukiam matavap loloakh mbo-etoám. Yaq Felo, até gendego, Zosef vesøteve iz vømbø-akha. Yaq Izip manqei ate qægoam neka kawa-qa khoev ate qægoam, ndégo tembo-kewagám.

¹¹ Yaq Izip neka Keinan manqei ate qægoam, vikia sekeqape ndømát. Yage føgakh kandambá.

7:7 7:7 Exo 3:12 **7:8** 7:8 Gen 17:9-14; 21:4 **7:9** 7:9 Gen 37:11, 26-28; 39:1-3, 21-23 **7:10** 7:10 Gen 41:37-44 **7:11** 7:11 Gen 41:54; 42:1-2

Nigi atanakha-zapazapa-za, lou mbaín. Gèzø-navøém. ¹² Yaq Zekop ge-ewag, av nqægo, Izip manqei-te, lou zua ndøgō, yaq ndego ekeza nakheis, nigi atanakha-zapazapa-za, andé tene-khofotáz, ndøgo Izip manqei-te. ¹³ Yaq khøuwa nøme nqawa ginduzav, Zosef ekeza zapikia-za tenezømás, av nqægo, ‘No zogé zøveqasé.’ Ndakin Felo møndæ-otév, Zosef-gi namba-qaniap ngínik. ¹⁴ Yaq Zosef eve-te Zekop, manqat ndøkhofotáv, av nqægo: Ndego ekeza ezoqam namba, Izip manqei-té giabetøndozáv. Ndigu ezoqa ate gi-goam seventifáev. ¹⁵ Yaq Zekop Izip manqei-té genøwáv, ekeza ezoqa namba. Yaq ndøgo teyagám, atema vønanim. Neka até ndigú-a, tegi nakhei angana, nigi atanakha-zapazapa-za, ndøgo tiyagám, atema vumū-pakhaez. ¹⁶ Ndigu gipakhaetat, yaq tiqa kha Sekem manqei-té ginø-tonqogimám. Yaq ndøgo, tinø-osumám, ta manqei ozu-te ndøgo, ibugukhokhof Hamo-gi nakheis-qa manqei ozu qagoam, yaq Eibleem vøwi.

¹⁷ Khøuwa qækhatoat, Mbumbukiam ekeza manqat te-unimanqatin, av ibugukhokhof Eibleem-te manqa mbusa ge-ve, ndigu bawan kandambá qazø-khouwev, Izip manqei-te ndøgo. ¹⁸ Geté ndego kawa ezoqam ndakinak, Izip manqei gembo-kewagam, ndego Zosef-qa yaq-te otevateáv. ¹⁹ Yaq ngenek kawa ezoqam, nigi atanakha-zapazapa-za gèzømbe-khavozumám neka ngenøgim matev vøzø-matønumam. Ndego āv gene-vøovám nqægo:

7:13 7:13 Gen 45:1-4, 16 **7:14** 7:14 Gen 45:9-11; 46:27 **7:15** 7:15 Gen 46:1-7; 49:33 **7:16** 7:16 Gen 23:2-20; 33:19; Josh 24:32
7:17 7:17-18 Exo 1:7-8 **7:19** 7:19 Exo 1:11-22

Tigi nakhei ndakinak qaniap, bavokhó giabeto-abupít. Yaq ndigu t̄iabiti-pakhaetét.

²⁰ Ta khøuwa-te ndøgo, Mozes teneqán. Mbumbukiam poev kandambá te-te. Ndego gegán, yaq bugukhokhof evøndipakha-qá khoev-té gunugoám, neka vømbō-kewagam. Løvøyak misiká. ²¹ Geté bavokho gimø-ivøvem, av Felo manqa ge:vøovam, ndego Izip ezoqam-ge kawa, yaq kawa-gú yu ndø-omét. Yaq ndugu gè-anqó, neka kopømba ande av ekeza nakhasam nde:go vø-okef. ²² Yaq ndigu Mozes, Izip ezoqam-qá matavap loloakh me-ometimám, ate qægoam. Yaq ndego otevat kandambá. Manqa manqate nekā sasae gone-qa yaq-te.

²³ Yaq Mozes viav foti qamømbō-ndap, yaq ndego okha ndøwáv, ti-te ndigu, Izlael ezoqam, tegi ekeza ezoqam. ²⁴ Yaq ndego tekewág ndøgo, Izip ezoqam, Izlael ezoqam ndøfeumát. Yaq Mozes até gendego, vømbōtøke, Izip ezoqam pakhapakha vømbōkhana. ²⁵ Mozes āv gene-matavupám nqægo: Ekeza ezoqam ābe-matøvemém, av nqægo, ndego Mbumbukiam ndokhofotāv, ndigu vøe-khandī:z. Geté ndigu matavapøteáv. ²⁶ Yaq khøuwa nøme qandopave, Mozes Izlael ezoqa menas ndøzømét, ginøfeat. Yaq ndego ndigu nqawa tøkuzuat-qa ndøgoám, gezø-ein, ‘Nqáe! Zo bawan kopó. Zo gekha zapá, nqazo-nøfeat?’ ²⁷ Geté ndego, ma nøfe gendengaz, Mozes gènqontáv, vømbō-ein, ‘Ge qó, gekha ezoqām ndøveataq, nigi kawa neka manqa ovøyam megeat ezoqam toqogoat?’ ²⁸ Gê, qo até nó-a, løvømbe-qa qógo, av nømøkhaiya Izip

ezoqam qotelavao?’ ²⁹ Mozes nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego gèkhokhón, Midian manqei-te vømøqom. Ta manqei-te ndøgo, ndego mo-manqei-aním mbá. Yaq geyagam ndøgo, nakhei angana menás gimbo-fakhaz.

³⁰ Yaq viav foti nøme qame-navøem, leg-av manqei-te, Sainai olol avønin-te, enzol ezoqam mbofakhán. Tae-qase wageap-us mokho-té genømbo-fakhán. ³¹ Mozes nqanek matev geqeiv, ndego nqova ndafe kandambá. Yaq avønin-te gewav, matev uni qeivi-qa gegoam, ndego Evezøza-qá manqa wag ndø-ewág. Ndøgo äv qane-eín nqægo, ³² ‘No qogi atanakha-zapazapa-zagé Mbumbukiám, ndigu Eibleem neka Aezek neka Zekop.’ Mozes kha wageap kandambá, nqanek manqat ge-ewag. Yaq ndego møe ndøgó, vøekewág. ³³ Yaq Mbumbukiam gembo-ein, ‘Qoqa tamak vøkhofóé. Zapa ndøgo, nqanek manqei, ma nqoqote-ya, khakheitáp. Noqá. ³⁴ No matev soqøsoqa, Izip ezoqam nogi ezoqam ndizø-matanam, møeqeiv. Neka tiqa fumugap, møe-ewág. No ndøgo tötøndevís, no ndigu nóñqovotáz. Yaq nakémbá, mòqoqáv. No nqawa Izip manqei-té qatø-khofotág.’

³⁵ Ngenek Mozes, ndégo, ibugukhokhof Zu ezoqam gisanqawem, gimbo-einim, ‘Ge qô, gekha ezoqām ndøveataq, nigi kawa neka manqa ovøyam megeat ezoqam toqogoat?’ Geté ndego Mbumbukiam ndokhofotáv, ezoqa tezømbo-megetet neka vønqovotáz. Nqanek sasae, enzol

ezoqam mokho-té genømbø-etoám, ndego tae-qase wageap-us mokho-te gembo-fakhan. ³⁶ Yaq ndigu Izlael ezoqam, ndégo tezømbø-megé, Izip manqei vø-ivøvem. Ndego umingiap matev kandambá gegoat, até Izip manqei-té-a neka kewan-te ndøgo, Ndaola Køkouk ndimbo-akhayam, neka ta viav foti ndøgo, ndigu leg-av manqei-te gigoam. ³⁷ Ngenek Mozes, Izlael bawan-ak āv gezømbø-eín nqægo, ‘Mbumbukiam zo mokho-te manqa vevezam ezoqam ndøveatáv, av no nqate:go.’ ³⁸ Nigi atanakha-zapazapa-za, leg-av manqei-te ndøgo, Sainai olol avønin-te giwambupam, olol-te Mozes ndøqavíg, Mbumbukiam-ge enzol ezoqam-qa manqat vømø-ewag. Mbumbukiam-qa khandi manqat, ndégo tendáp, ni vønī-etoam.

³⁹ Geté nigi atanakha-zapazapa-za, teqa manqat upøgimáv. Ndigu sège-sanqawám, neka Izip manqei-te nqawa vesezam-qa ndøgoám. ⁴⁰ Mozes olol-te go:goam, yaq ndigu Elon, tege zapikia, āv gimbøe-einím nqægo, ‘Tae khøuwiap mbumbuk qoní-khakheinøvé. Yaq ndøgo tønimbó-megetát. Zapa ndøgo, ndego Mozes, ni Izip manqei-te gendo-itumb, ni zī:nøtenák, gekha matev mbøfakhan.’ ⁴¹ Yaq ta khøuwa-te ndøgo, ndigu tae ndøkhøuwimém. Andé kao nakhasam-qá bugug me:kewagám. Yaq ndigu até gindigonem, søvakha gigiap vømbø-løvusømem. Ta tae khøuwiap ndøgo, ekeza zenda gi:khakheinømem, andé Mbumbukiam me me:vewém, neka khanakhanakh vømbøgonem.

7:36 7:36 Exo 7:3; 14:21; Num 14:33 **7:37** 7:37 Deut 18:15

7:38 7:38 Exo 19:3 **7:40** 7:40 Exo 32:1 **7:41** 7:41 Exo 32:2-6

⁴² Yaq Mbumbukiam ndigu zitá genewuáb, neka ekeza matev soq̄soq̄a-te v̄z̄ō-ivav. Yaq ndigu kh̄uwa neka l̄ov̄oyak neka nduku z̄otabupám. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa mbuk-te, āv qane-peawáp nq̄ægo, ‘Mbumbukiam ge-ein,

“Zo Izlael ezoqam. Zo viav foti leg-av manqei-te qazotu-yageapam, etoam matev neka s̄ovakha l̄ovusam matev qa-zogoam, zo nd̄ogo n̄ō zon̄o-mat̄o-numam?

Av taoká. N̄ó mbá.

⁴³ Geté zo ndego khape mbumbukiam Molek-qá palai khoev zo-eqatát neka ndego khape mbumbukiam n̄ome, Lefan, teqa n̄gov̄n̄qova, ndukuam ge:khamas, voz̄o-eqatat.

Zo tae kh̄uwiap zokhakhein̄ómém, vozombō-tabupam.

Yaq nakémbá, no zo nd̄engeasám. Qámbá.

Zo Bebilon manqei nd̄ozo-l̄ovuím.” ’

⁴⁴ Nigi atanakha-zapazapa-za leg-av manqei-te giyageapam, ndigu Mbumbukiam-qá palai khoev z̄ogoám. Ta palai khoev mokho-te, Mbumbukiam āv genez̄omás nq̄ægo: Ndego m̄ond̄ogoám, ti namba. Mbumbukiam ekezan mbo-eín, Mozes, neka n̄gov̄n̄qova v̄e-omat, nq̄anek palai khoev ande āv kin̄iwevēm. Yaq giwevem, ndigu ùni mb̄epavát. ⁴⁵ Yaq ta kh̄uwa-te nd̄ogo, Zosua nigi atanakha-zapazapa-za-ge megeat ezoqam gegoam, yaq ndigu nq̄anek manqei gindapem, nd̄ogo bawan vini-ak-qa manqei qagoam, ndigu

Mbumbukiam tiqa megemege-te gengeasumat, yaq nigi atanakha-zapazapa-za nqanek palai khoev m̀ando-ndapém, ndøgo evøndipakha-za gi:kawawavun. Yaq nqánek qawevám, atema Deivid-gi khøuwa vømø-khantøzem. ⁴⁶ Deivid, ndego ezoqam matev mbomambaqapé. Mbumbukiam khanakhanákh te-te. Yaq ndego Mbumbukiam āv gembøviám nqægo, ‘Ambá khoev eqeieqei nøtaqa-wevín. Yaq ni Zekop-gi zi, ndøgo teitaqá-vizupát?’ ⁴⁷ Geté Mbumbukiam ndego takeáv. Yaq Deivid-ge yo, Solomon, manqa ndégo tevøovám, Mbumbukiam-qa khoev giwevem.

⁴⁸ Geté unimanqatín, Mbumbukiam, ndego Egeiwat-Qape, khoev-te qonumáv, ndøgo ezoqa zenda gi:wevemín. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqa nøme, ge-ein, ⁴⁹ ‘Evezøza āv gene-eín nqægo, “Noqa qonam nonqo, yán. Neka manqei-qape, noqa zenda tokhotapak awam nonqó. Yaq ge zô, gekha khoev bugug zonówevēm? Neka manqei áv khazøté-qeivím, no tøteyagát?’ ⁵⁰ Gigiap ate nqægo, no nøkezan nokhakheinám.” ’ ’ ”

⁵¹ Stiven nqanek emanqat ate ndægo gumuvotot, yaq ndego manqa ovøyam megetapak, āv gezømbe-eín nqægo, “Zo sapi ezoqám! Zoqa mbøni neka zoqa matavap gèzø-tokeáp. Zo Mbumbukiam zøtezateáv neka teqa manqat yogeapáv. Até zó-a, zo Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape oskia zosanqawé, av zogi

atanakha-zapazapa-za gi:matønumam. ⁵² Gê, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqa kopo møndógoam, zogi atanakha-zapazapa-za yage ngi:wateav qambogoam? Mbaín. Neka ndigu ezoqam, ge:zømesimam, av nqægo, ndego Ezoqam Ndaføyamba-qape ndòndowāv, ndigu gèzitagám. Ngenek ezoqam, gi:manqatam, møndø-geavún. Geté zoqa matev até kopó, av zogi atanakha-zapazapa-za gi:goam. Zo sòzombo-qambúz, vozōlaem. ⁵³ Zo Mbumbukiam-qa guguna manqat mòzondapém. Mbumbukiam-gí enzol ezoqam mo:veém, zoqa zenda-te. Geté zo o-mba ndapeáv.”

Stiven nandi gi:pouwim, genanim

⁵⁴ Ndigu manqa ovøyam megetapak, Stiven-qa manqat giyogem, ndigu qaqa kandambá neka khaya vømbō-vivisumem. ⁵⁵ Geté Stiven, Nqova Mbomambaqape kha é-møndømbøi-tønøyám. Yaq ndego yan-té genøqán, Mbumbukiam-qa waev bazaføgakh-us vøqeiv neka Yesu vø-omet. Mbumbukiam-qá nakeamo zenda-té geyám. ⁵⁶ Yaq Stiven āv gezømbe-eín nqægo, “Nqæe! No yan mboqoat nqæqeivi. Neka Ezoqam-ge Yo, Mbumbukiam-qá nakeamo zenda-té geyá.”

⁵⁷ Yaq ndigu nqanek manqat gimboyogem, zenda gea me:tokeám, vøtøkuz. Yaq sa tinø-viviám ndógo, ⁵⁸ Stiven vø-møvøinam. Yaq taon bavokhó ginø-ituím. Yaq nandi gini-pouwím. Ndigu ezoqam, Stiven-qa manqat gisøkuzømem, yaq nandi pouwi gingazem, tiqa ndabua loloakh møndøkhofóé. Yaq ezoqam ndakinak-qá zenda

tokhotapak-té ginø-awém. Teqa iz, Sól. Yaq ndégo tembo-kewagám.

⁵⁹ Yaq Stiven nandi gi:pouwat, ndego āv gene-akhá nqægo, “Yésu. Evézøza! Noge nqova vøkható!” ⁶⁰ Yaq ndego sa manazap ndømøkuí, vø-akha, “Evézøza! Qo nginik ezoqam-te, nqanek matev soqaqape ngimatønumit, yaq-fia ndøtã.” Yaq nqanek manqa manqate qamømbøe-navøem, tènenaním.

8

¹ Ndigu Stiven gilaem, Sol møndø-unimanqatín.

Sol Klisten ezoqam gengiæzotat

Ta khøuwa-te ndøgo, ndigu Stiven gilaem, Klisten bawan ezoqam ngiæzoat matev ndøngáz, Zelusalem taon-te ndøgo. Yaq ndigu Klisten ezoqam ate gi-goam, Zudia neka Samalia manqei-té ginø-panqaním. Keliso-gí u-anim mba ndøsokhoám, Zelusalem taon-te ndøgo.

² Yaq ezoqa nøme, ndigu Mbumbukiam gimbovizupam, Stiven gè-otøvé. Ndigu enu kandambá te-te.

³ Geté ndego Sol, Klisten bawan ezoqam ngiæzoat matev ndøngáz, ta khøuwa-te ndøgo. Yaq ndego tenø-okhoám ndøgo, khoev ate qæpuatat, ndigu vøgavemín, ndigu Yesu gi-unimanqatintam, angana nekā sakheis, yaq ndimbula-te sasa ndønqeisamín.

Filip Samalia manqei-te, ezoqa Mbumbukiam-qa manqat gemezømas

⁴ Geté ndigu Klisten ezoqam, manqei vinivinimba-te gipanqanim, Mbumbukiam-qa Manqat sège-vøndazát, ma gi:-okhoam ndøgo.

⁵ Até Filíp-a, matev até kopó gego. Ndego Samalia manqei mokho-te, taon nøme-te gemøfakhan, yaq ndigu ezoqam, Keliso-qa yaq-té gene-zømesimát. ⁶ Yaq ezoqa ewaqape, Filip-qa manqat giyogem neka umingiap matev vøqeivim, gematønumam, ndigu yoge eqeieqei ndøgoném te-te. ⁷ Ezoqa kopoáv, ndigu nqova soqøsoqa gizømbu-goam, ndigu sègezø-fakház. Zøgeæz-ús. Neka kagi ezoqam neka okho soqøsoqa ezoqam kopoáv, sège-khakhæz. ⁸ Yaq ta taon mokho-te ndøgo, ezoqa khanakhanakh kandambá gindapem.

Saemon, ndego manqa-sisi ezoqam, teqa eman-qat

⁹ Ta taon-te ndøgo, ezoqa nøme møndøgoám. Teqa iz Saemón. Ndego manqa-sisi matev ndømatønumám. Yaq ndigu Samalia ezoqam, nqova zøndaføgimám. Neka ndego ekeza kha, ezoqa kandambaqape me:vewám. ¹⁰ Yaq ezoqa ewaqape, iz-akhayapak nekā khokho ezoqam, te-mbá tiwaumám ndégo. Yaq āv gini-einimín nqægo, “Ngenek Mbumbukiam-qa bazaføgakh ndøndáp, ta bazaføgakh ndøgo, bazaføgakh kandambaqape ndimbo-akhayam.” ¹¹ Yaq ndigu yoge eqeieqei mbogoám. Zapa ndøgo, teqa manqa-sisi matev mokho-te, ndego nqova zøndaføgimám. Viav kopoáv.

¹² Geté Filip, ndigu ezoqam, Manqat Mbomambaqape, Mbumbukiam-qa Megeat Matev neka Yesu Keliso-qa bazaføgakh-qa yaq-te ge:zømas, yaq

ndigu gè-unimanqatiním, angana nekā sakheis, neka ibøkha iz vōndapem.

¹³ Até Saemón-a, vō-unimanqatin neka ibøkha iz vōndap. Yaq ndego Filip-te, gēmø-tøkenøvém. Ndego nqova ndafe kandambá, umingiap matev vinivinimba geqeivam, Filip gematønumam.

¹⁴ Yaq Keliso-gi u-anim, Zelusalem taon-te giyagam, giyogem av nqægo, Samalia ezoqam Mbumbukiam-qa Manqat mōndø-ndapēm, yaq ndigu Pita neka Zion tikhofotáz, ti-te. ¹⁵ Yaq ndigu ezoqa menas gimøfakhaz ndøgo, ndigu Samalia ezoqam-qa yaq-te, āv gini-guligulimém nqægo, Nqova Mbomambaqape ndōndafēm. ¹⁶ Zapa ndøgo, ndigu Nqova Mbomambaqape ndafeáv. Geté Evezøza Yesu-qa iz-te, ibøkha iz mba ndōndapém. ¹⁷ Yaq ndigu Keliso-gi u-anim menas, zenda zømbø-awám, yaq ndigu Nqova Mbomambaqape vōndafem.

¹⁸ Yaq Saemon geqeiv, ndigu ezoqa nøme, Nqova Mbomambaqape gindafem, ndigu Keliso-gi u-anim zenda gizømbø-awam, yaq ndego moni ndon-dapáz. ¹⁹ Yaq ndego Pita neka Zion, āv gezømbe-eín nqægo, “Até nó-a. Bazaføgakh nandav, zonø-etøomém. No ezoqa nøme zenda, tåbazømbe-awám, yaq ndigu Nqova Mbomambaqape betēndafem.”

²⁰ Geté Pita gembo-qavøiu, “Qo nandiv moni namba, gøinam-té qonóqáv! Manqa-zapá nandav, qo qoqo-matavupam av nqægo, Mbumbukiam-qa etoam matev, moní qoqotēwī. ²¹ Qo kopømba mbaín, nqanek sasae mokho-te toqotugoat. Zapa

ndógo, qoqa mbøni, eqeieqei mbá, Mbumbukiam-qa bøi-te. ²² Vøqambúq. Qoqa manqa-zapazapa nandav, zitá qanewuá. Yaq Evezøza qombóviám. Eisa, yaq ndego ta manqa-zapa nandav pømbøé-navøēm, penømakhaya, qo teqa bazaføgakh amba moni toqote-wiin. ²³ No āv qate-qamekhé nqægo: Qoqa matavap khàpumu-soqá. Neka manqa-zapazapa matev, qo møndø-løvónáq.”

²⁴ Yaq Saemon gendo-ein, “Zo ezoqa menas, Evezøza āv qazømbøé-viømém nqægo: Matev nandav, av zo nqazonømbe-manqate, befàkhán no-te.”

²⁵ Pita neka Zion, ta taon-te ndógo, ezoqa Evezøza-qa manqat gi:zømesimat, qazømbøé-navøem, yaq Zelusalem taon-té ginøqaváz. Yaq nakhoa livin-te ndøugu gu:-apat, ndigu Samalia manqei-te, vemiyav kopoáv, ezoqa Manqat Mbomambaqape me:zømesimát.

Filip Itiopia ezoqam, Mbumbukiam-qa Manqat ge:-omat

²⁶ Khøuwa nøme, Evezøza-ge enzol ezoqam, Filip āv gembøe-eín nqægo, “Mòqo-itán, yaq ta nakhoa-te ndógo toqonóqáv, ma Zelusalem taon-te qandewav, atema Gaza taon-te ndø-ovøev.” (Ta nakhoa-te ndógo, ezoqa agé okhomáv.) ²⁷ Yaq Filip até gendego, gè-itán, vøwav. Yaq nqáe! Nakhoa livin-te ndøugu, ndego ezoqa mbøeqatáz. Ngenek Itiopia manqei-ák. Gaman iz akhae ezoqám. Kawa sævam, tuqa iz Kandasi, tugé sasae ezoqám. Tuqa gigiap ate qægoam neka moni ate gi:goam, ndégo tembo-kewagám. Ndego Zelusalem taon-té gegoám. Mbumbukiam-qá iz ndø-eqatám. ²⁸ Yaq ndakin ekeza manqei-té genø-qavanát. Manqei khagua wil-us-té gono-qotavún, hos gulivavun. Yaq

ndego, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya-qá mbuk ndøgeve:mavún.

²⁹ Yaq Nqova Mbomambaqape, Filip áv gembøe-eín nqægo, “Toqonøqáv ndøgo, hos manqei khagua wil-us ndulivav. Yaq avønín soqombómá.”

³⁰ Yaq Filip tenøvuáo ndøgo. Yaq ndego ngenek ezoqam áv gembøe-ewág nqægo: Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Aezaya-qá mbuk ndøgeve:mét. Yaq Filip gembobevap, “Mokho moqombó-ndap, nandav nandoqo-geve:met?”

³¹ Yaq ndego gembo-qavøiu, “Gê, mokho áv khambøéndāp, ezoqam ovøyam nonqo mbain tøgoat?” Yaq ndego até gendego, Filip vøkhato, ova vø:qavig, te namba vømøqonav. ³² Mbumbukiam-qa Manqat ndøgo, gegeve:mavun, nqáneq, “Ndego andé sip me me:-ituím, ndugu laelae-qa ndimbogo.

Neka ate av-té, sip nakhasam nduigu, su gimboqogemín, manqat mbain tugoat, até ndegó-a, manqat mbaín.

³³ Ndego ngenøgim kandambá gendap.

Yaq manqa ovøyam ndøgo, gimbo-etømem, eqeieqeí mbá.

Ezoqa tegi zi-qa yaq-te gémanqateák.

Zapa ndøgo, teqa yage, nqanek manqei-qape-te, livin-mbá gembøe-kepøzém.”

³⁴ Yaq ndego gaman ezoqam, Filip gembo-ein, “Qoténømānd. Ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, gekha ezoqā mé:manqate? Ekezân, ó, ezoqá vini?”

35 Yaq Filip manqat ndógo sogomanáz, Manqat Mbomambaqape, Yesu-qa yaq-te, vøe-omat.

36 Yaq ndigu ate av-té nakhoa-te gi:teitat, ibøkha ndøqeivím. Yaq ndego gaman ezoqam gendo-ein, “Nqáe! Ibøkha nqáneek. No ambá ibøkha iz non-dapín.”*

38 Yaq ndego gaman ezoqam, nøzøgim ezoqam bøyat manqat mbo-eín, vøbøen. Yaq Filip, ndego gaman ezoqam namba, tinø-ová ndógo, ibøkha iz vømbø-etoam.

39 Yaq ibøkha-te nango gindu-fakhaz, yaq nqova mbaín, Evezøza-ge Nqova Mbomambaqape, Filip sègekható. Yaq ndego gaman ezoqam, Filip nango ometeáv. Yaq sège-qavanát. Khanakhanakh-ús.

40 Yaq Filip Azotus taon-té gemøfakhán. Yaq gemat, atema Sæzalia taon-te vømøfakhan, ta vemiyav ate qægoam, nakhoa-te qo:goat, ndego ezoqa Manqat Mbomambaqape me:zømesimát.

9

Sol Yesu Keliso-te geqambun (Kel 22:6-16; 26:12-18)

¹ Zelusalem taon-te ndøgo, Sol Evezøza-gi paev ezoqam, sekembá sègezø-utavám. Zitøge-qa zøgoám. Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-té genøwáv, ² pepa peawam manqat vømømbø-ein. Yaq ndego, av teqa

8:36 8:36 Kel 10:47 * **8:36** 8:36 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndógó. Ta manqat nqáneek: 37 Yaq Filip gembo-ein, “Qanimáv. Uni toqote-unimanqatin, yaq kopømbaqapé.” Yaq ndego gendo-qavøiu, “No møe-unimanqatín, av nqægo, Yesu Keliso, ndego Mbumbukiam-gé Yó.” **8:40** 8:40 Kel 21:8 **9:1** 9:1 Kel 8:3

poev qægoam, pepa āv tembøe-peawám. Gekha ezoqām ndigu, Sol tiqasat, ndigu Yesu-qa Nakhoa ndimbopaev, angana nekā sakheis, ndego kopømbaqapé, segé-gavemát, neka Zelusalem taon-te vøtonqozoāt, yaq ndimbula-te sasa ndønqeitazāt. Nqanek pepa, ndego Damaskus taon Žu ezoqam-qa guliguli khoev megetapak-té genø-peawám. Yaq Sol bëndapét, atema ti-te ndigu.

³ Geté Sol gewav, Damaskus taon gumukhatoam, yaq nqova mbain, yan-te, waev bæbæs-qape ndovís, vøgutav. ⁴ Yaq ndego manqei-té genøbøiáv. Manqa wag mba mo:-ewág. Ndøgo āv qane-eín nqægo, “Sol, Sol! Gekha zapá, no ndoqo-ngiænotet?”

⁵ Yaq Sol gendo-ein, “Kándambaqape. Qo khoqonø-goam?”

Yaq manqat ndøgo, qando-qavøiu, “No Yesú. No ndégo, qo ndoqo-ngiænotet. ⁶ Ndakin mòqo-itán. Yaq taon-té qonøqáv. Ezoqam ndégó. Yaq ndego ndøqa-eín, qo ande āv khoqotégō.”

⁷ Ezoqam ndigu, Sol namba gi-apat, sègewán. Manqa wag mba gi-ewagam, gete ezoqam mbain, yaq ndigu møe ndøgoném. Ndigu nqova zøndáf. Yaq manqa manqateáv. ⁸ Yaq Sol manqei-te geveam, nqawa ge-itan, bøi geqaqanam, ndego bøi waev mbain. Yaq ndigu pingi mbogeaném, Damaskus taon-te vø-ituim. ⁹ Sol khøuwa misiká, bøi waev mbain gegoam. Lou logemāv-a, ibøkha izumav.

¹⁰ Damaskus taon-te ndøgo, Yesu-ge pæv ezoqam kopo møndøgoám. Teqa iz Ananayás. Ndego umingiap ndøqeív. Evezøza iz mboveó,

“Ananayas.” Yaq Ananayas āv gene-qavøiú nqægo, “Evézøza. No nqæya.”

¹¹ Yaq Evezøza Ananayas gembo-ein, “Mòqo-itán. Ta nakhoa-té ndógo toqonóqáv, Nakhoa Ndaføyamba-qape ndimbo-akhayam. Zudas-qa khoev-te toqomø-fakhaq, yaq ezoqa Tasus taon-ak-qá yaq-té qozømbé-beváp. Ndego iz nqambógo, Sól. Nqæe! Ndego gèguligulimít. ¹² Sol umingiap ndøqeív. Ndógo āv geneqeív nqægo: Ezoqa kopo, iz nqambogo Ananayas, khoev-té genømbø-ón, zenda vømbøe-ao. Yaq ndego bøi waev nqawa tèabetendáp.”

¹³ Geté Ananayas gendo-qavøiu, “Evézøza. No nandev ezoqam-qa yaq-te, manqat kandambá qæ-ewagam, av ndego qogi ezoqam, Zelusalem taon-te ndógo, matev soqøsoqa gezømbematønnumam. ¹⁴ Yaq ndakin ndego Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-qa iz-te, nqanek Damaskus taon-té gegó. Yaq ndego até nqanék-a, gekha ezoqām ndigu, qoqa iz ndi-eqawat, tèabete-gavém.”

¹⁵ Geté Evezøza Ananayas gembo-ein, “Sègeqáv! Zapa ndógo, no nøveatáv, ndego. Ndego noqá sasae ndógoát. Ndego ezoqa tèabete-zømesím, noqa yaq-te, até ndigú-a, bawan vini-ak neka tigi kawakawa-za neka Izlael ezoqam. ¹⁶ No ndego āv qaté-omát nqægo: Ndego nqosøgeap neka viniv kandambá teqeivat, no zapaya.”

¹⁷ Yaq Ananayas tenøwáv ndógo, ta khoev-te ndógo, vømø-on. Yaq ndego Sol zenda mbøe-áo,

võmbõ-ein, “Nõfu! No Evezøza ndokhofotán, qo-te, ndego Yesu, nakhoa-te geqafakhan, qo nqanek qoqogeavun. No ndego ta zapaya ndõgo tendekhofotán. Qo bõi nqawá qonøkewág, neka kha Nqova Mbomambaqapé qaqambé-tønøyám.”

¹⁸ Yaq nqova mbáin, Sol-qa bõi-te, andé zongøyam-qá paq me ndenqeivøém. Yaq ndego bõi nqawá genøkewág. Yaq Sol tenø-itán ndõgo, ibøkha iz vøndap. ¹⁹ Yaq ndego lou vølog. Yaq kopømbá, bazaføgakh nqawa qamøndæ-vesez.

Sol Damaskus taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

Yaq Sol elavøqase møndø-qovezám, ndigu ezoqam namba, Yesu gi-unimanqatintam, Damaskus taon-te ndõgo. ²⁰ Yaq ndego ndaføyambá, Zu ezoqam-qa guliguli khoev vinivinimba-té genø-okhoám, ezoqa Yesu-qa yaq-te sasa me:zømesim, neka vøzø-ovøyam, av nqægo, Yesu ndego Mbumbukiam-gē Yō.

²¹ Ndigu ezoqam ate gi:goam, teqa manqat giyogem, ndigu nqova ndafe kandambá. Yaq gi-einim, “Gê, ezoqam ngénèk, ndego Zelusalem taon-te, ndigu ezoqam gengiæzotam, ndigu Yesu ndi-unimanqatinat? Ndego até nqanék-a, ndõgo tenegeavún, ezoqa av ngi:gu gégavém, yaq Mbumbukiam-gí iziz ezoqa kandakanda-té genø-tonqozó.”

²² Sol-qa nømendim matev, taqa bazaføgakh sà tønø-khouwevtát. Ndego ezoqa av gene-zømesimám nqægo: Yesu ndego Mesayá. Ezoqam ndégo, Mbumbukiam geve, ezoqa tekhandi:z. Yaq ndigu

Zu bawan-ak, Damaskus taon-te ndøgo giyagam, kopømba mbaín, vømbøé-qavøinām.

²³ Khøuwa andé møe-mbá segembo-auwám. Yaq Zu bawan-ak gèmbø-voqoém. Ambá gelaemín.

²⁴ Geté Sol nqanek voqoe-qa yaq-te, é-møndæ-ewág. Ndigu ezoqam, laelae-qa gimbogoam, lovølova neká pappave, vos oskia mbøe-keavám, taon mboqog-te. ²⁵ Geté khøuwa nøme, qapøis, Sol-gi paev ezoqam, ava-té ginø-utøvé, taon uta bøi mboqog-te sasa ndøføløtvem, vøkhokhon.

Sol Zelusalem taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

²⁶ Yaq Sol Zelusalem taon-té genøveséz. Yaq ndego ambá Yesu-gi paev ezoqam namba me:tøkuanemín. Geté ndigu møe mbogoném. Ndigu unimanqatinteáv, av nqægo, ndego ndakin møndø-Yesu-gē-paev-ezoqam-ēv.

²⁷ Geté Banabas gèkható, Keliso-gi u-anim-te sasa ndø-itu. Yaq ndego tènøzø-ovøyám ndøgo, av nqægo, Sol nakhoa-te Evezøza ndø-omét, yaq ndego manqat vømbø-ein. Yaq Damaskus taon-te ndøgo, ndego ezoqa Yesu-qá iz-té gene-zømesimám. Kha føgakh-mbá neka møe mbaín. ²⁸ Yaq Sol namba me:goám, ndigu. Yaq Zelusalem taon-te ate qægoam, ndego ezoqa, Evezøza-qá iz-té gene-zømesimám. Kha føgakh-mbá neka møe goneáv.

²⁹ Ndego até namba ndigú-a, Zu ezoqam, Glik manqat gimanqatam, manqa vømanqatam, neka ti namba manqa vø-itumbam. Yaq ndigu ambá

gelaemín. ³⁰ Geté Klisten zifuap, taqa yaq-te manqat giyogem, yaq ndigu Sol Sæzalia taon-té ginø-ituím, ekeza taon-te sasa ndøkhofotøvem, Tasus.

³¹ Ndigu Klisten bawan ezoqam, Zudia neka Gelili neka Samalia manqei-te ate qægoam giyagam, ndigu ndakin sambi zøgoám. Tiqa unimanqatin matev, møndøzø-føgøføgakhám, yaq ndigu Evezøza vømbō-vizupam. Yaq Nqova Mbomambaqape-qa zita tøpøzu matev mokho-te, tiqa bawan sà tønø-khouwevtát.

Pita Ainius gekhakhæv

³² Khøuwa nøme, Pita manqei vinivinimba-te gevatam, yaq Lida vemiaiv-té genøfakhán, Klisten ezoqam-te okha vøwav. ³³ Yaq ta vemiaiv-te ndøgo, kagi ezoqam ndø-omét. Teqa iz Ainiás. Ndego viav kopoáv, venanqei nonqo-te mbá gesømbimám. Até qægoam, viav éít.

³⁴ Yaq Pita ndego āv gembøe-eín nqægo, “Ainius. Yesu Keliso gékhakhæq. Møqo-itán, neka venanqei nonqo vøløvøen, nandoqote-sømbiam.” Yaq nqova mbaín, Ainius sège-itán.

³⁵ Ezoqa ewaqape, Lida vemiaiv-te neka Salon vemiaiv-te giyageapam, Ainius gi-ometam, geqeieqei-ev, yaq ndigu Evezøza-té ginøqambúz.

Pita Tabita løvøte-te gukhandi:v

³⁶ Ziopa taon-te, sævam møndøgoám, Yesu gu-unimanqatintam. Tuqa iz Tabitá. Glik manqat-te, Dokas mbo-akhaemám. Ndugu matev eqeieqei ndømatønumám, neka gigiap-av ezoqam vøzø-tøkemam. ³⁷ Yaq Pita Lida vemiaiv-te gegoam, Tabita enqoni ndøndáp, vønanim. Yaq tuqa kha gèsunguzím. Yaq khoev ova kouwat-té ginøveém.

³⁸ Ziopa taon qambaqapé mbá, Lida vemiaav-te. Yaq Ziopa taon-te ndøgo, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, giyogem av nqægo, Pita Lida vemiaav-tē gegō, yaq angana menas ndøkhofotáz. Ndigu Pita-te, manqat āv ginindapát nqægo: Ndego nakhamas-té geabetøndo-wáv.

³⁹ Yaq Pita até gendego, ndigu ezoqa menas namba vøezav. Yaq gimøfakhaz ndøgo, ndigu khoev ova kouwat-té ginø-ituím. Ta khoev kouwat-te ndøgo, ngængæm kopoáv gipindam, vø-eivumam. Yaq ndigu Pita gè-ogitøvém, neka ndabua vinivinimba vøe-ometømem, Tabita guzø-potofumam, ndugu khandi guigoam.

⁴⁰ Yaq Pita ezoqa ate gi:goam, bavokhó genø-khofotáz. Yaq ndego katuk ndømøkuí, vøguligulim. Yaq kha-té genøqambún, vømbō-ein, “Tábita, mòqosuzám.”

Yaq ndugu até gundigu, bøi vø-qaqanam. Yaq Pita gu-omet, sègeqóm. ⁴¹ Yaq Pita zenda mbogeá, vø-eqei, ndugu sasa ndø-itan. Yaq ndego, ndigu ngængæm neka ezoqa nøme, Yesu gi-unimanqatintam, nqawá genøzø-akhá, vøndō-oz. Yaq ndego āv genezømás nqægo: Ndugu nqawa møndø-khandí:v.

⁴² Ezoqa ewaqape, Ziopa taon-te ndøgo, møndø-ewagát, taqa yaq-te. Yaq ezoqa kopoáv, Evezøza gi-unimanqatinim. ⁴³ Yaq Pita Ziopa taon-te ndøgo, andé møe-mbá sege-qovezám. Saemón namba me:qotám, ndego søvakha gigiap-gi ngusum khakheinøvem ezoqam.

10

Mbumbukiam-ge enzol ezoqam, Konilius

gembo-fakhan

¹ Sæzalia taon-te ndøgo, ezoqa møndøyagám. Iz nqambógo, Koniliús. Nakhag bawan mokho-te, ndøgo Itali nakhag bawan gimbo-akhaemam, kawa ezoqam nøme ndégo tegoám.

² Konilius ekeza ezoqa namba, khoev-te gi:yagam, Mbumbukiam ndø-unimanqatintám neka vømbøvizupam. Neka ndego gigiap-av ezoqam, sègezø-tøkeám. Neka ndego khøuwa kopoav, Mbumbukiam-té genø-guligulimám.

³ Khøuwa nøme, khagus yaq-té. Ande āv 3 oklók ndægó. Konilius umingiap ndøqeív. Av geneqeív nqægo: Mbumbukiam-gé enzol ezoqam ndøgeavún, iz vømbøveo, “Konílius”. Bavokhoqapé sogo-omét, ndego enzol ezoqam.

⁴ Yaq Konilius, ndego sège-waumám. Møe-ús. Yaq gembobevap, “Kándambaqape. Qo no-te manqat taqágo?”

Yaq ndego enzol ezoqam gendo-qavøiu, “Mbumbukiam qoqa guliguli manqat, møndøqawág. Neka ndego møndø-qamékh, qo gigiap-av ezoqam qoqozø-tøkematun. Nqanek matev, andé etoam matev me me:qavíg, Mbumbukiam-te. Yaq ndakin Mbumbukiam yaq qaqavøitít.

⁵ Ezoqa Ziopa taon-té qonø-khofotáz. Ndigu manqat āv tiabiti-ndapét. Ezoqam, iz nqambogo Saemon, iz nøme Pita ndimbo-akhayam, ndego bètøndowáv. ⁶ Ndego Saemon nøme-qá khoev-té geqomát. Ngenek søvakha gigiap-gi ngusum khakheinøvem ezoqám. Teqa khoev ndaola avønin-té qambowév.”

⁷ Enzol ezoqam ge-ivav, ndego manqat gembo-manqatam, yaq Konilius tegi sasae ezoqa menas

zø-akhá, neka nakhag ezoqam kopo, gembosasaetam, vømbō-akha. Ngenek Mbumbukiam mbovizupám. ⁸ Konilius nginik ezoqa misika, manqat ate qægoam, møndøzømbøkhæ-ovøyám, Ziopa taon-te sasa ndøkhofotaz.

Pita umingiap geqeiv

⁹ Yaq khøuwa nøme qandopave, ndigu Ziopa taon gikhatoumat, Pita khoev ová genøqavíg, vømø-guligulim.* Khøuwa iz, ande āv khøuwa muín ndægó. ¹⁰ Yaq Pita ifin mbovín. Yaq lou loge-qa mbogoám. Yaq ezoqa nøme lou gi-ifutat, ndego umingiap ndøqeív. ¹¹ Yan gëmboqoé. Neka yan-te ndøgo, andé ndabua kandambaqape me ndæføløvøém, atema manqei-te. Taqa vavap foaté qando-geageapám. ¹² Ta mokho-te ndøugu, søvakha gigiap bugug vinivinimbá gu:goam, nøme ndi-okho-a, nøme ndivisigiap-a, nøme ndiløvūvām.

¹³ Yaq manqa wag tøndowáv ndøgo, qando-ein, “Píta! Mòqo-itán. Søvakha gigiap nandiv qózitág, voqóløuz.”

¹⁴ Geté Pita yaq gendo-qavøiu, “Evézøza. Av taoká. No søvakha gigiap louzimáv, taqa yaq-te Mozes-qa guguna manqat av ndæmanqate, soqain ndøgo, Mbumbukiam-qa bøi-te.”

¹⁵ Geté nqanek manqa wag, nqawá qandowáv, te-te, qambo-ein, “Gigiap ndøgo, Mbumbukiam gesunguz, qo kopømba mbaín, soqain toqotevewat.”

* **10:9** 10:9 Ta khøuwa-te ndøgo, tiqa khoev puanam matev vini. Ve-zita mbaín. Andé lou me mé:løvøetát. Yaq kopømbaqapé, soqóqavíg. **10:14** 10:14 Lev 11:1-47; Ezek 4:14 **10:15** 10:15 Mak 7:15, 19

16 Manqat av nqægo, misiká qando-fakhan. Yaq nqova mbaín, ndabua nqawá qanøveséz, yan-te.

17 Pita nqanek umingiap-qa mokho até gembøe-bevupát, yaq nqáe! Ndigu angana, Konilius gendokhofotaz, Saemon-qa khoev tñiqeivím. Yaq mboqog tambav-té gonowán. 18 Yaq ndigu āv giniakhaém nqægo, “Gê, Saemon, ndego iz nøme Pita ndimbo-akhayam, téqomat?”

19 Pita ate av-té, umingiap-qa yaq-te gembøematavupát, yaq Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape, āv gembøe-eín nqægo, “Qotéewāg. Angana misika qoqa ndøvawét. 20 Mòqoitán. Manqei-té qonóvís. Yaq soqóqáv, ti namba. Ndøfòfògeáp. Zapa ndøgo, nō notøndo-khofotáz, ndigu.”

21 Yaq Pita tenøvís ndøgo, ndigu ezoqam vøzøein, “Nqáe! Ezoqam nó, zo qazombo-vawavun. Zo gekham-qā zógeavun?”

22 Yaq ndigu gindu-einim, “Nakhag kawa ezoqam ndokhofotán. Iz nqambógo, Koniliús. Ndego ezoqam ndaføyamba-qapé neka Mbumbukiam mbovizáp. Zu bawan-ak ate ndigu, gèmbovizáp. Mbumbukiam-gé enzol ezoqam mbofakhán. Yaq ndego qo akhae manqat mboeín. Qo teqá khoev-té qonóqáv, yaq ni qoqa manqat baníyogem.”

23 Yaq Pita ndigu gèkhatób, neka khoev vøzøein. Yaq qanaqanus qandopave, Pita namba me:qaváz. Até Ziopa taon-ak nømé-a, ndigu Yesu gi-unimanqatintam, vøzøfikat.

Pita Konilius-qa khoev-te gemøfakhan

24 Yaq khøuwa nøme qandopave, Sæzalia taonte gimøfakhaz, Konilius gèzømbo-kewagát. Ndego ekeza ezoqam neka zifuap mbomømboma, é-møndømøváb.

25 Yaq Pita khoev-te gemømbo-on, Konilius teqa zenda tokhopatak-qa megemege-te, ekeza kha, manqei me:laváo, khanakhanakh vømbōgo.

26 Geté Pita gè-eqeiú, gembo-ein, “Mòqo-itán. Até nó-a, no ezoqám. Ate av-té, qo nqoqote:go.”

27 Yaq Pita Konilius namba, manqat até go:manqatát, khoev mokho-te gi-onat. Yaq khoev mokho-te ndøugu, āv geneqeiv nqægo: Ezoqa kopoáv, gipindam. 28 Yaq gezø-ein, “Zo møzøte-zøté. Ni Zu bawan-ak-te, khafeáp, bawan vini-ak namba tøti-tøkuanem o tiqa khoev-te tei-on. Geté Mbumbukiam, no āv genenømánd nqægo: No ezoqa nøme, khavim-us o soqain, Mbumbukiam-qa bøi-te, batezæzá. 29 Yaq nakémbá, qo manqat qoqonøndo-khofotav, no qoqa manqat ogieáv. Yaq ndakin no nøtaqá-beváp. Qo gekham-qā, qonøndé-akha?”

30 Yaq Konilius gendo-qavøiu, “Khøuwa foa møndømø-nasiním. No nøkeza khoev mokho-te, nøguligulimát. Khøuwa iz ande kopó, av ndakin nqægo. Khagus tri oklók. Yaq nqæe! Noqa megemege-te, ezoqam sògo-itán. Ndabua gezuzam, papaqá. Bøi sanqatøve-ús. 31 Yaq ndego āv genømbe-ein nqægo, ‘Konílius! Mbumbukiam qoqa guliguli manqat møndøqa-ewág. Neka ndego møndø-qamékh, qo gigiap-av ezoqam qoqozø-tøkematun. 32 Yaq nakémbá. Ezoqa

Ziopa taon-té qonø-khofotáz. Saemon qombó-akhá, ndego iz nøme Pita ndimbo-akhayam. Ndego bètøndowáv. Ndego Saemon nøme-qá khoev-té geqomát. Ngenek søvakha gigiap-gi ngusum khakheinøvem ezoqám. Teqa khoev ndaola avønin-té qambowév.’ ³³ Yaq no até qatøndego, ezoqam vøtaqandō-khofotaz. Yaq no khanakhanákh, qoqotøndoqav. Yaq ni ndakin nqéigu. Mbumbukiam-qá bøi-té. Manqat ate ndægo níyogém, av Evezøza qo manqa geqambe-løvua, toqoti-nømand.”

Pita Konilius-qa khoev-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømas

³⁴ Yaq Pita manqat gengaz, gezø-ein, “No ndakin ùni nøtenøtén. Mbumbukiam-qa bøi-te, ezoqam ate ndi:gu kopó. Vinivinimba mbain. ³⁵ Bawabawan vinivinimba ate ndægo, gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam ndimbovizap neka matev egeiegei ndimātānām, ndigu sègekhatobín. ³⁶ Manqat no qatøndo-ndap, nqáneq, Mbumbukiam Izlael ezoqam-te gendo-khofotav, ta Manqat Mbomambaqape, sambiqaqaq-te, ndøgo Yesu Keliso mokho-te ndøndo-okho. Ngenek Yesu, ezoqa ewaqape-gé Evezøzá. ³⁷ Zo møzøte-zøtéq, matev ndøgo, Zudia plovins-te ate ndægo qafakhanumam. Gelili plovins-té genøngáz, Zion ezoqa ge:zømesimat neka ibøkha iziz vøzø-etoumat. ³⁸ Neka zo møzøte-zøtéq, Mbumbukiam ndego Yesu Nazalet vemiaav-ak, Nqova Mbomambaqape

10:34 10:34 Deut 10:17; Lom 2:11

10:37 10:37 Met 4:12-17

10:38 10:38 Met 3:16; Luk 4:17-21

ande oil me gembøe-qouz neka bazaføgakh vømbō-etoam. Neka zo møzøte-zøtéz, Yesu ande āv kenē-okhoam, matev eqeieqei gematønumam neka ezoqa ewaqape gekhakheinøvemam, ndigu nqova soqaqape-qa bazaføgakh mokho-te gu:goam. Zapa ndógo, Mbumbukiam møndøgoám, te namba.

³⁹ Ni matev ate qægoam, Yesu Zudia plovins-te neka Zelusalem taon-te gematønumam, mõi qeivím. Yaq ndigu gèlaém. Tae mutui-té ginø-tøkewém. ⁴⁰ Geté genanim, yaq khøuwa misika-qa zita-te, Mbumbukiam ndego nangó genø-khandí:v, yaq ndego ezoqa vøezømas. ⁴¹ Ezoqa ewaqapé mbá. Geté sati ndígu, Mbumbukiam ibugukhokhof gevevesam, bøi vizu ezoqam tigoat. Nginik ezoqam ní. Ndego løvøte-te gesuzam, yaq ndego lou namba vøtilogam-a, ibøkha namba vøti-izumam. ⁴² Yesu ni manqat āv ginimbi-løvuá nqægo: Ni ezoqa Mbumbukiam-qá Manqat nití-zømesimát neka āv teizømbé-ovøemát, ezoqa kopo sa ngének, Mbumbukiam geveatav, ndego khandi neka løvøte ezoqam-qa manqat te-ewag, ndigu manqa ovøyam-te tiwan. ⁴³ Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam ate gi:goam, teqa yaq-te āv gini-manqatám nqægo, ‘Gekha ezoqām ndigu, ndego ti-unimanqatinim, Mbumbukiam te mokho-te, tiqa manqa-zapazapa segezø-evøzám.’ ”

Bawan vini-ak Mbumbukiam-ge Nqova Mbo-mambaqape gindafem

⁴⁴ Pita ate av-té nqanek manqat ge:manqatam,

10:41 10:41 Kel 1:8; Luk 24:42-43 **10:42** 10:42 Kel 17:31; 1 Pita 4:5 **10:43** 10:43 Isa 53:5-6; Jer 31:34; Kel 2:38 **10:44** 10:44 Kel 11:15; 15:8

yaq Nqova Mbomambaqape ndovís, atema ti-te ndigu ate gi-goam, ndigu nqanek manqat gi-ewagat. ⁴⁵ Yaq ndigu Zu bawan-ak, Yesu gi-unimanqatintam, ndigu Pita namba gi:geavun, ndigu nqova zøndáf, giqeivim av nqægo, Mbumbukiam até bawan vini-ák-a, Nqova Mbomambaqape zø-etoām. ⁴⁶ Zapa ndógo, ndigu āv giniyogém nqægo: Nqova Mbomambaqape mokho-te, ndigu manqat vinivinimba-té ginø-manqatát neka Mbumbukiam-qa iz vø-eqatat.

Yaq Pita gendo-ein, ⁴⁷ “Nginik ezoqam, Mbumbukiam-gé Nqova Mbomambaqape ndøndafém, ate av-té, ni qazi:ndafem. Gé, gekha ezoqā zømbókhāz, ibøkha iz tindapem?” ⁴⁸ Yaq Pita ge-ein, “Nginik ibøkha iz, sà bendapém, Yesu Keliso-qa iz-te.” Yaq taqa zita-te, ndigu Pita āv gimboe-viømém nqægo, “Elavøqase vønimbøkhæ-qomát.”

11

Pita Zelusalem taon-te geqavan, manqat ge:zømas ndógo, matev qafakhanam

¹ Keliso-gi u-anim neka Klisten ezoqa nøme, Zudia plovins-te giyagam, møndøyogém, av nqægo, até bawan vini-ák-a, Mbumbukiam-qa Manqat møndø-ndapēm. ² Yaq Pita Zelusalem taon-te nqawa gendoqavan, ndigu Zu ezoqa nøme, Yesu gi-unimanqatinim, gèponqombém, te namba. ³ Ndigu āv gimboe-einím nqægo, “Manqa-zapá nandav, qo tiqa khoev-te qoqo-oq, ndigu

10:46 10:46 Kel 2:4; 19:6
10:28; Gal 2:12

10:48 10:48 Kel 19:5

11:3 11:3 Kel

Zu bawan-ak mbain ndigu, neka ti namba lou vøzøtē-logam?”

⁴ Yaq Pita emanqat ate qægoam, gèzømbe-votót, gezø-eín,

⁵ “No Ziopa taon-té qægoám. Yaq khøuwa nøme, no qæguligulimat, no umingiap nøqeív. Yan-te nqo:go, andé ndabua kandambaqape me ndæfølvøém, no-te. Taqa vavap foa-té qandogeaepám. ⁶ Yaq qatu:vøot, søvakha gigiap nøzømét. Nøme nanák neka nøme lozokhák, nøme ndi-okho, neka nøme ndivisigiap, neka nøme ndiløvūvām. ⁷ Yaq no manqa wag nø-ewág. Ndøgo āv qande-eín nqægo, ‘Pita! Mòqo-itán. Søvakha gigiap qózitág, voqóløuz.’

⁸ Geté yaq no qambo-qavøiu, ‘Evézøza. Av taoká! Noqa manqa-nqa-te, søvakha gigiap-qase kopo oe-veáv, taqa yaq-te Mozes-qa guguna manqat qæ-eín, soqain ndøgo, Mbumbukiam-qa bøi-te.’

⁹ Geté nqanek manqa wag, nqawá qandowáv yan-te, qanø-eín, ‘Gigiap ndøgo, Mbumbukiam gesunguz, qo kopømba mbain, soqain toqote-vevat.’ ¹⁰ Manqat av nqægo, misiká qandofakhatam. Yaq gigiap ate qægoam, nqawá qanøqaván, yan-te.

¹¹ Nqanek matev qame-navøem, yaq nqáe! Ezoqa misika ndøfakház, ta khoev-te ndøgo, ma qategoam. Sæzalia taon-té gindu-khofotáz.

¹² Yaq Mbumbukiam-ge Nqova, āv genømbe-eín nqægo, ‘Qo ndøfofògeáp. Sègeqáv, ti namba.’ Yaq nginik Klisten nøfuap, ezoqa siks, namba nitiniáv, Konilius-qa khoev-te vøimø-on.

¹³ Yaq Konilius ni emanqat nimbivotót. Teqa khoev-te ndøgo, ndego Mbumbukiam-gé enzol ezoqam ndø-omét. Yaq ndego āv gembøe-eín nqægo, ‘Ezoqa Ziopa taon-té qonø-khofotáz. Saemon qombó-akhá, ndego iz nøme Pita ndimbo-akhayam. Ndego bètøndowáv. ¹⁴ Ndego qo manqat qá-eín. Yaq ta manqat mokho-te ndøgo, qo neka qogi ezoqam, qoqa khoev-te ndiyage, zøté-khandí:z.’

¹⁵ Yaq no manqa manqate qængaz, Nqova Mbo-mambaqape ndovís, atema ti-te. Até kopó, av ibugukhokhof ni-te gendervis. ¹⁶ Yaq no Evezøza-qá manqat nombo-matøvé, manqat ndøgo ge-ein, ‘Zion, ndego ezoqa ibøkha iz, ibøkha-té genøzø-etoumám. Geté zo, ibøkha iz, Nqova Mbomambaqapé qazøté-ndapém.’

¹⁷ Ndigu Mbumbukiam-qa etoam matev kopo me:ndapém, av ni bugukhokhof qazi:ndapem, ni Evezøza Yesu Keliso qazi-unimanqatinim. Yaq gé, no gekha ezoqám, Mbumbukiam tæmbøe-khaz?”

¹⁸ Ndigu Pita-qa manqat giyogem, yaq ndigu manqat nøme einiáv. Yaq Mbumbukiam-qá iz ndø-eqaném, vø-einim, “Av tægoat ndægo, yaq Mbumbukiam até bawan vini-ák-a, nakhoa zømboqoá, te-te tiqambuz neka khandi vøndapēm.”

Mbumbukiam-qa Manqat, Antiok taon-te qafakhan

¹⁹ Ta khøuwa-te ndøgo, Stiven gilaem, yaq Klis-ten ezoqam ngiæzoat matev qafakhan, yaq ndigu

manqei vinivinimba-te gipanqanim, ezoqa nøme Finisia manqei-té neka nøme Saiples bawa-té neka nøme Antiok taon-té ginøfakház. Geté ta manqei vinivinimba ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat, Zu bawan-ak mba me:zømesimám. ²⁰ Geté Klisten ezoqam nøme, ndigu Saiples bawa-te neka Sailini taon-te giyagam, Antiok taon-té ginøzáv. Yaq ndigu Manqat Mbomambaqape, Yesu-qa yaq-te, ndego Evezøza, até bawan vini-ák-a, vøe-zømesimat. ²¹ Mbumbukiam-qa bazaføgakh møndøgoám, ti namba. Yaq ezoqa kandambá, gi-unimanqatinim neka Evezøza-te vøqambuz.

²² Yaq ndigu Klisten bawan ezoqam, Zelusalem taon-te giyagam, nqanek manqat giyogem, ndigu Banabas ndøkhofofotøvé, Antiok taon-te ndøgo. ²³ Yaq ndego Antiok taon-te gemøfakhan, ndego khanakhanakh kandambá, matev geqeiv, Mbumbukiam-qa kuku matev mokho-te qafakhan. Yaq ndego zita tøpøzu manqat zø-eín, ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatinim. Ndigu Evezøza, føgøføgakh até bembo-geageáp. ²⁴ Banabas, ndego ezoqam matev mbomambaqapé, neka kha Nqova Mbomambaqape é-møndømømbø-tønøyám, neka teqa unimanqatin bazaføgakh-ús, Yesu-te. Yaq te mokho-te ezoqa kopoáv, Evezøza-te giqambuz.

²⁵ Yaq Banabas, Antiok taon gè-iváv, Tasmus taon-te vøwaw. Sol-qa ndøvawát. ²⁶ Yaq kha gembo-qeiv, ndego Antiok taon-té genø-itú. Yaq viav kopó, Sol neka Banabas, Klisten bawan ezoqám namba me:goám, Antiok taon-te ndøgo, neka

Mbumbukiam-qa Manqat v̄e-z̄omesimat. Ezoqa kandambá gi:z̄omesimam.

Ezoqa ndigu Yesu ndimbopaev, Klisten iz ndiz̄-akhayam, Antiok taon-té qan̄ngáz.*

²⁷ Ta kh̄uwa-te nd̄ogo, Mbumbukiam-gí manqa vevezam ezoqam ndozáv. Zelusalem taon-té ginduvís, atema Antiok taon-te. ²⁸ Ti mokho-te, ezoqa m̄ond̄ogoám. Teqa iz, Agabús. Yaq ndego ten̄-itán nd̄ogo. Mbumbukiam-ge Nqova mokho-te, āv gene-eín nq̄ægo, “Vikia sekeqape nd̄ofakhán, ezoqa lou mbaimbai v̄z̄ópā, manqei-qape ate nq̄ægo.” (Nqanek matev t̄onefakhán nd̄ogo, Klodies Lom kawa kandambaqape gegoam.) ²⁹ Yaq Klisten ezoqam, Antiok taon-te nd̄ogo, manqa āv gini-kopo:ném nq̄ægo: Nd̄oz̄t̄okē, ndigu Klisten zifuap, Zudia plovins-te ndiyage. Ezoqa ewaqape, moni āv tiabiti-abumít, av ndiz̄ombi:gut. ³⁰ Yaq moni ndigu, gim̄v̄bumim, Klisten megetapak-te, Zelusalem taon-te nd̄ogo, Banabas neká Sol, tindapavát.

12

Elod Aglipa, Klisten ezoqam gengiæzotat

¹ Ta kh̄uwa-te nd̄ogo, ndego kawa ezoqam Elod, Klisten ezoqam ngiæzoat matev nd̄ongáz. ² Yaq Zems, Zion-ge zapikia, kaiyá ginilaém. ³ Yaq Elod ge:otev av nq̄ægo, Zu bawan-ak khanakhanakh gindapem, taqa yaq-te, yaq ndego até Pitá-ya, v̄-m̄v̄iu. Nqanek matev, Zu bawan-ak-qa kh̄uwa kandakanda-té qan̄fakhán, nd̄ogo flawa

* **11:26** 11:26 Klisten, taqa manqa mokho nq̄anek: Keliso-gí ezoqám. **11:28** 11:28 Kel 21:10 **11:30** 11:30 Kel 12:25

poponøvemav gilouzatun. ⁴ Pita gimøvøinam, yaq ndimbula-té ginø-utøvéem. Yaq nakhag ezoqam-qá zenda-té ginøveém. Nakhag bawan foá gimbo-kewagat. Ndigu sège-enendtát. Bawan kopokopote ezoqa foá. Pasova kandambaqape tømø-navøem, yaq Elod Pita manqa ovøyam-te vee-qa mbogoám, ezoqa ewaqape-qa bøi-te. ⁵ Geté Pita ndimbula mokho-te ge-utavam, ndigu Klisten bawan ezoqam, gëmbo-guligulimám. Ndigu Mbumbukiam-te viam kandambá gimbogoat, teqa yaq-te.

Mbumbukiam-ge enzol ezoqam, Pita gembotøke, ndimbula khoev-te gefakhan

⁶ Ta lova ndøgo, Elod Pita amba manqa ovøyam-te tevein, nøme pave, Pita gèbuvát. Nakhag ezoqa menas-qá livin-té gunubuvát. Pingim auli sén gimbøe-løvnøném. Yaq sen ndigu, nakhag ezoqa menas-qá pingim-te giløvøtupám. Neka nakhag ezoqa nøme, mboqog tambav-té ginøwanát.

⁷ Yaq nqáe! Evezøza-gé enzol ezoqam mbofakhán. Yaq waev mu:sanqatáv, ndimbula khoev mokho-te ndøgu. Yaq ndego enzol ezoqam, Pita gevogevø mbokesáz, vøtiu, gembo-ein, “Nakhama ndøgó! Mòqo-itán!” Yaq ndaføyambá, auli sen Pita-qa pingim-te giløvøtupam, sège-vinginim.

⁸ Yaq enzol ezoqam gendo-ein, “Ndabua segim nonqo mòqolováz, neka tamak vø-uzam.” Yaq Pita sège-matanám. Yaq ndego enzol ezoqam manqat nøme gembo-ein, “Qoqa ndabua qozaq nonqo vø-uz. Yaq no qonøndó-páev.”

⁹ Pita ndego enzol ezoqam sègembo-pavát, ndimbula mokho-te gifakhatat. Geté ndego

otevateáv, av nqægo, matev ndøgo qambo-fakhan, enzol ezoqam mokho-te, unimanqatín penømakhaya. Ndego até vøe-ein, umingiap ndøqeivīt. ¹⁰ Gi-apat ndøgo, ndigu vos keoge ezoqam, gù:løvubumát, nøme vømøløvub-a, nøme vømøløvub, yaq auli mboqog-te sasa ndøfakhaz, taon-te go:goam. Nginik auli mboqog, ekezan mbá segezømbo-mboqóz, vøfakhaz. Yaq gimøzav ndøgo, nakhoa gimø-geveem, yaq nqova mbain, enzol ezoqam, sègembøe-navøém. Pita sège-iváv.

¹¹ Yaq Pita matavap tønømbo-mboqovøém ndøgo, matev ndøgo, te-te qafakhan. Yaq ge-ein, “Ndakin, no møtenøtén. Evezøza unimanqatín, ekeza enzol ezoqam ndokhofotáv, no vøkhandi:n, no Elod-qa zenda-te qægoam, neka matev ate ndægo, ndigu Zu bawan-ak gimatavupam, no amba tønø-fakhanin.”

¹² Yaq matavap qamømbo-ndaføya, taqa yaq-te, ndego Meli-qá khoev-té genøwáv, ndugu Zion-gu evo, ndego iz nøme Mak ndimbo-akhayam. Ezoqa kandambá gipindam ndøgo, giguligulimat.

¹³ Pita uta mboqog bavokho go:khaneam, yaq sasae mbasønakam ndowáv. Tuqa iz Lodá. Ndugu ambá mboqog mømbo-mboqozoín. ¹⁴ Geté Pita-qa manqa wag gu-ewag, yaq ndugu khanakhanakh ndøndáp. Geté ndugu mboqog mboqozoateáv. Ndugu nqawá gunøteít, ndigu ezoqa vøzø-ein, “Pita ngóya, mboqog-te.”

¹⁵ Yaq ndigu gimbo-einim, “Qo kawa qá-okí?”

Geté ndugu sekembá sege-pouweám, av nqægo, “No unimanqatín nqæmanqate!”

Geté ndigu gindu-einim, “Pita-gé nqova ategó!”

¹⁶ Pita sekembá sogo-khanæmám, mboqog-te. Yaq ndigu mboqog gimboqozønam, te-mbá tinø-ometám. Yaq ndigu nqova zøndáf. ¹⁷ Yaq ge-on, Pita zenda ndø-eqá. Manqa manqate me:khoutøvém. Yaq ndego gèzø-ovøyám, Evezøza ande āv kembøe-tøke, ndimbula-te gu:goam, ge:fakhan. Yaq gezø-ein, “Zems gèmbø-einím, neka ndigu Kliten nøfuap nøme, matev ande āv khanømbē-fakhan.” Yaq ndego sègezuváz, manqei nøme-te vøwav.

¹⁸ Yaq khøuwa nøme qandopave, ndigu nakhag ezoqam Pita gimbo-kewagat, ndigu nqova ndafe kandambá. Gèmbøenakát, ande gekha matev me mbøéfakhan. ¹⁹ Yaq Elod Pita vawe-qá manqat ndøvøovám. Geté ndigu ometeáv. Yaq ndego, ndimbula vos keoge ezoqam zøsinøzám, manqa sasa ndøvøovam, ndigu bèzitág, bēpakhaez.

Taqa zita-te, Elod Zudia plovins gè-iváv, Sæzalia taon-te vøvag.

Elod Aglipa genanim

²⁰ Ndego kawa ezoqam Elod, Taya neka Saedon taon ezoqam-te qaqa mbogoám. Yaq ta zapaya ndøgo, ndigu gètøkuaném. Yaq Elod-te okho-qa ndøgoám, sambi manqat namba vømé-einím. Yaq ndigu Blastus-te tøkè-qa ndøzáv, ndego Elod-ge sasae ezoqam kandambaqape. Zapa ndøgo, ndigu lou tinotabám ndøgo, Elod-qa manqei-te qando-okhoam.

²¹ Yaq ta khøuwa ndigu, Elod gezav, ndigu gindizav, ndego ndabua qaniqanim ndø-uzám, ekeza qonam nonqo-te vøqom, ezoqa ewaqape-te, manqa manqate sasa ndøngaz. ²² Yaq ndigu

ezoqam ate gi:goam, giwaniapam, teqa manqat gi-ewagat, āv gindi-akhaemám nqægo, “Ngenek ezoqam, teqa manqat nqazimbo-ewaget, ndego mbumbukiám. Ezoqam-aním mbá.”²³ Elod nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego ndigu ezoqam sègezø-iváv. Manqat khoutøpøteáv. Geté ndego vizap ambá Mbumbukiam mbo-etoamín. Yaq Evezøza-ge enzol ezoqam, até gendego, vølavao. Nonqou ndøloutøvém, vønanim.

²⁴ Geté Mbumbukiam-qa Manqat sà tønø-vøndavát neka ezoqa kopoáv, teqa manqat qakhanøsumat.

²⁵ Banabas neka Sol, Zelusalem taon-te gizav, ndigu moni vøzø-etoam, ta sasae ndøgo gumø-khouim, yaq Antiok taon-té ginøveséz, Zion vøkhatowem, ndego iz nøme, Mak gimbo-akhaemam.

**Pol ande ge:ngaz, manqei
vinivinimba-te ge-okhoam,
Mbumbukiam-qa Manqat
ge:zømesimat**

13

13:1–14:28

Banabas neka Sol, Mbumbukiam-qa sasae-te givevesam

¹ Klisten bawan ezoqam mokho-te, Antiok taon-te ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam neka nømendim ezoqam, møndøgoám. Nøme Banabás. Neka nøme Simeón. Iz nøme

gimbo-akhaemam, Nigá. Neka ezoqa nøme Lusiús. Ngenek Sailini taon-ák. Neka ezoqa nøme Manaén. Ngenek Elód namba me:fis, ndego kawa ezoqam. Neka ezoqa nøme Sól.

² Yaq ndigu Evezøza iz gimbo-eqatat neka lou logemav matev vøgoat, ndigu Nqova Mbomambaqape, āv gezømbe-eín nqægo, “Banabas neká Sol, tozó-vevesám. Ndigu sasae ndógo tígoát, no qazømbe-akha.”

³ Yaq ndigu lou logemav matev nøme gigoam neka vøguligulimam, Banabas neka Sol, zenda zømbø-awám, sasae-te sasa ndøkhofotaz.

Banabas neka Sol, Saiples manqei bawa-te gigoam

⁴ Nqova Mbomambaqape, Banabas neka Sol gekhofotaz, yaq ndigu Selusia taon-té ginøová. Yaq palai khagua-té ginøketáb, Saiples manqei bawa-te vøndafaz. ⁵ Yaq Salamis taon-te gimøfakhaz, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli khoevte, Mbumbukiam-qá Manqat me:zømesimát. Até Zion-Mák-a, møndøgoám, ti namba, vøzø-tøkeam. ⁶ Yaq ndigu manqei bawa sekeqape ndøvototát, atema Pafos taon-te vømøfakhaz.

Ta taon-te ndøgo, Zu ezoqam ndøqatém. Teqa iz, Ba-Yesú. Ndego manqa-sisi ezoqám. Ndego ekeza kha, Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam me:vewám. Geté ndøgo unimanqatín mbá. ⁷ Ndego gaman ezoqam-gé sasae ezoqam ndøgoám, iz qambogoam Segies Paulus. Ngenek matavap loloakh ezoqám. Ndego Mbumbukiam-qá Manqat yoge-qa ndøgoám, yaq Banabas neka

Sol vøzð-akha. ⁸ Geté ndego manqa-sisi ezoqam, Glik manqat-te, iz nøme Elimas gimbo-akhaemam, ndigu amba zømbekház. Zapa ndógo, ndego poeveáv, ndego kawa ezoqam, Yesu te-unimanqatin.

⁹ Sol, ndego iz nøme Pol gimbo-akhaemam, Nqova Mbomambaqape kha é-møndømbøitønøyám. Yaq ndego Elimas, bøi mbøe-møvuiú, ¹⁰ gembo-ein, “Qo nqova soqaqape-gé yó. Qoqa mokho-te, khavozam matev neka khokho manqa manqate matev ate ndægo møndømmø-tová. Qo matev eqeieqei ate ndægo ngi:wat-qa qogó. Neka qo Evezøza-qa nakhoa ndaføya-ndaføya, køfigim-qa qogó. ¹¹ Yaq nqáe! Evezøza yaq-fia ndakin ndótá. Qo bøi waev geqá-navøém, neka khøuwa-qa waev qóqeiiviák. Møe-mbá segeqá-auwám.”

Yaq ndaføyambá, ndego bøivun ndøgutáv, bøi waev vømbō-navøem. Yaq ndego sògo-visimát. Ezoqa itui-qa ndøvawát. ¹² Yaq ndego gaman ezoqam, nqanek matev geqeiv, ndego Yesu gè-unimanqatin. Ndego Evezøza-qa nømendim matev-qa yaq-te, nqova ndafe kandambá.

Pol neka Banabas Antiok taon nøme-te gigoam, ndøgo Pisidia manqei-te

¹³ Yaq Pol neka ndigu ezoqa nøme, namba gi-okhoam, Pafos taon gè-ivøvé. Yaq Pega taon-té ginøtiním. Ndøgo Pamfilia plovins-té qagó. Yaq Zion-Mak ndigu gèzuváz, Zulusalem taon-te vøvesez.

¹⁴ Geté ndigu ezoqa menas, Pega taon-te gigoam, zapá ginøzáv, atema Antiok taon-te, Pisidia manqei-te, vømøfakhaz. Yaq Sabat

khøuwa-te ndøgo, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli khoev-té gimø-óz, sasa ndøqonav. ¹⁵ Guliguli khoev-te ndøgo, ezoqa Mozes-qa manqat neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat gumu-geveømem, yaq guliguli khoev megetapak, Pol neka Banabas manqat zøkhofotáv, av nqægo, “Nøfuap. Andé manqat vøzøté-geatát, ezoqam-qa zita tøpøzu nonqo, vøni-eín.”

¹⁶ Yaq Pol tenø-itán ndøgo, zenda sasa zø-eqa, ezoqa vøzø-ein, “Izlael-ak, nogi ezoqam, neka zo ezoqa nøme, Mbumbukiam ndozombo-vizap, zøtøndé-yogēm. ¹⁷ Ni Izlael ezoqam, nigi Mbumbukiam, nigi atanakha-zapazapa-za ndøvevesám. Yaq ndigu Izip manqei-te giyagam, ndego bawan kandambá gezø-khouwev. Yaq teqa bazaføgakh kandambaqape mokho-te, ndego nqawá gendo-khatób, Izip manqei vø-ivøvem. ¹⁸ Yaq ndigu viav foti leg-av manqei-te giyageapam, teqa manqat gisanqawam, ndego sège-khatibám. ¹⁹ Yaq Keinan manqei-te ndøgo, Mbumbukiam bawan seven tènengiú, neka manqei ekeza ezoqam vøzø-etoam. ²⁰ Nqanek matev ate ndægo qafakhanam, taqa atap, viav ande āv 450 ndægó.

Taqa zita-te, Mbumbukiam manqa ovøyam iz-akhayapak zø-etoumám, ti keoge nonqo, atema Samuel, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, vømøfakhan.

²¹ Yaq ndigu kawa ezoqam-qa giviømem, tezømbo-megetat, Mbumbukiam Sol zø-etoám.

13:17 13:17 Exo 1:7; 6:6; 12:51 **13:18** 13:18 Num 14:34; Deut 1:31-32 **13:19** 13:19 Deut 7:1; Josh 14:1 **13:20** 13:20 Judg 2:16; 1 Sam 3:20 **13:21** 13:21 1 Sam 8:5, 19; 10:20-24

Ndego Kis-gé yó. Benzamin khagua bawan-ák. Yaq ndégo tezømbo-megetám. Viav fotí. ²² Yaq Mbumbukiam Sol gevingitav, ndego Deivid ndøvé, tigi kawa. Teqa yaq-te, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, ‘No ezoqam mõe-omét, av no nqanømbe-poev. Deivid. Zesi-gé yó. Ndego matev ate ndægo tématønnumát ndógo, av no nqanømbe-poev.’

²³ Yaq Mbumbukiam ndakin Deivid-ge zeo kopo, Izlael ezoqam-gé khandi etoam ezoqam ndøvé, av bugukhokhof manqa mbusa ge:ve. Ngenek ezoqam, Yesú. ²⁴ Geté Yesu sasae ngazeav qagoam, bugukhokhof Zion Izlael ezoqam ate gi:goam, āv gene-zømesimám nqægo, ‘Yage é-mozo-enénd neka ibøkha iz vøndapem.’ ²⁵ Yaq Zion sasae qambøe-navøemtat, ndego ezoqa āv gezømbe-eín nqægo, ‘Ge zô, ndozo-matavap, no gekha ezoqâm? No teoká ndego, zo nqazombøe-keoge. Geté nqæe! Ndego ngêgeáv, noqa zitate. Ndego no ùnime:løvúmb. Até nqanek sasae khapelavøqasé-a, no teqa tamak khofoe-te tæmbotøke, no kopømba mbaín.’ ”

²⁶ Yaq Pol manqat nøme ge-ein, “Nógi ezoqam, zo Eibleem-gi zi, neka zo ezoqa nøme, Mbumbukiam ndozombo-vizap! Nqanek manqat, khandi:nat matev-qa yaq-te, Mbumbukiam ni-té gendo-khofotáv. ²⁷ Ndigu ezoqam, Zelusalem taon-te ngiyage neka tigi megetapak, ndigu gèbiinám, ngenek Yesu. Ndigu qeiviáv, av nqægo, ndego khandi etoam ezoqâm,

Mbumbukiam gendo-khofotav. Neka ndigu Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat mokho ndapeáv, ndøgo Sabat khøuwa ate ndægot, guliguli khoev-te gigeve:matun. Geté Yesu løvøte-te giveem, ta matev mokhote, manqat ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem, tøfakhan, møndø-unimanqatín. ²⁸ Ndigu Yesu-qa manqa-zapa qeiviáv, ta zapaya ndøgo, ndego løvøte-te tiveem. Geté ndigu Pailøt, Yesu laelae manqat sègembo-einím. ²⁹ Yaq ndigu matev ate ndægo gimboimatønømem, av Mbumbukiam-qa Manqat teqa yaq-te qæpeaupam, yaq tindu-koqoinám ndøgo, tae mutui-te getøkewam, neka manqei ozu-te vømø-utøvem. ³⁰ Geté Mbumbukiam løvøte-te møndø-khandí:v. ³¹ Yaq taqa zita-te, ndigu ezoqam, ibugukhokhof te namba Gelili plovins-te gi-okhoam, atema Zelusalem taon-te, ndigu gèometupám. Khøuwa kopoáv. Yaq ndigu ezoqam, matev bøi gi:qeivim, nigí ezoqam gè:zømesimít.

³² Yaq ni ndakin nqéiwani. Ni zo Manqat Mbomambaqape nitizømás. Matev ndøgo, Mbumbukiam nigí atanakha-zapazapa-za manqa mbusa gezøve, tematanam, ³³ ndakin møndønimatanám, ndego Yesu løvøte-te ge:khandi:v. Taqa yaq-te, Sams 2-te āv qane-peawáp nqægo: Mbumbukiam ge-ein,

‘Qo nogé yó. No nqægo khaiya, nøtaqa-qave-én.’

³⁴ Mbumbukiam møndø-khandí:v, ndego Yesu. Ndego manqei-pakha-te nqawa gévesezák neka

gemø-lanqaevák. Taqa yaq-te, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo,

‘No zo ndæzøtøké, neka matev eqeieqei vøzø-matanām,

av no bugukhokhof Deivid qambøe-ein.’

³⁵ Neka Sams nøme-te, āv qane-peawáp nqægo, ‘Mbumbúkiam! Qo qoge Ezoqam Mbomambaqape,

teqa kha, sa qó-ivavák, manqei ozu-te vølanqā.’

³⁶ Nqanek manqat, Deivid ambá av nqægo, ekezan me:-eín. Ní mizi:nøtén, Deivid geyagam, ndego Mbumbukiam-qá poev mbopavám. Geté ndego gènaním. Yaq ndigu tinø-otøvém ndøgo, ma tegi atanakha-zapazapa-za gi-osupam, teqa kha vølanqa. ³⁷ Geté ndego ezoqam, Mbumbukiam løvøte-te gekhandi:v, teqa kha ambá av nqægo, manqei ozu-tē qamømbo-lanqā.

³⁸ Yaq nakémbá, nogi nøfuap. Zo vøezøté. Ngenek ezoqam-qa mokho-te, Mbumbukiam zoqa manqa-zapazapa segezø-evøzám. Manqat nqáne, ni ezoqa nqati-zømesim. Geté Mozes-qa guguna manqat mokho-te, zo kopømba mbáin, Mbumbukiam-qa bøi-te tozo-ndaføyamba-ez.

³⁹ Geté Yesu mokho-te, gekha ezoqām ndego, nde-unimanqatinat, Mbumbukiam-qa bøi-te segé-ndaføyamba-év.

⁴⁰ Yaq nakémbá, zo gò:feazoát! Soqáin ndøgo, zo unimanqatinteav tøgoat, yaq ta matev ndøgo tøzøfakhan, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam nøme ge:-ein, av nqægo,

41 ‘Zo ezoqam, Mbumbukiam-qa Manqat otøotam
ndøzøte-vewel
Nqáe! Zo nqova zøndáf, vozó-pakhaēz.
Zapa ndógo, no zo mokho-te, matev vini
nómatanám.
Zo ezoqa taqa yaq-te tizømbe-manqatat,
zo zó-unimanqatinimák.’ ”

42 Yaq Pol neka Banabas, Zu ezoqam-qa guliguli
khoev gi-ivøvem, ezoqa ndigu nqawa vesezu man-
qat zø-eín, Sabat khøuwa nøme-te. Ndigu taqa yaq-
te, manqat nøme yoge-qa ndøgoám. 43 Wambap
qame-navøem, yaq ezoqa kopoáv gizø-pavat, Zu
ezoqam neka ezoqa nøme ndigu, Zu ezoqam
namba gi:tøkuanem neka Mbumbukiam vømbø-
vizupam. Yaq Pol neka Banabas, ndigu ezoqam,
gègugúb. Ndigu Mbumbukiam-qá kuku matev-té
giabenø-sokhoé.

44 Yaq Sabat khøuwa nøme, ezoqa kandambá,
andé ewaqapé, ta taon-te ndøgo, gindupindam,
Evezøza-qa Manqat vøyogem. 45 Yaq Zu
megetapak ndigu ezoqa kopoav gizømet, ndigu
ova ndø-einím, neka Pol ngenøgim manqat
vømbø-einim-a, manqat vø-itumbam. 46 Geté
Pol neka Banabas møe goneáv. Yaq āv gezømbe-
qavøiú nqægo, “Ni Mbumbukiam-qa Manqat,
bugukhokhof zo Zu ezoqam bati-zømesím. Geté
zo zòsanqawém. Yaq ta mokho-te ndøgo, zo zøkeza
kha soqaqape zøtevwé, yage miavmiav vøzøté-
ndapēm. Yaq nqáe! Ni ndakin Mbumbukiam-qa
Manqat, bawan vini-ak nití-zømesimát. 47 Zapa
ndógo, Evezøza ni āv ginimbi-eín nqægo,

‘No qo bawan vini-ak-qá waev nòvé.
Qo mokho-te, ezoqa khandi mé:ndapém, atema
nqanek manqei-qape-qa vaev-te.’ ”

⁴⁸ Yaq ndigu bawan vini-ak, nqanek manqat giyogem, ndigu khanakhanakh kandambá. Yaq ndigu Evezøza-qá iz ndø-eqaném, teqa manqat zapaya. Yaq gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam gevevesam, khandi miavmiav tindapem, ndigu gè-unimanqatiním.

⁴⁹ Yaq Evezøza-qa Manqat, sège-vøndavát, ta manqei-te ndøgo, ate qægoam. ⁵⁰ Geté Zu bawan-ak, ti-te ndigu, sakhei iz-akhayapak, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli matev gindapem, neka taon megetapak, qaqa zølówáz, Pol neka Banabas-qa yaq-te. Yaq ndigu, nginik ezoqa menas-te, ngiæzoat matev ndøngazém, neka tiqa manqei-te ndøgo vønataz. ⁵¹ Yaq Pol neka Banabas, tiqa zenda tokhotapak-te, pakhakh mba ndøpomoemém. Yaq ndigu ezoqam gé:zótéz, av nqægo, niqā manqa-zapā, Mbumbukiam-qa Manqat qanimbo-qasi. Yaq ndigu Aikonium taon-té ginøzáv. ⁵² Geté ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, Antiok taon-te ndøgo, ndigu khanakhanakh kandambá neka kha Nqova Mbomambaqapé qazømbe-tønøyám.

14

Pol neka Banabas, Aikonium taon-te gigoam

¹ Até Aikonium taon-té-a, Pol neka Banabas, Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té ginø-okhoam, ezoqa vømē-zømesimin. Yaq ezoqa kopoáv,

Zu bawan-ak nekā bawan vini-ak, Yesu ndø-unimanqatiním. ² Geté ndigu Zu ezoqa nøme, ndigu Yesu unimanqatinteav gigoam, ndigu bawan vini-ak qaqa zøløwáz, Klisten ezoqam-qa yaq-te. Yaq ndigu sègezø-qambúz. ³ Geté Pol neka Banabas møp-mbá gini-sokhoám, Aikonium taon-te ndøgo, ezoqa Evezøza-qa yaq-te vøe-zømesimam. Kha føgakh-mbá neka møe gonemáv. Yaq ti mokho-te, Evezøza umingiap matev neka matev vinivinimba ndømatønumám. Ta matev mokho-te ndøgo, ndego ezoqa āv genezømás nqægo: Tiqa manqat, teqa kuku matev-qa yaq-te, unimanqatín. ⁴ Ndigu ezoqam, taon-te ndøgo giyagam, gèqaqagimém. Nøme ndigu Zu ezoqam-té ginønzáz, neka nøme Keliso-gi u-anim-te vønøzaz. ⁵ Yaq Zu bawan-ak neka bawan vini-ak, tigi megetapak namba, Pol neka Banabas ambá gengiæzoín. Ndigu ambá nandí gini-zitagín, vøpakhaezín. ⁶ Geté ndigu ezoqa menas manqat gi:yogem, ndigu Likonia manqei-té ginø-khokhóz. Yaq Listla neka Debe taon-té ginø-okhoám, neka vemivemiav nøme-te, ta taon avønin-te ndøgo. ⁷ Até ndøgo-a, ezoqa Manqat Mbomambaqape vøe-zømesimam.

Pol neka Banabas, Listla neka Debe taon-te gigoam

⁸ Listla taon-te ndøgo, ezoqam møndøqotám. Ndego bov gèmbo-wauwauám. Ndego āv teneqán. Ande ge:qan, atema ndakin, ndego okhomáv. ⁹ Yaq Pol ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesim, ndego yoge egeieqei ndøgó. Pol ge-omet, av nqægo, ndego møndø-unimanqatín,

Mbumbukiam kopømbā tekhakheinøvem, yaq ndego bøi mbøe-møvuiú. ¹⁰ Yaq manqat bazaføgakh-ús, āv gembøe-eín nqægo, “Qoté-itān!” Yaq ndego ezoqam sasanqá sege-itān, okho vøngaz.

¹¹ Yaq ezoqa ewaqape matev giqeivim, Pol gematanam, yaq ndigu ekeza Likonia manqat-te, āv gini-akhaemém nqægo, “Mbumbuk ndovís nite! Andé ezoqa bugug me:keogé.” ¹² Yaq Banabas tigi mbumbukiam Zus-qá iz mbo-akhaém, neka Pol tigi mbumbukiam nøme-qa iz Hemes vømbō-akhaem. Pol av gimbøe-akhaemam nqægo, zapa ndógo: Ndego manqa manqate ezoqám. _{└Ate av-té, av tigi mbumbukiam Hemes nde:go.┘}

¹³ Yaq ndego khape mbumbukiam Zus-ge iziz ezoqam, ma mbumbukiam-qa khoev taon bavokho qæwevam, ndego taon mboqog-té genøgeavún, kao neka flawas khokhosap vøndō-upøgim. Ndego ezoqa ewaqape namba, Pol neka Banabas, ambá etoam matev zøgonín neka kao vøzøluwavin, _{└av ekeza mbumbuk-te gi:matønumatun.┘}

¹⁴ Ndigu ezoqa menas giyogem, _{└av nqægo, ezoqa ndigu mbumbuk me:zæb,┘} yaq ndigu ekeza ndabua ndøkeqagím, _{└av Zu ezoqam-qa matev qazømbe-goam, mbøni nqosøgeap gindapemín.┘} Yaq ndigu ezoqa ewaqape-qá livin-té ginøbøín, vø-akhaemem, ¹⁵ “Nøfuap. Zo gekha zapá, matev av nqazøte-matønumit? Ni até kopó, av zo ndøzøte:go. Ezoqam-anim mbá. Ni sa ndógo tøtigeavún. Zo Manqat Mbomambaqape nití-zømesím. Zo khape mbumbuk tønneziváz. Yaq khandi miav-

ak Mbumbukiam-té qazonø-qambúz, ndego yan neka manqei-qape neka ndaola neka gigiap ate nqægo, ta mokho-te nqøugut, gekhakheinam. ¹⁶ Bugukhokhof qagoam, Mbumbukiam zo bawan vinivinimba, zøkeza nakhoa-té genøzuváz, qazo-okhoam. ¹⁷ Geté ndego zo matev eqeieqei oskia zømatanám. Yaq zo tønne-zøtezát, av nqægo, ndego ndekhandí:vát. Ndego zo qæ zø-etoumatún, yan-te qando-lanqain, neka avøe viav eqeieqei vøzø-etoumatun, qa-ogiiin, neka lou kandakanda neka khanakhanakh vøzø-etoumatun.” ¹⁸ Oskia ndøgo, Pol neka Banabas nqanek manqat gizø-ein, ndigu ambá kopømbá mbain, ezoqa tizømbø-khazin, etoam matev tizøgonin.

¹⁹ Yaq Antiok neka Aikonium taon-te, Zu ezoqam ndozáv, ezoqa bawan-qape ekezan-te vøeozo. Yaq ndigu Pol nandí gini-pouwím. Yaq gimatavupam, av nqægo, møndønaním, ndigu taon bavokhó ginø-livøvém.

²⁰ Geté ndigu ezoqam, Yesu gimbopavam, Pol ogitøvem, ndego sège-itán. Yaq taon-té genøveséz.

Yaq khøuwa nøme qandopave, ndego Banabas namba, ta taon ndøgo gè-ivøvém, Debe taon-te vøzav.

Pol neka Banabas, Antiok taon-te givesez, Silia manqei-te ndøgo

²¹ Até Debe taon-té-a, Pol neka Banabas, ezoqa Manqat Mbomambaqape me:zømesimát. Yaq ti mokho-te, ezoqa kandambá, gi-Yesugi-paev-ezoqam-ez. Taqa zita-te, ndigu Listla neka Aikonium neka Antiok taon-té ginøveséz,

²² ndigu ezoqam, Yesu gimbopavam, zita tɔpɔzu manqat vɔzɔ-ein. Av gizɔmbe-eín nqægo: Ndigu unimanqatin-te, bazafɔgakh-us até bewaniáp. Neka nɔme vɔzɔ-ein, “Ni Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te onim-qa tizigoat, yaq ni matev fɔgɔfɔgakh kopoáv tiziqeivit.”

²³ Yaq ta Klisten ezoqam-qa bawan vinivinimba-te ndɔgo, Pol neka Banabas, megetapak ndovevesám, ti keoge nonqo. Yaq gèguligulimemín, neka lou logemav matev vɔgonemín. Yaq ndigu Klisten megetapak, Evezɔza-qá zenda-té ginɔ-abín, te-te ndego, ma ndigu gi:-unimanqatintam.

²⁴ Yaq Pisidia manqei-te gu:mutiat, ndigu Pamfilia plovins-té gimɔfakház. ²⁵ Yaq Pega taon-te ndɔgo, Mbumbukiam-qa Manqat gumu-zɔmesim, ndigu Atalia taon-té ginɔvís. ²⁶ Yaq ndɔgo, palai khagua-té gimɔketáb, Antiok taon-te vɔmɔteit, ma ibugukhokhof Klisten ezoqam, Pol neka Banabas, Mbumbukiam-qa kuku matev-te gi-ab, nqanek sasae-te tezɔtɔke, ndigu ndakin qamɔzɔ-navɔem.

²⁷ Pol neka Banabas, Antiok taon-te gimɔfakhaz, ndigu Klisten bawan ezoqam ate gi:goam, gèmɔváb, emanqat vɔzɔmbè-votot, Mbumbukiam ti mokho-te ande gekha matev me ndɔmatɔnumam, neka ndego bawan vini-ak, unimanqatin-te, nakhoa áv kezɔmbè-mboqoa. ²⁸ Yaq ndigu mɔp-mbá gini-sokhoám, ndɔgo, ndigu ezoqa nɔme namba, Yesu gimbopavam.

Pol Zelusalem taon-te gegoam

15

15:1–15:35

Zelusalem taon-te, Mozes-qa guguna manqat-qa yaq-te gi:kakambam

¹ Antiok taon-te ndøgo, ezoqa nøme Zudia plovins-té ginduzáv. Yaq ndigu Klisten ezoqam, āv gini-zømesimám nqægo, “Zo ngusum qogøzateav tøgoat, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein, yaq zo zókhandi:zák.” ² Geté Pol neka Banabas unimanqatinteáv, tiqa manqat. Yaq manqa itumbam kandambá qafakhan, taqa yaq-te. Yaq vaev-te, ndigu Klisten ezoqam, manqa āv gini-kopo:ném nqægo: Pol neka Banabas, Klisten ezoqa nøme namba, Zelusalem taon-té giabenøzáv, Keliso-gi u-anim neka megetapak taqa yaq-te bemēzømas.

³ Yaq Klisten bawan ezoqam, gèkhofotáz, ndigu. Yaq nakhoa gigeveat, ndigu ezoqa ewaqape, Finisia neka Samalia manqei-te ndøgo, emanqat zømbe-vototáp, av bawan vini-ak Mbumbukiam-te giqambuz. Yaq ndigu Klisten ezoqam, nqanek manqat giyogem, ndigu khanakhanakh kandambá gindapem.

⁴ Yaq Zelusalem taon-te gimøfakhaz, ndigu Keliso-gi u-anim neka megetapak neka Klisten bawan ezoqam, gèkhatób. Yaq ndigu ezoqa menas, emanqat zømbe-vototáp, matev-qa yaq-te ndøgo, Mbumbukiam ti mokho-te gematønumam. ⁵ Geté Felisi ezoqa nøme, ndigu Yesu gi-unimanqatintam, sège-umiáz, gi-einim, “Bawan vini-ak, ndigu gi-Klisten-ezoqam-ez, ndigu

ngusum bezø-qogøzát. Neka ni āv tabizizømbe-manqaté. Ndigu Mozes-qá guguna manqat bembopáev.”

⁶ Yaq ndigu Keliso-gi u-anim neka megetapak tinøpindám ndøgo, manqat vøe-kakambam.

⁷ Yaq khøuwa mba gezømbemat, manqat gi:kakambumat, Pita sège-umián, gezø-ein, “Nøfuap. Zo møzøte-zøté. Ibugukhokhof, ni mokho-te, Mbumbukiam no ndøveatán, teqa Manqat Mbomambaqape, bawan vini-ak tøte-zømesimat. Ndigu no-té ginøyogém neka vø-unimanqatinim.

⁸ Yaq Mbumbukiam, ndego ezoqa ewaqape-qa matavap nde-otevat, møndø-khatób. Ni ndøgo tizi:nøtén, ndego Nqova Mbomambaqape gezø-etoam, av bugukhokhof ni ginimbi-etoam.

⁹ Mbumbukiam-qa bøi-te, ni neka ndigu kopó. Ndigu gi-unimanqatinim, yaq ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam tiqa manqa-zapazapa sègezø-evøzám.

¹⁰ Yaq ndakin, zo gekha zapá, Mbumbukiam khamasim matev-te ndozoveet, ndigu ezoqam, Yesu ndi-unimanqatinat, nqanek viniv awam-qa ndozozøgo, Mozes-qa guguna manqat ate ndægo timbopavat, ndøgo nigi atanakha-zapazapa-za neka ni kopømba mbain qagoam, amba tizi-eqanemin?

¹¹ Kopømba mbaín, nandav! Ni āv qazi:-unimanqatinát nqægo: Mbumbukiam ni Evezøza Yesu-qa kuku matev zapayá gini-khandí:n. Yaq ti-te ndigu, bawan vini-ak, até kopó.”

¹² Yaq Pol neka Banabas, umingiap matev-qa yaq-te gi:zøvototap, Mbumbukiam ti mokho-te bawan vini-ak gezø-matønumat, yaq ndigu ezoqa ate gi:goam, tiqa manqat giyogem, manqa sùgumu-khoutavát.

¹³ Yaq ndigu manqa manqate qamøzømbu-navøem, Zems ezoqa ewaqape, äv gezømbe-eín nqægo, “Nøfuap! Zøtøndé-yogēm. ¹⁴ Saemon Pita ni ndøgo teni:nømánd, Mbumbukiam ibugukhokhof bawan vini-ak mokho-te, ezoqa nøme gekhatob, yaq ndigu vø-ekeza-ezoqam-ez. ¹⁵ Manqat ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem, møndø-unimanqatín, nqanek matev, ndakin qafakhan. Ndigu äv gini-peaomém nqægo,

¹⁶ ‘Evezøza ge-ein,

“Khøuwa ndøfakház.

Yaq no notøndó-veséz,

Deivid-qa kawa matev, ndøgo ande palai

khoev ndægo, qanqoe, nqawa vøewēv.

Khoev-qa gigiap ate ndægo qasoqøsoqoam,

no nqawá qatø-khakheinám.*

¹⁷ Yaq até bawan vini-ák-a, tiäbenømbewawém.

Zapa ndøgo, até ndigú-a, nigí.

No, Evezøza, äv qate-manqaté nqægo:

Matev av nqægo ndæmatanám.

¹⁸ Nupøkhán mbá no qæ-ein, matev av nqægo tøfakhan.” ’ ”

15:13 15:13 Gal 2:9

15:16 15:16-18 Amos 9:11-12

* **15:16** 15:16 Nqanek yaya manqat-qa mokho, Mbumbukiam ge-eta, nqánek: Ndego Deivid-gi zi mokho-te, ezoqa kopo nqawa ndøveatáv, kawa tegoat. Ngenek ezoqam Yesú.

19 Yaq Zems manqat nøme gezø-ein, “Yaq nakémbá, no nqæmatavap, ni bawan vini-ak, Mbumbukiam-te tiqambuz, viniv nøme bizizømbø-àwám. 20 Ni sa nqáneq qazizø-peawam, ‘Loge gigiap ndøgo, ezoqa batae-te ti-aumat, ndigu belògě. Zapa ndøgo, gigiap av nqægo, Mbumbukiam-qa bøi-te soqain. Neka ndigu mambe okho matev, kha bembo-khanøzám. Neka søvakha gigiap ndigu, ezoqa naq tizø-khotøgimat, ndigu belòuzi. Neka ndigu kouk belògě.’

21 Ezoqa ewaqape møndæzøtéz, taqa yaq-te. Zapa ndøgo, taon ate ndægot, Mozes-qa guguna manqat oskia me:zømesimatún, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, Sabat khøuwa ate ndægot, teqa manqat gigeve:matun. Nupøkhán mbá gingazem, nqanek matev.”

Pepa gikhofotøvem, Klisten bawan vini-ak-te

22 Keliso-gi u-anim neka megetapak neka Klisten bawan ezoqam ate gi:goam, manqa āv gini-kopo:ném nqægo: Tigi ezoqa nøme tinø-khofotáz ndøgo, Antiok taon-te, Pol neka Banabas, ti namba. Yaq ngínik givevesám. Zudás, iz nøme gimbo-akhaemam, Basabās, nekā Sailes. Nginik ezoqa menas, Klisten bawan megetapák. 23 Pepa ndøgo, ndigu ezoqam namba gi:khofotøvem, āv gini-peaomém nqægo: “Khaiya mbomá, zo-te, nigì nøfuap.

Ni Keliso-gi u-anim neka megetapak, ni zogi zøfuap, nqanek pepa zo-té qeitø-peaomít, zo Klisten ezoqam, zo bawan vini-ak nandozogo, Antiok

taon-te neka Silia manqei-te neka Silisia manqei-te nandozo-yageap.

²⁴ Ni āv qatiyogém nqægo: Nigi ezoqa nøme, zo-té ginduzāv, zo manqat vini vøe-zømesim. Yaq zo mutøkhop zowaniáp, av ndigu manqat gizømbe-manqatam. Geté ndigu ambá av nqægo, niqa manqa vøovam-tē ginduzāv zo-te. Ekhapus mokho-mbá sege-matøvemém. ²⁵ Ni ndakin

matavap kopo qeindapem, taqa yaq-te, yaq ni manqat āv qati-kopo:ném nqægo: Ezoqa zívevesám. Yaq ndigu zo-té qeitøndú-khofotáz. Ndigu nigi nøfuand mbomømbomá namba ndézāv, Banabas neka Pol, ²⁶ ndigu nigi Evezøza Yesu Keliso-qa sasae-te, ekeza kha ginqonqotøvem.

²⁷ Ezoqa ni nqeikhofotavav, ngínik, Zudas neka Sailes. Yaq ndigu niqa manqat ndø-unimanqatiním, av pepa-te nqati-peaomit.

²⁸ Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape, teqa matavap, neka niqa matavap, kopó, taqa yaq-te. Ni zo viniv nøme nizømbó-veák. Geté sa nqáneq qazombó-pavát: ²⁹ Loge gigiap ndøgo,

ezoqa batae-te ti-aumat, zo ndølògē. Neka kouk ndølògē. Neka søvakha gigiap ndigu, ezoqa naq tizø-khotøgimat, zo ndølòuzí. Neka zo mambe okho matev, kha mbokhanøzám. Zo nqanek matev vinivinimba gonemav tøgoat, qanimáv. Manqat nøme mbaín. Ouo!”

³⁰ Yaq ndigu ezoqa foa gikhofotaz, Antiok taon-té ginøvis. Yaq gifakhaz ndøgo, ndigu Kliten bawan ezoqam ate gi:goam gèmøváb, pepa vøzø-etoam. ³¹ Yaq ndigu nqanek pepa gigeveømem,

ndigu khanakhanakh kandambá. Zapa ndógo, zita tɔpɔzu manqat mbomɔmbomá qɔupeaupam.
³² Zudas neka Sailes, ndigu Mbumbukiam-gí manqa vevezam ezoqám. Yaq ndigu Klisten ezoqa nɔme manqat kandambá gizɔ-manqatam. Tiqa manqat zita zɔtɔpáz, neka unimanqatin vɔzɔfɔgakh.

³³ Zudas neka Sailes, khɔuwa andé kandambá gisokhoam. Yaq ndigu Klisten ezoqam, sambi matev-té ginɔ-khofotáz, ti-te ndigu, ma gindi-khofotaz.†

³⁵ Geté Pol neka Banabas, até gesokhoám, Antiok taon-te ndógo. Yaq ndigu, ezoqa kopoav nɔme namba, Evezɔza-qá yaq-té gini-zɔmesimám neka Manqat Mbomambaqape vɔe-zɔmesimam.

Pol qambo-menas, manqei vinivinimba-te ge-okhoam, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zɔmesimam

15:36–18:22

Pol neka Banabas giqatɔnem

³⁶ Khɔuwa nɔme, Pol Banabas āv gembɔe-eín nqægo, “Tizinɔ-veséz ndógo, taon ate ndægot, Mbumbukiam-qa Manqat qazi-zɔmesimavun, nigí Klisten nɔfuap vizimɔ-zɔmēt. Yaq zimɔ-zɔmēt, ndigu ande āv kinígut.” ³⁷ Banabas mɔndɔ-unimanqatín. Geté ndego Zion, iz nɔme Mak gimbo-akhaemam, ndafe-qa mbogoam, tezɔ-fikatin.

† **15:33** 15:33 Ibugukhokhof Baebol gipeaomem, manqat sa nqáneq qagoám. Geté vaev-te, manqat nɔme āv gini-mɔnɔzém nqægo: 34 Geté Sailes matavap āv genegó nqægo: Tenóqóm ndógo.
15:37 15:37 Kel 12:12, 25

³⁸ Geté Pol poeveáv, ndego tezøfikit. Zapa ndógo, ndego ti namba Pamfilia plovins-te gegoam, yaq sègeziváz, neka ti namba sasae khouiáv. ³⁹ Ndigu ezoqa menas, manqat kandambá gi-itumbam, teqa yaq-te. Yaq gèqatøném. Nakhoa vinivinimba ndøgeveám. Banabas, Mak namba, Saiples manqei bawa-té ginøtiním. ⁴⁰ Geté Pol, Sailes ndøveatáv, namba te:ma. Yaq Klisten ezoqam, Antiok taon-te ndøgo, ndigu Evezøza-qá kuku matev-té ginøáb, ndigu vøzivaz. ⁴¹ Yaq ndigu Silia neka Silisia plovins-té gi-okhoám, Pol Klisten bawabawan vinivinimba-te, ezoqa zita tøpøzu manqat vøzø-manqatat, tiqa unimanqatin vøzø-føgføgakham.

16

Pol Timoti geveatav, te namba te-okhoat

¹ Yaq Pol Debe neka Listla taon-té genøwáv. Yaq nqáe! Listla taon-te ndøgo, ezoqa møndøgoám. Yesu-gé paev ezoqám. Iz nqambógo, Timotí. Até tegu evó-a, Yesu ndø-unimanqatintám. Ngunuk Zu bawan-ák. Geté tege eve, ndego Glik bawan-ák. ² Klisten ezoqam ate gi:goam, Listla neka Aikonium taon-te giyagam, ndigu Timoti matev egeiegei me:vewám. ³ Pol Timoti khatowe-qa mbogoám, namba ti-apatin. Geté bugukhokhof, Pol Timoti ngusum mbokepøtáz, _{„vø-Zu-ezoqam-ev,„} Zu bawan-ak zapayá gene-matanám, ta manqei-te ndøgo giyagam. Zapa ndógo, ndigu møndæzøté av nqægo, Timoti-ge eve, ndego Glik bawan-ák, _{„neka ndigu tigi nakhei angana}

ngusum qogøvemāv. 4 Ndigu taon vinivinimba-te gi-okhoam, yaq ndigu Klisten ezoqam, manqat zø-etoumát, ta manqat ndøgo, Keliso-gi u-anim neka megetapak Zelusalem taon-te ande āv kinikopo:nem, neka vøzø-ein, “Manqat qambopáev nqanek.” 5 Yaq Klisten bawabawan vinivinimba, tiqa unimanqatin matev møndøzø-føgøføgakhám, neka tiqa bawan sà tønø-khouwevtát, khøuwa ate qæpavpavemam.

Pol Mbumbukiam-qa umingiap geqeiv, Masedonia plovins-ak gemøndæ-akha

6 Yaq Pol neka ndigu ezoqa nøme, te namba gi-okhoam, Fligia neka Galesia manqei-te sège-apát. Ta manqei-te ndøgo, ndigu ezoqa Manqat Mbomambaqape zømesateáv. Zapa ndøgo, Nqova Mbomambaqape ndigu takeáv, ezoqa Esia plovins-te ndøgo, ti:zømesimat. 7 Yaq ndigu Misia manqei iziz gimø-khanøzem, ndigu ambá Bitinia plovins-té ginøzavín. Geté Yesu-ge Nqova, até ndøgó-a, takeáv, tizav. 8 Yaq ndigu Misia manqei sègemø-løvuím, atema Tloas taon-te vømø-ova.

9 Yaq ta lova ndøgo, Pol umingiap ndøqeív. Masedonia manqei-ak ndø-omét, geyam, vømbøviam, “Qandoqáv, nqanek Masedonia plovins-te, ni vønītøke.” 10 Pol nqanek umingiap geqeiv, yaq ni nakhoa-qa nakhamas-té qeitøvawém, Masedonia plovins-te vøtíniāv. Zapa ndøgo, ni āv qati-matøvemém nqægo: Ni Mbumbukiam ni-akhá, ni ndigu ezoqam, Manqat Mbomambaqape bamízømas.

Lidia Yesu gu-unimanqatin

¹¹ Yaq ni Tloas taon t̄oti-iv̄ov̄ém. Palai khagua-té qeit̄o-ketám̄b, Samotles manqei bawa-te v̄oim̄o-fakhan. Yaq kh̄ouwa n̄ome qandopave, ni Neapolis taon-té qeim̄o-fakhán. ¹² Yaq zapá qeim̄oniáv, atema Filipai taon-te. Ta taon nd̄ogo, Masedonia plovins mokho-te, kandambaqapé. Lom ezoqam mo:kawaeztám. Yaq ni elav̄oqase, teit̄o-qovezám nd̄ogo.

¹³ Yaq Sabat kh̄ouwa qandap, ni taon bavokhó qeit̄o-fakhán. Yaq kea keoqa-té qeit̄oniáv. Zapa nd̄ogo, ni āv qati-mat̄ov̄emém nq̄ægo: Nd̄ogo Zu ezoqam-qá pindap manqei at̄ogó, giguligulimemin. Sakheis n̄ome, é-m̄ond̄opindám nd̄ogo. Yaq ni s̄eiqonáv, ti namba manqa manqate v̄oingazem. ¹⁴ S̄ævam n̄omu, ndugu niqa manqat gu-ewagam, tuqa iz Lidiá. Tiatila taon-ák. Ndabua k̄okouk nd̄owiám, moni guiqaqasumam. Ndugu Zu ezoqam-qá guliguli matev nd̄ondáp, neka Mbumbukiam v̄omb̄o-vizupam. Yaq ndugu Pol-qa manqat gu-ewag, Evez̄oza matavap mbomboqoá, yaq ndugu teqa manqat v̄o-unimanqatin. ¹⁵ Yaq ngunuk s̄ævam neka ndigu ezoqa n̄ome, khoev-te namba gu:yagam, ib̄okha iz nd̄ondapém. Yaq ndugu ni āv gunimbi-eín nq̄ægo, “Zo no unimanqatin Evez̄oza-gu paev ezoqam t̄oz̄ote-n̄embem, yaq noqá khoev-té qaz̄ot̄ond̄ózáv, vozom̄oq̄om.” Yaq ni tuqa manqat, n̄imbo-paevém, tuqa khoev-te v̄oim̄oqom.

Pol neka Sailes ndimbula khoev-te ginqeitaz

¹⁶ Kh̄ouwa n̄ome, ni Zu ezoqam-qa guliguli manqei-te qei-apat, yaq sasae mbas̄onakam nd̄oqánd. Ngunuk nq̄ova soqa mb̄oigoám. Ndugu

ezoqa é-møndæ-zømasín, megemege-te ndo:go, matev ande āv khanē-fakhanin. Ta matev mokho-te ndøgo, ndugu tugi sasae kawakawa-za, fia kandakanda zømbe-qaqasumám. ¹⁷ Yaq ngunuk mbasønakam, Pol neka ni, sègenipavám, vøndō-akhaemam, “Nginik ezoqam, ndigu Mbumbukiam-gí sasae ezoqám, ndego Egeiwat-Qape. Nginik nakhoa me:zømesím, zo khandi ande āv khazøté-ndapēm.” ¹⁸ Ngunuk matev av nqægo, khøuwa kopoáv gumatønnumam. Yaq Pol gëmbo-ewéz. Yaq ndego até gendego, gèqambún, nqova soqa vømbō-ein, “Yesu Keliso-qa iz-te, no nqataqá-manqate: Mòqofakháq, qo mbasønakam-qa mokho-te ndoqotu:gu.” Yaq ndaføyambá, nqova soqa sègefakhán.

¹⁹ Yaq tugi kawakawa-za giqeivim, av nqægo, tu mokho-te, moni nqawa gēqasemāk, yaq Pol neka Sailes sègegavém. Yaq maket manqei-té ginø-itub. Ndabua mba zøgeageapát, taon megetapak-qa megemege-te vō:-ab. ²⁰ Yaq nginik, ndigu Lom megetapak-té ginø-tonqozó, vøzø-ein, “Nginik Zu bawan-ak, taon ningiitít! ²¹ Matev ndøgo, ezoqa ndi:zømesim, ni Lom ezoqam-te khafeáp, tizimbo-pavat.” ²² Yaq até ezoqa nømé-a, giwaniapam, Pol neka Sailes-te, qaqa zøqambuí. Yaq ndigu Lom megetapak, até gindigonem, Pol neka Sailes, ndabua zøkeqagím, neka nakhag ezoqam febam manqat vøzø-ein. ²³ Kha kandambá gizø-khaneam, gifebam. Gumufebam, yaq ndimbula khoev-té ginø-nqeitáz. Yaq ndego ndimbula keoge ezoqam, manqa āv gimboe-løvuaném nqægo, “Qo ùni

16:17 16:17 Mak 1:24

16:20 16:20 Mak 13:9

16:22 16:22 2

Ko 11:25; 1 Tes 2:2

zømbkeogé, nginik ezoqa menas. Soqaín ndøgo, tifakhaz.” ²⁴ Ndego nqanek manqat ge-ewag, yaq ta kouwat-te ndøgo tenø-nqeitáz, uni mokho-te-in qøugoam. Yaq tiqa bov, tae menas livin-té gezømbu-sokhofám, sasa ndøtøkua, vøtok.

²⁵ Yaq ande av lova u-mba ndægo, Pol neka Sailes, gèguligulimát neka Mbumbukiam-te ouv vø-qaqaemat. Yaq ndigu ndimbula ezoqa nøme, sègezø-ewagát. ²⁶ Yaq nqova mbaín, manqei kandambá qakukuvøem. Ndimbula khoev sùgumukukuvøemát. Yaq mboqog ate gi:goam, ekeza mbá segembo-qonimát, neka ndimbula ezoqam auli sen gizø-møpusupat, vøzø-nqovonim.

²⁷ Yaq ndego ndimbula keoge ezoqam gesuzam, nqanek matev geqeiv, mboqog gimboqogeapam, yaq ndego kaiya mba ndøndapáz. Ambá ekeza kha ndøngiuín. Zapa ndøgo, ndego āv genematavupám nqægo: Ndimbula ezoqam møndø-khokhonīm. ²⁸ Geté Pol gembo-akha, “Qo qakeza kha ndøngiũ. Ni ndimbula ezoqam ate nqati:gu, nqeitú:gu.”

²⁹ Yaq ndego ndimbula keoge ezoqam, waev-qa ndø-akhá, ndimbula khoev mokho-te vøteit. Kha sègembøi-wageapát. Yaq até gendego, ekeza kha manqei me:laváo, Pol neka Sailes, tiqa megemegete. ³⁰ Yaq ndego bavokhó ginø-itúb, vøzø-ein, “Khanánqa-za. No gekha matev nógō, tøte-khandi:n?”

³¹ Yaq gimbo-qavøinam, “Evezøza Yesu qó-unimanqatín. Yaq atē khandī voqotēndāp, qogi ezoqam namba, khoev-te ndiqayage.” ³² Yaq Pol

neka Sailes, Evezøza-qá Manqat me:-ometimém, neka ndigu ezoqa ate gi:goam, khoev-te namba gi:yagam.

³³ Yaq ta lova u-mba ndøgo, ndego ndimbula keoge ezoqam, Pol neka Sailes nqamav zøsungúz. Taqa zita-te, ndego ndaføyambá, ibøkha iz ndøndáp, ekeza ezoqa namba. ³⁴ Yaq ndego khoev-té genøkhatób, lou vøzø-etoam. Yaq ndego ekeza ezoqam namba, khanakhanakh kandambá gin-dapem, ndakin Mbumbukiam gi-unimanqatinim.

³⁵ Yaq khøuwa nøme qandopave, qanaqanus, Lom megetapak, polis ezoqam ndøkhofotáz, ndimbula keoge ezoqam vømbō-einim, “Nandiv ndimbula ezoqa menas, vønqonqotáz!”

³⁶ Yaq ndego ndimbula keoge ezoqam, Pol gembo-ein, “Lom megetapak, zo nqonqotøzat manqat ndokhofotøvém. Yaq ndakin zo kopømbá, sambi-té qazonø-fakház.”

³⁷ Geté Pol ndigu polis ezoqam gezø-ein, “Ndigu ni ezoqa ewaqape-qá bøi-té ginøfembám. Os-kiá ndøgo, ni Lom manqei-ak nqeigu neka ni bugukhokhof manqa ovøepøteav vøgoam. Yaq ni ndimbula khoev-té ginø-nqeitán. Yaq ndakin, ndigu ni khonoam-te khofotønat-qa ndøgó. Geté kopømba mbain. Ndigu ekezan betøndozáv, ni taon bavokho bēkhofotan.”

³⁸ Yaq ndigu polis ezoqam, nqanek manqat, Lom megetapak me:zømás. Yaq nginik giyogem, av nqægo, Pol neka Sailes Lom manqei-āk, ndigu møe kandambá gigonem. „Zapa ndøgo, khafeap kandambá, Lom manqei-ak sa toqofewam, manqa ovøepøteav tøgoat.” ³⁹ Yaq ndigu tin-

duzáv ndógo, Pol neka Sailes tanakh manqat vòzò-ein, neka taon ivøve-qa vòzòviam.

⁴⁰ Yaq ndimbula khoev-te gindu-fakhaz, ndigu Lidia-qá khoev-té ginòzáv. Yaq Klisten ezoqa nøme tizømét ndógo, neka zita tøpøzu manqat vòzò-ein, taon sasa ndø-ivøvem.

17

Pol neka Sailes Tesalonika taon-te gigoam

¹ Yaq Pol neka Sailes, Amfipolis taon neka Apolonia taon sègemø-løvuím. Yaq até ge-apát, atema Tesalonika taon-te vømøfakhaz. Ta taon-te ndógo, Zu ezoqam-qa guliguli khoev møndøwevám. ² Yaq Pol tenøwáv ndógo, av oskia ge:goatun, ezoqa vømē-zømesim. Sabat khøwa misiká, manqat gezø-manqatam. ³ Ndego āv gezømbe-ovøemám nqægo: Mbumbukiam-qa Manqat é-møndø-eín, ndego Mesaya, Mbumbukiam geve, ezoqam tekhandi:z, ndego nqosøgeap bendáp, neka løvøte-te betøndō-suzam. Yaq Pol nøme gezø-ein, “Ndego Yesu, no nqazømbe-manqate, Mesaya ngének.”

⁴ Yaq Zu bawan-ak nøme, nqanek manqat gè-unimanqatiním, Pol neka Sailes-te vønøzaz. Até Glik bawan-ák-a, ndigu Zu ezoqam-qa guliguli matev gindapem neka Mbumbukiam vømbø-vizupam, kopoáv, neka sakhei iz-akhayapak kopoáv, tiqa manqat gi-unimanqatinim.

⁵ Geté Zu bawan-ak nøme, ova ndø-einím. Yaq ndigu ezoqa soqøsoqa ndø-upøzó, maket manqei-te sa gi-okhoam, neka ezoqa ewaqape qaqa vòzòløwaz. Yaq ndigu Zeisen-qá khoev-té ginøbøín, Pol neka Sailes vømøzøvao. Yaq

ambá ezoqa ewaqape-té ginø-tonqozoín. ⁶ Geté ndigu ezoqa menas, zømetev qagoam, yaq até gindigonem, Zeisen neka Klisten ezoqa nøme vøgavem. Yaq taon megetapak-té ginø-itúb. Ndabua mba zøgeageapát. Yaq āv gini-akhaemát nqægo, “Ezoqam ndigu, manqei-qape-te ate nqægo, manqa-zapazapa gigoatun, ndakin nqáneq gigú. ⁷ Yaq ngenek Zeisen, nginik ezoqam, ekeza khoev-té genøkhatób. Nginik ezoqam ate ngi-gu, Siza-qá khafeap ndømøkuiám, nigi kawa ezoqam kandambaqape. Zapa ndøgo, ndigu āv gini-manqaté nqægo: Kawa nøme ndêgó. Iz nqambógo, Yesú.”

⁸ Yaq taon megetapak neka ezoqa ewaqape, khanakhanakh mbaín, nqanek manqat giyogem. ⁹ Yaq ndigu Zeisen neka ezoqa nøme, namba gi:goam, moni abam manqat zø-ein. Yaq ndigu moni gi-abem, vønqonqotaz.

Pol neka Sailes, Belia taon-te gigoam

¹⁰ Yaq ta khøuwa kopo-te ndøgo, qapøis, ndigu Klisten ezoqam, até gindigonem, Pol neka Sailes, Belia taon-té ginø-khofotáz. Yaq gimøfakhaz ndøgo, ndigu Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té ginøzáv. ¹¹ Nginik Zu bawan-ak, Belia taon-te ndøgo, tiqa matev eqeieqeí, āv tiuká, av ndigu Tesalonika taon-te gi-yagam. Ndigu Manqat Mbomambaqape ùnime:-ndapém. Yaq khøuwa ate qæpavpavemam, Pol ge:zømesimam, ndigu teqa manqat, Mbumbukiam-qá manqat namba me:geveatát. ¹² Yaq Zu ezoqa kopoáv, gè-unimanqatiním. Neka até Glik iz-akhayapak

sakhéis-a, neka Glik angana, vø-unimanqatinim. Ezoqa andé kandambá.

¹³ Geté Tesalonika Zu bawan-ak nøme, giyogem, av nqægo, Pol ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat Belia taon-tē genø-zømesimīt, yaq ndigu tinduzáv ndøgo, ezoqa teqa yaq-te qaqa vøzølwaz. ¹⁴ Yaq ndigu Klisten ezoqam, até gindigonem, Pol ndaola keoqa-té ginø-khofotøvém. Geté Sailes neka Timoti, Belia taon-te, até gesokhoám.

¹⁵ Yaq ndigu ezoqam, Pol namba gi-apat, até ge-ituát, atema Atens taon-te vømøfakhaz. Yaq ndigu nqawa ginduqavaz, Pol Sailes neka Timoti-te manqat ndøkhofotáv. Ndigu bètøndoazáv. Andé nakhamas-té.

Pol Atens taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

¹⁶ Pol Atens taon-te ndøgo, ndigu ezoqa menas gezøambo-kewagam, yaq āv geneqeív nqægo: Ta taon-te ndøgo, tae khøuwiaq kopoav-qapé qagoam. Yaq ndego mbøni mbonqosøgím. ¹⁷ Yaq ndego Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té genø-okhoám, ti namba manqat vømø-einimin, Zu ezoqam neka ndigu ezoqa nøme, Zu ezoqam-qa guliguli matev gindapem neka Mbumbukiam vømbø-vizupam. Yaq khøuwa ate qæpavpavemam, ndego até maket manqei-té-a, gekha ezoqām ndigu, sa gi-okhoam, manqat vøzø-manqatam. ¹⁸ Yaq ezoqa nøme, ndigu Epikuli neka Stoik-qa nømendim matev gimboavam, ndigu Pol namba manqa ndø-itumbám. Yaq āv gini-einím nqægo, “Ngenek gekha khokho manqāt ndømanqatet? Gé, ngenek

ni nɔmɛndim-qa ndógo?” Geté ezoqa nɔme gi-einim, “Ngenek manqei vini-ak-gí mbumbuk-qá yaq-té ate:-manqaté.” Av gi-einim ndægo, zapa ndógo: Pol Yesu neka ezoqa lɔvɔte-te khandi:zat-qá yaq-té gene-manqatám.

¹⁹ Yaq ndigu Pol Aleopagus manqei-té ginø-ituím, ma taon megetapak gi:pindumam. Yaq ndigu taon megetapak, Pol āv gimboe-einím nqægo, “Kopømbâ, ni qoqa nɔmɛndim ndakinak-qa yaq-te, qo ezoqa ndoqote-zømesim, toqoni-ovøyam? ²⁰ Manqat nɔme ndógo, ni nqeitaqa-yoge, vini. Yaq ni taqa manqa mokho ndape-qa nigú.” ²¹ (Ndigu Atens taon-ak, neka até bawan vini-ák-a, taon-te okha gindu-okhoam, tiqa poev kandambaqape ndógo tógoám, khøuwa kopoav, ezoqa emanqat ndakinak vinivinimba vøvototupam-a, vø-ewagam.)

²² Yaq Pol, Aleopagus manqei-te ndógo, megetapak-qá megemege-té genø-itán, gezø-ein, “Zo Atens ezoqam. No āv qateqeív nqægo: Zo guliguli matev-te, bazaføgakh zo-asazét. ²³ Zapa ndógo, no zoqa taon mokho-te qatu-okhoam, neka gigiap vinivinimba qæqeív, zo ndozombo-tabap, yaq no lou-qase nɔme nøqeív, zo mbumbukiam nɔme søvakha gigiap qazombo-løvutumatum. Yaq ta lou-qase-te ndógo, manqat āv qane-peawáp nqægo, ‘Mbumbukiám nɔme-qá, ni nøtenateav ndego.’ Ndego Mbumbukiam nɔme, zo ndozombo-vizap, gete zo zøtezateav ndógo, ndégo, no nqazømbe-manqate. ²⁴ No Mbumbukiam ndégo tøte-manqaté, ndego manqei-qape neka gigiap

ate nqægo, ta mokho-te nqøugut, gekhakheinam. Ndego Evezøzá. Yan neka manqei-qape ndégo teno-kawaevát. Ndego ambá av nqægo, guliguli khoev-tē geyagē, ezoqa gipuanumatun. ²⁵ Neka ndego gigiap-av ezoqám mbá. Ndego ambá av nqægo, ni-tē gonotawē. Av taoká. Geté ndego ezoqam ndégo, ni ezoqa ate nqazi:gu, khandi neka mbøni fokeam neka gigiap ate nqægo ngini-etoam. ²⁶ Ibugukhokhof, Mbumbukiam ezoqa kopo ndøkhakheinøvé. Yaq ni bawabawan vinivinimba ate nqazi:gu, ngenek ezoqa kopo mokho-té genø-khakheinømbém, manqei-qape bizikhazem. Neka Mbumbukiam ni bawabawan vinivinimba khøuwa nizáv, ni tiziyagat neka gekha manqei-te qaziyagāt. ²⁷ Mbumbukiam matev av nqægo, tenegó ndógo. Ni teqa tábizimbøe-vawém, neka eísa, te-te pizí-visiim penømakhaya, neka pizí-ometám penømakhaya. Zapa ndógo, ndego Mbumbukiam qambaqapé mbá ni-te, ni ezoqam ate nqazi:gu. ²⁸ Ni teqá mokho-té qazu:yagé, neka teqá mokho-té qazu:-okhó, neka teqá mokho-té qazu:gú. Ndøgo até kopó, av zogi emanqat vototap ezoqa nøme ndimanqate, av nqægo, ‘Ni tegi nakheís.’

²⁹ Yaq nakémbá, ni Mbumbukiam-gi nakheis nqazigu, yaq ni bizi-matáváp, av nqægo, ‘Mbumbukiam ndego gigiáp, kopømba ande av gol neka silva neka mbaqambaqa mbumbuk ndi:gu. Mbumbuk av ngi:gu, ndigu ezoqa zøtezat ndøzøgo, ekeza zendá gini-khakheinøvematún.’

³⁰ Ibugukhokhof, Mbumbukiam qaqa goneáv, ta zapaya ndøgo, ndego vizøpøteav qagoam. Zapa ndøgo, ndigu ndego zøtezateáv. Geté ndakin, ndego ezoqa ewaqape, manqei-manqei ate ndægot, áv gezømbe-manqaté nqægo, tiqa yage bè-enénd neka te-te bêqambuz. ³¹ Ndego khøuwa møndøzáv. Ta khøuwa-te ndøgo, ndego ni manqei-qape ezoqam ate nqazi:gu, manqa ovøyam-té genø-ámb. Ta manqa ovøyam ndøgo, eqeieqei. Te mokho-te ndégo tenógó, ndego geveatav. Ezoqam ndégo, løvøte-te gekhandi:v. Teqa khandi:vatev matev mokho-te, Mbumbukiam ezoqa ewaqape, áv gininømánd nqægo: Ezoqam geveatav ngének.”

³² Ezoqa nøme ndigu, Pol gimboyogem, ezoqa løvøte-te khandi:zat-qa yaq-te ge:manqatam, ndigu gèvøngi:nám. Geté nøme ndigu, gimbo-einim, “Ni khøuwa nøme, qoqa manqat nqawa yoge-qa nigú, taqa yaq-te.”

³³ Yaq Pol ndigu gèzuváv, vøwav. ³⁴ Geté ezoqa nøme, møndø-tøkuaném, Pol namba, Yesu vø-unimanqatinim. Ezoqa kopo nøme ge-unimanqatin, teqa iz Dionisiús. Ndigu taon megetapak, Aleopagus møvøna manqei gipindumam, ezoqa nøme ndégo tegoám. Sævam nømu ndugu, gu-unimanqatin, tuqa iz Damalís, neka ezoqa nøme vøgoam, gi-unimanqatinim.

18

Pol Kolin taon-te gegoam

¹ Khøuwa nøme, Pol Atens taon tène-iváv, Kolin taon-te vøwaw. ² Yaq Zu ezoqam tenøqát ndógo. Teqa iz Akuilá. Ndego Pontus manqei-té geqán. Ndego, tegu zas namba, Plisila, Itali manqei-té giyagám. Geté ndakin Kolin taon-té ginøyág. Zapa ndógo, Klodies, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, manqat áv gene-vøovám nqægo: Zu ezoqam ate ndi:gu, Lom taon bè-ivøvém. Yaq Pol okha ndøwáv, Akuila neka Plisila, ti-te ndigu vøqom. ³ Yaq namba me:yagám, sasae namba vøegoam. Zapa ndógo, até ndigú-a, palai khoev potofam ezoqám, av Pol ge:goam.

⁴ Yaq Sabat khøuwa ate qæpavpavemam, ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, Zu bawan-ak nekā Glik bawan-ak, manqat zømanqatám. Ndigu Yesu bè-unimanqatiním.

⁵ Yaq Sailes neka Timoti Masedonia plovins-te ginduzav, Pol sasae nøme goneáv. Geté khøuwa kopoáv, ezoqa Mbumbukiam-qá Manqat mba me:zømesimám. Ndego Zu bawan-ak áv gezømbeovøemám nqægo: Ndego Mesaya, Mbumbukiam geve, ezoqa tekhandi:z, ndego Yesú. ⁶ Geté ndigu Pol-qa manqat, gèsanqawém, neka vøngenøinam. Yaq ndego pakhakh mba ndøpomoyám, ekeza ndabua-te qambogoam, vøzø-ein, “Zo khandi qazo-sanqawem, tozo-soqoéz, ndógo noqá manqa-zapá mbá. Zøkeza manqa-zapá. No ndakin bawan vini-ak-té qatónáv, Mbumbukiam-qa manqat vømé-zømesim.”

⁷ Yaq Pol Zu ezoqam-qa guliguli khoev gè-iváv. Yaq Titius Ziastes-qá khoev-té genøwáv, vømøqom.

Teqa khoev, guliguli khoev avønin-té qawevám. Ngenek ezoqam, Zu ezoqam-qá guliguli matev ndøndáp, neka Mbumbukiam vømbø-vizupam. ⁸ Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te ndøgo, Klispus megeat ezoqam ndøgoám. Yaq vaev, até ndegó-a, neka ndigu ezoqa ate gi:goam, teqa khoev-te gi:yagam, Evezøza vø-unimanqatinim. Neka ezoqa nøme kopoáv, Kolin taon-te ndøgo, Pol-qa manqat gi-ewagam, vø-unimanqatinim, neka ibøkha iz vøndapem.

⁹ Khøuwa nøme, lová, Pol umingiap ndøqeív. Ta mokho-te ndøgo, Evezøza āv gembøe-eín nqægo, “Qo møe ndøgó. Ezoqa manqat até vøe-zømesimít. Qo manqat ndøkhoùtáv. ¹⁰ No nqægó, qo namba. Ezoqa kopømba mbáin, tengiæqo. Zapa ndøgo, ezoqa kopoáv, nqanek taon-te ngiyage, ndigu nogí ezoqám.”

¹¹ Yaq Pol Kolin taon-te viav andé møe-mbá geyagam. Viav kopó neka nøme livin-mbá gunumu-nqawá, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam.

¹² Ta khøuwa-te ndøgo, Galio Akaya plovins-te ndøgo, Lom kawa ezoqam gegoam, yaq Zu bawan-ak até gindigonem, bawan vøpizumem, Pol sasa ndømøvøinam, manqa ovøyam-te vøndafem ¹³ Yaq gi-einim, “Ngenek ezoqam, ezoqa āv gene-zømesimatún nqægo: Ndigu Mbumbukiam matev vini-té giabembo-vizáp. Geté matev av nqægo khafeáp, Mozes-qa guguna manqat-te.”

¹⁴ Pol ambá manqat ndø-einín. Geté Galio mba, é-møndo:løfokév, Zu bawan-ak gezø-ein,

“Ngenek ezoqam amba manqa-zapa tegonin o ezoqa telavawin, no zoqa manqat ndæ-ewagin.

¹⁵ Geté zo zøkeza nømendim manqat neka iziz neka guguna manqat mba zøte-itumbumít. Yaq nakémbá, zo zøkhapus mbá sozó-ovøemém, taqa yaq-te. No zoqa manqa ovøyam, nø-ewagák.”

¹⁶ Yaq ndego tiqa manqa ovøyam, gèzø-evøzám, bavokho vøngeasam.

¹⁷ Yaq ndigu até gindigonem, Sostenes, ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev megeat ezoqam vø-møvøinam, manqa ovøyam khoev megemege-te, sasa ndøzuim. Geté Galio ndigu geagipøteáv. Sègezøták.

Pol Antiok taon-te gevesez

¹⁸ Taqa zita-te, Pol Klisten ezoqam namba, Kolin taon-te ndøgo, elavøqase nøme, møndø-qovezám. Yaq vaev, ndego sègezuváz, Plisila neka Akuila namba. Silia manqei-té ginøtiním. Geté Senklia taon-te ndøgo, khagua-te giketab, Pol bugukhokhof izu ndøqogáz, vømø-kawa-mokho-mba-ev, av Zu ezoqam-qa matev qazømbe-goam, manqa mbusa gumu-khouimin. Zapa ndøgo, Pol manqa mbusa ndøvé, Mbumbukiam-te.

¹⁹ Yaq ndigu Efesus taon-te gimøfakhaz, Pol Plisila neka Akuila gèzuváz. Yaq ndego Zu ezoqam-qa guliguli khoev-té genøwáv, Zu ezoqam namba manqat vømø-einim. ²⁰ Yaq ndigu Pol, khøuwa elavøqase qomat manqat mbo-einím, ti namba. Geté ndego poeveáv.

²¹ Geté ndego ouo manqat gezø-ein, ndego āv gezømbe-ein nqægo, “No nqawa ndøtøndo-veséz,

Mbumbukiam poev tømboogat.” Yaq ndego Efesus taon, gè-iváv, vøsøkuzim.

²² Yaq Pol Sæzalia taon-te gemøfakhan, ndego Zelusalem taon-té genøqavíg, Klisten bawan ezoqam-te ndøgo, okha vømøwav. Taqa zita-te, ndego Antiok taon-té gemø-ová.

Pol qambo-misika, manqei vinivinimba-te ge-okhoam, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

18:23–21:16

²³ Yaq Pol elavøqase møndø-qovezám, Antiok taon-te ndøgo. Geté vaev-te, ndego nqawa ge-ivav, Galesia neka Fligia manqei-té genøwáv, ta manqei-te ate qægoam, ndigu Yesu gi-unimanqatintam, zita tøpøzu manqat vøzø-manqatat, tiqa unimanqatin vøzø-føgøføgakham.

Apolos Efesus taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

²⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Zu bawan-ak ezoqa kopo, Efesus taon-té genøwáv. Teqa iz Apolós. Ndego Aleksandlia taon-té geqán. Ndego Mbumbukiam-qa Manqat ùnime:-otév neka teqa manqa manqate qanimav tantáv. ²⁵ Ndego Evezøza-qa Nakhoa é-møndæ-ometimém. Yaq ndego ezoqa, Yesu-qa yaq-té gene-zømesimám. Khanakhanakh-ús neka ndaføyamba-qapé. Geté ibøkha iz upøgim-qa yaq-te, ndego sa ndógo tene-otév, av Zion ezoqa gezømbe-etoumam.

²⁶ Yaq ngenek Apolos, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, Efesus taon-te ndøgo, manqa manqate ndøngáz. Kha føgakh-mbá. Yaq Plisila

neka Akuila, teqa manqat giyogem, ndigu ekeza khoev-té ginø-khatowém, Mbumbukiam-qa matev-qa yaq-te, nøme vømbøe-ovøemem.

²⁷ Yaq vaev Apolos matavap geve, Akaya plovins-te tewav, Klisten zifuap, zita mbotøpøzém, neka pepa vømbø-peaomem. Ta pepa-te ndøgo, ndigu Klisten ezoqa nøme-te, go:yagam ndøgo, āv gini-peaomém nqægo, “Nandev ezoqam, vømø-khatowém.” Yaq gemøfakhan ndøgo, ndego tøke kandambá gezøgo, ndigu ezoqam, ndigu Mbumbukiam-qa kuku matev mokho-te, Yesu gi-unimanqatinim. ²⁸ Zu bawan-ak, ezoqa ewaqape-qa bøi-te, Apolos namba manqa gi-itumbam, ndego gèpitáz. Ndego Mbumbukiam-qa Manqat mokho-te, āv genezømás nqægo: Ndego Mesaya, Mbumbukiam geve, ezoqam tekhandi:z, ndego Yesú.

19

Pol Efesus taon-te, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømesimam

¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Apolos Kolin taon-te gegoam, Pol manqei popotap-té ge-okhoám, atema Efesus taon-te vømøfakhan. Yaq ndego ezoqa nøme tezømét ndøgo, Yesu gi-unimanqatintam, ² vøzøbevap, “Zo Nqova Mbomambaqape mozóndafem, zo Yesu ande qazøte-unimanqatinim?”

Yaq gindu-einim, “Mbaín. Ni Nqova Mbomambaqape-qa yaq-te yogeáv.”

³ Yaq Pol gezøbevap, “Av tægoat ndægo, zo gekha ibøkha iz zøndapem?”

Yaq gindu-qavøinam, “Ni ibøkha iz ndøgo teindapém, av Zion ezoqa gezømbe-etoumam.”

⁴ Yaq Pol gezø-ein, “Gekha ezoqām ndigu, Zion-qa ibøkha iz gindapem, ndigu ta mokho-te ndøgo, āv gini-vøndæmém nqægo, ndigu Mbumbukiam-té ginøqambúz. Zion ezoqa gezø-ein, ‘Ndégo tozó-unimanqatiním, noqa zita-te tegeav.’ Ngenek ezoqam, Yesú.”

⁵ Yaq ndigu ezoqam, Pol-qa manqat giyogem, ndigu ibøkha iz, Yesu-qá iz-té ginøndapém, ndego Evezøza. ⁶ Ibøkha iz gumundapem, yaq Pol zenda mo:vé, ti-te. Yaq Nqova Mbomambaqape ndovís, ti-te. Yaq ndigu bawan vinivinimba-qá manqat-té ginø-manqatám, neka Mbumbukiam-qa manqat vøvevezumam. ⁷ Angana ate gi:goam, ibøkha iz gindapem, ande āv tuélv ndi:gú.

⁸ Yaq Pol Efesus taon-te ndøgo, Zu ezoqam-qá guliguli khoev-té genø-okhoám, ezoqa namba manqat vøe-manqatam, kha føgakh-mbá, neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev-qa yaq-te vøzō-ovøyam. Matev av nqægo, løvøyak misiká gematønumam. ⁹ Geté ndigu Zu bawan-ak nøme, Pol-qa manqat ndapeáv. Ndigu føgakhín. Yaq ndigu ezoqa ewaqape-qa bøi-te, Yesu-qa Nakhoa gèngi:nám. Yaq Pol ndigu ezoqa nøme namba, Yesu gimbovavam, sègeziváz. Yaq khøuwa ate qæpavpavemam, ndego ezoqa Tilanus-qá skul khoev-té gene-zømesimám. ¹⁰ Ndego matev av nqægo, viav menás gematønumam. Yaq Zu

bawan-ak nekā bawan vini-ak ate gi:goam, Esia manqei-te gisokhoam, Evezøza-qa Manqat sùgumu-ewagát.

Skeva-gi nakhei angana, nqova soqøsoqa amba gi:ngeasam

¹¹ Mbumbukiam Pol mokho-te, umingiap matev viní gematønumam. ¹² Ezoqa nøme ndabua mba ndø-upøgimám, tata vuogim nonqo neka mim-te faleam nonqo, ndego ge-uzumam, yaq enqoni-us ezoqam-té ginø-aumám. Yaq ndigu enqoni sègezø-navøemín, neka ezoqa nøme ndigu, nqova soqøsoqa gizømbu-goam, vøzø-fakhazín.

¹³ Zu ezoqa nøme, ndigu manqei vinivinimba-te gi-okhoam, nqova soqøsoqa gingeasumam, ndigu ndakin nqova soqøsoqa, amba Yesu-qá iz-té ginø-ngeasamín, ndego Evezøza. Ndigu āv gini-einimín nqægo, “No zo nqova soqøsoqa nqazø-manqate: Yesu-qa iz-te, ndego Pol ezoqa nde:zømesim, vøfakház.”

¹⁴ Ezoqa nøme, ndigu matev av nqægo gimatønumam, ndigu Skeva-gí nakhei angana sevén. Ngenek Skeva, Mbumbukiam-gé iziz ezoqa kandambaqapé nømé, Zu ezoqam mokho-te. ¹⁵ Yaq khøuwa nøme, ndigu matev amba av nqægo tigonemín, yaq nqova soqa, āv gezømbe-eín nqægo, “No Yesu møtenøtén, neka Pol vøtønøten. Geté zo, gekha ezoqám?” ¹⁶ Yaq ndego ezoqam, nqova soqa gembøegoam, até gendego, gèndovuáo, vøzitag. Kha kandakandá gezø-khaneam, neka ndabua vøzølvøi. Yaq ndigu

gèbóin, khoev v̄-iv̄øvem. Kouk até gezømbowavupát.

¹⁷ Yaq ezoqa ewaqape, Efesus taon-te giyagam, nqanek manqat giyogem, Zu bawan-ak nekā bawan vini-ak, ndigu nqova ndafe kandambá. Yaq Evezøza Yesu, gèmbøvizumém. ¹⁸ Yaq ezoqa nøme, ndigu gi-unimanqatintam, tiqa matev soqøsoqa gèvøndøzém, ezoqa nøme-te. Ezoqa kopoáv, matev av nqægo gigonem. ¹⁹ Yaq ndigu ezoqa nøme, manqa-sisi matev vinivinimba gimatønnumam, tiqa manqa-sisi mbuk, gèndotonqogím, ezoqa ewaqape-qa bøi-te, v̄l̄øvutømem. Mbuk ndøgo, giløvutømem, taqa fia kandambá tantáv. Silva moni mokho, ande āv fifti taosén ndægó.

²⁰ Yaq ta matev nqanek gi:matønømem, Evezøza-qa Manqat sège-vøndavát. Bazaføgakh-ús.

²¹ Taqa zita-te, Pol matavap āv genegó nqægo: Ndego Masedonia neka Akaya plovins-té geabenøwáv, yaq vaev Zelusalem taon-te bēwav. Yaq Pol nøme ge-ein, “Taqa zita-te, no até Lom taon-té-a, banønav.” ²² Yaq Pol bugukhokhof tegi tøke ezoqa menas, Timoti neka Elastus mo:khofotáz, ndøgo Masedonia plovins-te. Geté ndego ekezan, elavøqase nøme møndø-qovezám, Esia manqei-te ndøgo.

Efesus taon-te, qaqa matev qafakhan

²³ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu-qa Nakhoa zapaya, qaqa matev kandambá qafakhan.

²⁴ Ezoqa nõme mõndøgoám. Iz nõqambógo, Demitliús. Ndego silva gigiap ndøkhakheinumám. Taqa bugug, ande Atemis-qá khoév, tigu mbumbukiam sævam. Ndøgo silva, auli gigiap fia kandakandá. Yaq ndego neka ndigu ezoqa nõme, nõqanek sasae namba gi:goam, moni kandakandá gi:qaqasumam. ²⁵ Yaq Demitlius, ndigu ezoqa sègezømbu-akhá, ndigu sasae kopo gi:goam, gezø-ein, “Nøfuap. Zo mõzøte-zøtéz. Ni nõqanek sasae-te, moni kandakandá qazi-qaqasumatun. ²⁶ Geté zo àmozo-qeivím neka àmozo-yogém. Ngenek ezoqam Pol, ezoqa ewaqape matavap zøqambuatét. Nõqanek Efesus taon mokho-te mbá mbá, geté avønín, até Esia manqei ate ndægó-a. Ndego ezoqa åv gene-zømesimatún nõqægo: Mbumbuk ndigu, ezoqa zenda gi:khakheinøvematum, ndigu uni mbumbuk-anim mbá. Neka ezoqa kopoáv, sège-unimanqatiním. ²⁷ Yaq nakémbá, ni aiyá qabizigú. Soqain ndøgo, teqa manqat niqa sasae-qa iz mbomambaqape tøngiu. Geté ta-mbá mbá. Uni qæsoqa nõqánek, ezoqa ngunuk Atemis, nigu mbumbukiam sævam kandambaqapu, tuqa khoev khokho ti:vewat, yaq ta mokho-te ndøgo, ezoqa ngunuk mbumbukiam sævam-qa iz tingi:nam, ndugu Esia manqei-te neka manqei-qape-te ate ndægo ndimbovizap.”

²⁸ Yaq ndigu nõqanek manqat giyogem, qaqa kandambá gigonem. Yaq åv gini-akhaemát nõqægo, “Atemis, Efesus taon-gu mbumbukiam sævam, tuqa iz kandambaqapé!” ²⁹ Yaq

nakhamas-té, ezoqa ewaqape, taon mokho-te ndøgo, sùgumu-akhayát. Manqa vøe kandambá qapa. Yaq ndigu wambap manqei-té ginøbøin, Gaius neka Alistakus, ndigu Masedonia plovins-ak menas, Pol namba gigeavun, vøgavem. ³⁰ Pol ambá ezoqa ewaqape-qá megemege-té genø-itanín, manqat vøzø-einin. Geté ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, gètøkøvém, tewav. ³¹ Até plovins megetapak nømé-a, ndigu Pol-gi zifuap gigoam, ndigu manqa ndøkhofotøvém te-te, av nqægo, ndego wambap manqei-te bèwáv.
 ↳Soqaín ndøgo, ezoqa timølaem.↳

³² Ezoqa ewaqape, giwaniapam ndøgo, manqa wag gèzømbø-eqavát. Ezoqa nøme, manqat vini ndø-akhaemám, neka nøme manqat vini vø-akhaemam. Neka ezoqa kopoáv, mè:zøtezák, av nqægo, gekha mokhø gindīpindam.

³³ Yaq Zu bawan-ak nøme, Aleksanda ndøtøpøtøvém, ndego ezoqa ewaqape manqat bemøzø-ein. Yaq Aleksanda ezoqa ewaqape, zenda zø-eqá. Manqa khoutam-qa zøgoám. Yaq ambá gezø-ovøyamín, av nqægo, nqanek matev qafakhan, ndøgo Zu bawan-ak-qá manqa-zapá mbá. ³⁴ Geté ezoqa ewaqape gimatøvemem, av nqægo, ndego Zu bawan-āk, yaq ndigu nøme mba mo-akhaemém, av nqægo, “Atemis, Efesus taongu mbumbukiam sævam, tuqa iz kandambaqapé!” Ndigu khøuwa iz kandambá gi:khouvim. Ande āv tu awáz ndægó, gi-akhaemat.

³⁵ Yaq vaev-te, ezoqa ewaqape-qa manqat, taon megeat ezoqam zøkhoutāv, gezø-ein, “Efesus taon-ak. Nogi ezoqam. Ezoqa ewaqape møndæzøtéz,

av nqægo: Ngunuk mbumbukiam sævam Atemis, tuqa khoev neka tuqa nqovønqova, yan-te qan-dobøi, ni zimbo-kewagatún, ni Efesus taon-ak. ³⁶ Ezoqa kopømba mbaín, manqa tiqavotømem. Yaq nakémbá, zo manqa feazu vø-ivøvé. Neka matev-qase, ngetøgeap-te ndøgòném. ³⁷ Nginik ezoqam, zo khokho qazøtøndo-itub nqanek, ndigu nigu mbumbukiam sævam-qa iz ngi:wateáv, neka tuqa khoev-te, gigiap aqonøpøteáv. ³⁸ Demitlius neka nginik ezoqa nøme, sasae kopo gi:goatun, manqat tøzøgoat, ezoqam-qa manqa-zapa zapaya, yaq ndigu manqa ovøyam khoev-té giabenøzáv. Manqa ovøyam khøuwa ndøgó neka manqa ovøyam iz-akhayapak ndígú, ndigu manqat gikhakheinu-matun. ³⁹ Neka zo manqat nøme tøzøgoat, yaq ni taon manqa manqate møvøna khøuwa-té qabizinø-ovømem. ⁴⁰ Ni aiyá qabizigú. Soqaín ndøgo, nigi gaman megetapak, niqa manqa tisøkuzømem, av nqægo, ‘Zo ezoqa ewaqape mbøni sozozømbu-sokhofát.’ Nqanek matev, nqægo khaiya qafakhan, mokho mbaín. Yaq tinibevap, yaq ni kopømba mbaín, mokho tizi:zømas.” ⁴¹ Ngenek taon megeat ezoqam, nqanek manqat qamømbøe-navøem, yaq ndigu ezoqa tène-khofosám.

20

Pol Masedonia neka Glik manqei-te ge-okhoam

¹ Nqanek qaqa matev qame-navøem, yaq Pol ndigu ezoqam, Yesu gi-unimanqatintam, gèzø-akhá, zita tøpøzu manqat sasa zø-etoam, ouo manqat vøzø-ein. Yaq Pol tenøzuváz ndøgo, Masedonia plovins-te vøwav. ² Yaq ta manqei-te ndøgo

gu:mat, ndego Klisten ezoqam, zita tɔpɔzu manqat zɔmanqatát. Manqat kandambá gezɔ-manqatat. Yaq até gemát, atema Glik manqei-te vɔmɔfakhan. ³Yaq ndɔgo lɔvɔyak misiká, geqotam.

Taqa zita-te, Pol ambá palai khagua-té genɔketawín, Silia manqei-te vɔmɔ-fakhanín. Geté ndego āv gene-ewág nqágo: Zu bawan-ak nɔme gɛmbo-voqoém. Gélaém. Yaq ndego matavap gè-enénd. Yaq Masedonia plovins mokho-té genɔveséz. ⁴Ezoqa nɔme, namba gi-apat, nginik: Sopatá. Ndego Pilus-gé yó. Belia taon-ák. Neka nɔme Alistakús neka Sekundús. Ndigu Tesalonika taon-ák. Neka nɔme Gaiús. Ndego Debe taon-ák. Neka até Timotí-a, neka nginik Esia manqei-ak menas, Tikikus neka Tlofimus, ndigu vɔ-apat. ⁵Nginik ezoqam, gò:megetát. Yaq Tloas taon-té ginimbo-kewagám. ⁶Geté ni até nitɔndu-sokhoám, atema Zu bawan-ak-qa khɔuwa kandakanda, ndɔgo flawa poponɔvemav gilouzaton, vɔmɔ-nasinim. Yaq ni Filipai taon-te ndɔgo, palai khagua nindapém. Yaq khɔuwa faev-qa zita-te, nginik ezoqam, Tloas taon-te nqawa vɔiqas. Pula kopó, qeisokhoam ndɔgo.

Pol Tloas taon-te, ezoqa ndakinak nqawa gekhandi:v

⁷Sande khɔuwa-te ndɔgo, ni Klisten ezoqa nɔmé namba nitimɔvám, Evezɔza-qa lou loge matev vɔimɔgonēm. Yaq Pol ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat tene-zɔmesimát ndɔgo, até vɔmɔ-umba. Zapa ndɔgo, ndego khɔuwa nɔme, ivɔve-qa ndɔgoám. ⁸Ta khoev-te ndɔgo, ni qeipindam, kouwat ová qeito-qonavám. Neka ndɔgo ndavand

waev kopoáv qakhavat. ⁹ Møvøna-te ndøgo, iwateam møndøgoám. Teqa iz Yutikus. Bøi mboqog-té geqotám. Yaq Pol ate av-té manqat ge:geveat, ngenek Yutikus venanqei-qape mboqaná, vøbuv. Nqova mokho-té gembøiteitát. Yaq ndego manqei-té genøbøiáv. Yaq ezoqa ginduvis, gindafem, ndego é-møndønaním. Lou løvøtap misika-té gendobøiav.

¹⁰ Yaq Pol gendovis, Yutikus-qá mumat-té genøqoqóz, vøpøtiu, neka ezoqa gezø-ein, “Zo mbøni khapé bezømbèvã. Ngenek ngekhandí:vát.”

¹¹ Yaq Pol nqawá genøqavíg, ezoqa namba Evezøza-qa lou loge matev vøgonem. Yaq ndego manqat até gemanqatát, ezoqam namba, atema: vøndøpave, sasa ndøzivaz. ¹² Ndego iwateam, nqawa gekhandi:v, ezoqa khoev-té ginø-ituím. Ezoqa ewaqape, khanakhanakh kandambá gindapem, te zapaya.

Pol Tloas taon ge-ivav, Miletus taon-te gewav

¹³ Tloas taon-te ndøgo, ni palai khagua-té qeitøketám, atema Asos taon-te. Ndøgo Pol-qá poév, av nqægo qeimatønømem. Geté ndego ekezan, zapa okho-qa mbogoám. Yaq sa ndøgo, temøketáo.

¹⁴ Yaq Asos taon-te ndøgo, qeimø-qaqandam, ndego gèndo-ketáo, atema Mitilini taon-te, vøimøteit.

¹⁵ Yaq khøuwa nøme qandopave, ni Kios manqei bawa avønin-té qeimø-fakhán. Yaq nøme qamøpave, ni ate niqantavát, Samos manqei bawa-te vøimø-fakhan. Yaq khøuwa nøme qamøni-pave, ni Miletus taon-té qeimø-fakhán. ¹⁶ Pol matavap é-møndøgó, av nqægo, ni até nitúguvít. Efesus taon seimø-løvuím. Ndego gè:ngetøgeapát neka

poeveáv, ni Esia manqei-te, khøuwa mba tōti-khoubit. Zapa ndøgo, kopømba tōgoat, ndego Pentikos khøuwa kandambaqape-te, Zelusalem taonte gone-qa ndøgoám.

Pol Efesus Klisten megetapak, manqa gezø-løvua neka ouo manqat gezø-ein

¹⁷ Ni Miletus taon-te qeimø-fakhan, yaq Pol Efesus taon-te, manqat ndøkhofotáv. Klisten megetapak, yà betøndozáv, bēnømendam. ¹⁸ Yaq gifakhaz, ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Zo mōzøte-zøtéz, av no qateyagam, Esia manqei-te ande qategeavun, neka khøuwa ate qægoam, zo namba qazi:yagam. ¹⁹ No Evezøza-qá sasae mba no-goám neka no nøkeza iz eqawateáv. No nqanek sasae qægoam, nøme nø-eivumám. Neka no yage føgakh-qapé qændapat, Zu ezoqam, noqa yage ngi:wat-qa givawam. ²⁰ Neka zo mōzøte-zøtéz, no Mbumbukiam-qa Manqat gate-zømesimam, no manqat-qase khonøweáv, zo tōzømbe-tøkeat. Geté zo ùni nøte-zømesimám, ezoqa ewaqape-qa bøi-te neká zøkeza khoev vinivinimba-te. ²¹ No ezoqa āv qazømbe-ovøemám nqægo: Zu bawan-ak neká bawan vini-ak, tiqa yage bè-enénd, neka Mbumbukiam-te bēqambuz neka nigi Evezøza Yesu bē-unimanqatinim.

²² Yaq ndakin, nqæe! No Zelusalem taon-té qatónáv. Nqova Mbomambaqape ndø-itumbít, tænav. Geté, unimanqatín, no nøtenøtenák, ande gekha matev me mønøfakhān. ²³ Ta-mba nqáneq qatenøtén, gekha tāon ndøgo, qæ-okhoatun, Nqova

Mbomambaqape āv gene-nømendimatún nqǎgo: No ndimbula-té gimø-utøném neka no yage føgakh-qape vøemøqeiv. ²⁴ Geté no nøkeza yage-te, matavapøteáv. Gigiap-qape sa nqáneq: No bøiat uni nøtékhóu, neka ta sasae ndøgo, Evezøza Yesu genø-etoam, vøtumú-khōu, ezoqa Manqat Mbomambaqape tøte-zømesimit, Mbumbukiam-qa kuku matev-qa yaq-te.

²⁵ Yaq nqǎe! No āv qatenøtén nqǎgo: No zo mokho-te qæ-okhoam neka Mbumbukiam-qa Megeat Matev vøtē-zømesimam, zo noqa bugug nqawa zonø-qeivimák. ²⁶ Yaq nakémbá, no zo āv qazømbé-eín nqǎgo: Zo ezoqa nøme, Mbumbukiam te-ivav, vøsoqoēv, ndøgo noqá manqazapá mbá. ²⁷ Zapa ndøgo, no manqat kopo khonøweáv zo-te. Geté no Mbumbukiam-qa poev ate ndægo, ezoqa khandi:zat-qa yaq-te, søtumu-zømesimát. ²⁸ Zo zøkeza kha, gèqeiví. Neka ate ezoqa ewaqapé-a, vøzømete, ndigu Nqova Mbomambaqape, zoqa zenda-te ge-ab, zo to-zozø-kewagat. Zo andé sip keoge ezoqam me zøte:gó. Zo Mbumbukiam-gi bawan ezoqam, mbomambá segezø-keogé, ndego ekeza kouk ge:wi. ²⁹ No møtenøtén, no tænav, yaq zo mokho-te, ezoqa nøme andé gaqo lozokhak khobokhobos me ndézáv. Yaq ndigu ezoqa ngiæzoat-qa ndøgoát, ndigu kopømba ande av sip ndi:gu. ³⁰ Até zo mokho-té-a, ezoqa nøme vøfakház. Ndigu Klis-ten ezoqam-qa matavap enegim-qa ndøgoát. Yaq nginik Klis-ten ezoqam, ndigu tiabezømbe-páev.

³¹ Yaq nakémbá. Gò:feazoát. Até vømbo-mataváp. No zo ate ndøzøte:go, viav misika mokho-te, pavpave neká lovølova, oskia nogugubám. Nøme ndøgo eiv-ús, qægugubam.

³² No zo ndakin Mbumbukiam-qá zenda-té neka teqá Manqat-té qatø-abét, ndøgo teqa kuku matev-qa yaq-te ndæmanqate. Nqanek manqat mokho-te, zoqa unimanqatin kopømbaqapé, gezømbé-føgákh, yaq zo matev mbomømboma vozóndapēm, ndøgo Mbumbukiam tegi ezoqam ate ndi:gu-qa gekhakheinam.

³³ No zo namba qategoam, no ambá av nqægo, ezoqa nøme tigi moni neka tiqa ndabua nøte-qovetām. ³⁴ Zo møzøte-zøtéz, no nøkeza zendá qate-sasaetám, moni qæqaqasumam, nøkeza kha keoge nonqo neka tiqa ndigu, namba qati-okhoam.

³⁵ Matev ate qægoam, no qæmatønumam, no āv qatezømás nqægo: Ni sasae bazaføgakh-us bizigú. Yaq av nqægo, ni kopømbaqapé, ndigu ezoqam zizótøké, ndigu bazaføgakh mbain ndigu, ekeza kha timbo-kewagat. Ni até bizimbo-mataváp, av nigi Evezøza Yesu ekezan ge-ein, ‘Khanakhanakh ndøgo, toqondap, ezoqa nøme gigiap toqombo-etoam, ndøgo gò:megeát. Møndøløvú, av khanakhanakh ndægo, ezoqam-te gigiap toqondap.’ ”

³⁶ Pol nqanek manqat qamømbøeva, yaq katuk ndømøkuí, nginik ezoqa ewaqape namba, vøguligulimem. ³⁷ Yaq ndigu gè-eivám, Pol sasa ndømøvøinam neka vøngenøtømem. ³⁸ Ndigu

mbøni vaev kandambaqape, ta zapaya ndøgo tinindapém, ndego gezø-ein av nqægo, “No bugug nqawa zonø-qeivimák.”

Yaq Pol khagua pu-te ge-ova, ndigu gèmbofikím, vømø-khofotøvem.

21

Pol Zelusalem taon-te gewav

¹ Ni ouo manqat qeizømbu-akha, vøiketamb, yaq ni ndaføyamba niteitát, atema Kos manqei bawa-te. Yaq khøuwa nøme qandopave, ni Lodes manqei bawa-té qeimø-fakhán. Yaq até niteitát, atema Patala taon-te. ² Yaq ni palai khagua nøme qeiqeivim, qabøetam, ndøgo Finisia manqei-te qantøve-qa qagoam, yaq ni teitø-ketámb ndøgo, vøi-teit. ³ Yaq ni Saiples manqei bawa qeiqeivim, sèimø-gigizím. Sa nakeamó qeitøtéit, atema Silia manqei-te vøimø-fakhan. Yaq ni Taya taon-té qeimø-tokhotøvé, gigiap ndøgo, khagua-te qøugeyam, vø-ivøvem.

⁴ Yaq Taya taon-te ndøgo, Klisten ezoqam qeizøvao, vøizømet, yaq ni namba niti-sokhoám ndigu. Pula kopó. Ndigu Nqova Mbomambaqape mokho-te, Pol äv gimbøe-viømém nqægo: Ndego Zelusalem taon-te bèwáv. ⁵ Geté ta pula kopo ndøgo, qame-navøem, ni tøti-ivøvé, vøi-niav. Yaq Klisten ezoqa ewaqape, até sakheis neka nakheis, gínifikát, atema taon bavokho vøimø-fakhan. Yaq ndøgeg-te ndøgo, ni katuk nimøkuí, vøi-guligulimem. ⁶ Yaq ni yaqyaq-a, ouo manqat

qetitumu-einim, ni palai khagua-té qeitø-ketámb, yaq ndigu khoev-te vøqavaz.

⁷ Ni Taya taon qei-ivøvem, yaq Tolemais taon-té qeitøteít. Yaq ni Klisten nøfuap-te, okha nimøniáv, neka namba vømi-qovez. Khøuwa kopó. ⁸ Yaq khøuwa nøme qandopave, ni nüzuváz. Yaq até nigoát, atema Sæzalia taon-te vøimø-fakhan. Yaq ndøgo, ni Filip-qá khoev-té qeimøqóm. Ngenek Filip, ezoqa Manqat Mbomambaqape me:zømesimám, ndigu Yesu-te betøndēqambuz. Ibugukhokhof, Zelusalem taon-te ndøgo, tøke ezoqam seven givevesam, ezoqa nøme ngének. ⁹ Ngenek nakhei sakheis foá gimbogoam. Ngængæm. Angana upøgipøteáv. Ndigu Mbumbukiam-qá Manqat ndøvevezumám, av ndego gezømbe-ovøemam.

¹⁰ Ni Sæzalia taon-te, khøuwa andé møi-mbá qeisokhoam. Yaq Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqam ndowáv. Teqa iz Agabús. Zudia plovins-té gendo-ová. ¹¹ Ndego ni-te gendowav, yaq Pol-gi ndabua segim nonqo ndøndapáz, ekeza zenda tokhotapak neka geagim nonqo vølvønám. Yaq sasa ndø-ein, “Nqova Mbomambaqape, āv gene-manqaté nqægo: Ngenek ezoqam, ndabua segim nonqo ngimbogo, Zu megetapak Zelusalem taon-te, āv tiní-løvønøvemém. Yaq ndigu bawan vini-ak-qá zenda-té ginøveém.”

¹² Ni nqanek manqat qei-yogem, yaq ni ndigu Klisten ezoqa nøme namba, ta taon-te ndøgo giyagam, Pol āv qeimbøe-viømém nqægo: Ndego Zelusalem taon-te bèqá.

13 Geté ndego gendo-ein, “Zo gekha zó-eivumit neka noqa mbøni ndōzō-ngīitit? No møekhakhainám. Ta-mbá taoká ndøgo, no timø-løvønømbemem, Zelusalem taon-te ndøgo. Geté até ndøgó-a, noge Evezøza Yesu zapaya tæmønanim.”

14 Yaq ni kopømba mbain qagoam, teqa matavap teimbo-enendem, yaq ni ndego sekemba pouweáv. Yaq áv qati-einím nqægo, “Evezøza-qá poev mba begó.”

15 Nginik khøuwa-qa zita-te, Sæzalia taon-te ndøgo, ni gigiap nikhakhainám, Zelusalem taon-te sasa niqavig. 16 Yesu-gi paev ezoqa nøme, Sæzalia taon-ak, ndigu ni namba qati-apat, Neison-qá khoev-té ginø-itúmb, vøimøqonav. Ngenek ezoqam, Saiples manqei-ák. Yesu ande gimboe-paevem, ezoqa nøme ngének.

Pol Zelusalem taon-te, Klisten megetapak namba gi:qonav

17 Ni Zelusalem taon-te qeimø-fakhan, Klisten nøfuap, ni gèkhatómb. Khanakhanakh-ús. 18 Yaq khøuwa nøme qandopave, Pol neka ni ezoqa nøme, Zems-té qeitøniáv. Até Klisten megetapák-a, ate ndi:gu, vøpindam. 19 Yaq Pol ndigu zenda kaka guzumbu-ítiam, ndego emanqat zømbe-votót, matev ate ndægo, Mbumbukiam bawan vini-akte, teqa sasae mokho-te gematønumam.

20 Ndigu teqa manqat giyogem, yaq Mbumbukiam-qá iz ndø-eqaném. Yaq Pol gimbo-einim, “Nøfu. Nqæe! Qo mòqote-qatéq, ande

gekha taosen Zu bawan-ak, Yesu Keliso gi-unimanqatinim. Nginik ezoqa ate ngi-gu, Mozes-qa guguna manqat, bazafogakh-us zua mbopavét. ²¹ Geté ndigu manqat āv giniyogém nqægo: Qo Zu ezoqa ate ndi-gu, ndigu bawan vini-ak namba ndi:sokhoe, āv qoqote-zømesimatún nqægo: Ndigu Mozes-qa guguna manqat bè-ivøvém neka tigi nakhei angana ngusum sekembā bezø-qogázāt, neka ndigu niqa matev vinivinimba sekembā bembòpæv. ²² Yaq ndakin áv khazigonēm, ndigu ti:zøtez av nqægo, nqanek manqat unimanqatín mbā? Ndigu àbeyogém, qo qoqofakhaq. ²³ Yaq nakémbá, taqa yaq-te, niqa matavap nqáneq. Av qoqoté-matanám. Angana foa ndígú, ni namba. Ndigu manqa mbusa ndøveém, Mbumbukiam-te. ²⁴ Nginik ezoqa, vø-upøzó. Yaq Mbumbukiam-qa khoev-té qonóqáv, ti namba, matev vozomøgonēm, av Mozes ge:peawam, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei toqome-fakhaq. Yaq ta matev-qa fia, qakeza moní qozømbéwí. Yaq taqa zita-te, ndigu kopømbaqapé, tigi izum nqawá genøzø-qogáz, vømø-kawa-mokho-mbā, av Mozes-qa manqat qæ-ein. Qo nqanek matev toqo-matanam, yaq ezoqa ewaqape tlabiti-zøtéz, av nqægo, manqat ndøgo, qoqa yaq-te gi:yogem, ndøgo unimanqatín mbá. Yaq ndigu tlabiti-qeivím, av nqægo, qo qakezan, Mozes-qa guguna manqat zua ndoqombò-pæv.

²⁵ Geté bawan vini-ak-qa yaq-te, ndigu Yesu gi-unimanqatinim, ni pepa mizi-khofotøvém ti-te. Ni manqat āv qazi:-kopo:ném nqægo: Loge

gigiap ndøgo, ezoqa batae-te ti-aumat, ndigu belògě. Neka kouk belògě. Neka sòvakha gigiap ndigu, ezoqa naq tizø-khotøgimat, ndigu belòuzí. Neka ndigu mambe okho matev, kha bembo-khanøzém.”

²⁶ Yaq khøuwa nøme qandopave, Pol ndigu angana foa gè-itúb, neka ti namba matev vøngazem, av Mozes ge:peawam, Mbumbukiam-qa bøi-te toqome-ndaføyamba-eq. Taqa zita-te, Pol Mbumbukiam-qá khoev-té genø-ón, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam vømēzømas, gekha khøuwā ndøgo, matev ate ndægo tømøzø-navøem. Yaq taqa zita-te, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam kopømbaqapé, ndigu ezoqa kopokopo, sòvakha gigiap zóløvutám Mbumbukiam-te.

Pol Mbumbukiam-qa khoev-te gimøvøinam

²⁷ Khøuwa seven ambá vømø-nasinimin, ndigu nqanek matev tigonemin. Geté Zu ezoqa nøme, ndigu Esia manqei-te ginduzav, Pol Mbumbukiam-qá khoev-té gi-ometám. Yaq ndigu até gindigonem, ezoqa teqa yaq-te mbøni vøzø-sokhof, sasa ndømøvøinam. ²⁸ Yaq āv gini-akhaemém nqægo, “Izlael-ak! Ginitøké! Ezoqam ngének, manqei-manqei ate ndægo, teqa nømendim manqat mokho-te, ni Zu ezoqam-qa iz neka Mozes-qa guguna manqat neka nqanek Mbumbukiam-qa khoev ndengi:wat. Neka nøme nqánek: Ngenek bawan vini-ak ndo-itúb, nqanek Mbumbukiam-qa khoev-te, taqa khakheitap

matev vōngiu.” ²⁹ Ndigu nqanek manqat ge-einim, zapa ndógo. Pol Zelusalem taon-te ge-okhoam, ndigu Tlofimus ndø-ometám, te namba. Ngenek Tlofimus, Efesus taon-ák. Yaq ndakin ndigu āv gini-matavupám nqægo: Pol ndego Mbumbukiam-qá khoev-té abe-ituát.

³⁰ Yaq ezoqa ewaqape, Zelusalem taon-te ndøgo, mbøni nqosøgeap ndøndapém, taqa yaq-te. Yaq ezoqa tindubøin ndógo, Pol vō-møvøinam, Mbumbukiam-qa khoev bavokho sasa ndø-ituim, mboqog é-vøtokøvemem. ³¹ Ndigu ezoqam, Pol laelae-qa mbogoám. Geté ndego Lom nakhag kawa ezoqa kandambaqape, manqat ge-ewag, av nqægo, Zelusalem taon ate qægoam, qaqa kandambaqape ndøfakhān, ³² yaq ndego até gendego, tegi nakhag ezoqam, tigi kawakawaza namba vō-upøzo, ezoqa ewaqape-te sasa ndøbøin. Yaq ezoqa nakhag ezoqam neka tigi kawa kandambaqape gizømet, gibøitavun, yaq ndigu Pol-qa kha khaneam, sège-ivøvém. ³³ Yaq ndego nakhag kawa kandambaqape, tendowáv ndógo, Pol vō-møvøiu, neka nakhag ezoqam, ndego auli sen menas løvønøvem manqat vøzø-ein. Yaq ndego ezoqa gezøbevap, “Ngenek gekha ezoqám? Neka gekha manqa-zapa ndógo?”

³⁴ Geté ezoqa sège-akhaemát. Ezoqa nøme manqat vini ndø-akhaemám, neka nøme manqat vini vō-akhaemam. Manqa feazu kandambá. Yaq nakhag kawa ezoqam, kopømba mbain qagoam, qaqa-qa manqa mokho vøe-qeiv, yaq ndego tegi nakhag ezoqam, Pol nakhag ezoqam-qa

khoev-te ndafe manqat zø-eín. ³⁵ Yaq khokhop gumu-khatoem, nakhag ezoqam, Pol gè-eqeinám. Zapa ndógo. Ezoqa khàpumu-khouwéz, neka ndigu qaqa kandambá gigonem, Pol-te. Yaq soqaín ndógo, ndigu kha timbo-ngi:nam. ³⁶ Ezoqa ewaqape até gezøpavát, vøndō-akhaemat, “Gèlaém nandev!”

Pol ezoqa ewaqape manqat gezø-ein

³⁷ Ndigu nakhag ezoqam, Pol ambá nakhag ezoqam-qá khoev-té ginø-ndafemín. Geté Pol ndego nakhag kawa ezoqa kandambaqape gembo-ein, Glik manqat-té, “Kopømbâ, manqat-qase tøtaqa-ein?”

Yaq ndego gendo-qavøiu, “Ou! Qo Glik manqat toqó-manqate? ³⁸ Av tægoat ndægo, yaq qo ndego Izip ezoqám mbá, ndego nakhag matev gengaz, gaman namba, neka leg-av manqei-te pepen ezoqam fo taosen vømøvab.”

³⁹ Yaq Pol gendo-ein, “Av taoká. No Zu bawan-ák. No Tasmus taon-té qæqán, Silisia manqei-te. No mo-manqei-aném, ta taon kandambaqape-te ndógo. Ndoqonótak? No nginik ezoqam, ambá manqat nøzø-einín.”

⁴⁰ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam sègemboták. Yaq Pol khokhop-té genø-itán, yaq ezoqam-qa manqa khoutam nonqo, zenda vøzø-eqa. Yaq ndigu manqa sùgumu-khoutavát. Yaq Pol ndigu ekeza Iblu manqat-te, āv gezømbe-eín nqægo:

22

¹ “Tát-za neka ata-za. Noqa manqat gèndoyogé. No manqat nòzò-ovòyám, nòkezan-qa yaq-te.”

² Yaq ndigu manqat gimboyogem, ekeza Iblu manqat-te gezømbe-ein, ndigu tìnizòyáz. Susú sege-waniapám. Yaq Pol ge-ein,

³ “No Zu bawan-ák. No Tasmus taon-té qæqán, ndøgo Silisia manqei-te. Geté no nqáneq qækhouwén, Zelusalem taon-te. Nømendim ezoqam genøgoam, Gamaliél. Ndego no nigi atanakha-zapazapa-za-qa guguna manqat ate ndægo, ùnime:-nømendimát. Yaq no nqanek guguna manqat, bazaføgakh-us nombopavát. Ate av-té, zo ndakin ndøzømbøe-paev. ⁴ No ndigu ezoqam, Yesu-qa Nakhoa ndimbopaev, nøngiæzotám, neka pakhapakha khaneam-qa vøezøgoam. Angana neká sakheis, nøgavemín neka ndimbula-te vøe-nqeitazin. ⁵ Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape neka Zu megetapak nøme, ndigu møndæzøté, noqa manqat unimanqatín. Ezoqa ngínik, pepa ginø-etømem, no amba Zu megetapak, Damaskus taon-te tæzø-etoamin. Yaq ndigu ambá gezøtezín, av nqægo, no Kliten ezoqam, Zelusalem Zu megetapak-qá manqa vøovam-té qatøgavém, neka nqanek Zelusalem taon-te vøtøndó-khatøb, yaq ndigu kha nqosøgeap bëndapem.”

*Pol ezoqa emanqat gezømbe-votot, ndego ande av kenē-Kliten-ev
(Kel 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Yaq Pol manqat nøme gezø-ein, “Ni qei-apat, yaq ande av khøuwa muin ndægo, Damaskus taon qeitungu-khatoem, yaq nqova mbaín, yan-te waev bæbæs-qape ndovís, no vøgután. ⁷ Yaq no manqei-té qatøbøián. Manqa wag mba noto-ewág. Ndøgo āv qane-eín nqægo, ‘Sol! Sol! Gekha zapâ, no ndoqo-ngiænotet?’

⁸ Yaq no qambo-qavøiu, ‘Kándambaqape. Qo khoqonø-goam?’

Yaq manqat ndøgo, qando-ein, ‘No Yesú. Nazalet vemia-vák. No ndégo, qo ndoqo-ngiænotet.’

⁹ Ndigu ezoqa nøme, no namba qati-apat, ndigu waev møndø-qeivím. Geté ndigu manqat-qa wag uni yogeáv, no-te qando-manqatam.

¹⁰ Yaq no qatøndo-ein, ‘Evézøza. Gê, áv khatégø?’

Yaq Evezøza gendo-qavøiu, ‘Mòqo-itán. Damaskus taon mokho-té qonøqáv. Yaq manqat ndøgo toqomø-ewág, gekha matēv ndøgo, Mbumbukiam ndømbopoev, qo toqo-matønumat.’

¹¹ Geté no bøi waev mbaín, vøtēnāv. Zapa ndøgo, ta waev bæbæs-qape ndøgo, no-te qandovís, bøi gēnøngiú. Yaq ndigu ezoqa nøme, no namba qati-apat, pingim nøgeatát, Damaskus taon-te vøimø-fakhan.

¹² Damaskus taon-te ndøgo, ezoqa kopo møndøgoám. Teqa iz Ananayás. Ndego Mbumbukiam mbovizupám neka Mozes-qa guguna manqat vømbōpavam. Zu ezoqam ate gi-goam, ndego gēmbōvizupám. ¹³ Ngenek ezoqam, tendowáv ndøgo, noqa avønin-te vø-itan, yaq genø-ein, ‘Nøfu! Sól! Nqawa qotékewāg!’ Yaq nqova mbaín, noqa bøi waev nqawa qandovesez, no ndego vøe-omet.

14 Yaq ndego āv genømbe-eín nqægo, ‘Nigi atanakha-zapazapa-za-gi Mbumbukiam, qo teneveatáq ndógo: Qo teqa poev qotéqatéq neka ndego Ezoqam Ndaføyamba-qape voqó-omēt neka manqat ndøgo voqó-ewāg, teqa manqanqa-te ndøndo-okho. 15 Qo tegé bøi vizu ezoqam qógoát neka ezoqa ewaqape emanqat voqozømbé-vototupāt, matev ndøgo qoqoqeiv neka voqō-ewag. 16 Yaq qo ndakin gekham-qā qotó-keoge? Mòqo-itán, ibøkha iz vøndap, neka Èvezøza vømbō-akha. Yaq qoqa manqa-zapazapa, betaqambē-sunguz.’ ”

Pol emanqat ge:votot, Mbumbukiam gembo-akha, bawan vini-ak teqa Manqat te:zømesimat

17 Yaq Pol manqat nøme gezø-ein, “No Zelusalem taon-te qatøndo-vesez, yaq Mbumbukiam-qa khoev-te qæguligulim, no umingiap nøqeiv. 18 No Èvezøza no-omét. Ndego āv genømbe-eín nqægo, ‘Nakhama ndøgó! Zelusalem taon qó-iváv. Zapa ndógo, ndigu qoqa manqat géndapemák, noqa yaq-te.’

19 Geté no qambo-qavøiu, ‘Èvezøza. Nginik ezoqam noqa manqat ndøndapém. Zapa ndógo, ndigu møndæzøtéz, av no Zu ezoqam-qa guliguli khoev vinivinimba-te qate-okhoam, neka ndigu ezoqam vøe-gavemam neka kha vøezø-khanæmam, ndigu qo ndi-unimanqatinat. 20 Neka nginik møndæzøtéz. Qoge bøi vizu ezoqam Stiven

gilaem, vōnanim, no mōegoám. Neka no mōe-unimanqatín, gilaem, neka ndigu ezoqam-qa ndabua vøezø-qeivam, ndigu gilaem.’

²¹ Geté Evezøza genø-ein, ‘Qóqáv! No bawan vini-ak-té qatø-khofotáq. Qámbá.’ ”

Pol nakhag ezoqam ge:zømas, av nqægo, ndego Lom ezoqām

²² Atema nqanek, ezoqa ewaqape manqat mbo-mambá segembo-ewagát. Geté yaq Pol bawan vini-ak-qa yaq-te geme-ein, yaq ndigu sùgumu-tøkúz, gindu-akhayat, “Gèlaém! Nandev beyàgè, nqanek manqei-qape-te. Ezoqam av nge:go, yage-te bizi-khatíwí.” ²³ Ezoqa ewaqape, sùgumu-akhayát, neka ekeza ndabua vøkhofoe, qaqa-ús, neka pakhakh namba sasa ndø-eqazam.

²⁴ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, tegi nakhag ezoqam, Pol nakhag ezoqam-qa khoev-te ndafe manqat zø-eín. Yaq ndøgo bèzuím, Pol ndigu manqa qæf betēzømas, ezoqa ewaqape gekha zapā giní-akhawem.

²⁵ Yaq gumu-løvønøvemem, amba tizuimin, Pol até gendego, ndego nakhag kawa ezoqam, avønin gemboyam, vømbō-ein, “Gê, Lom manqei-qa khafeap áv khané-ein? Kopømbâ, no Lom mo-manqei-anem nqægo, sa toqo-petembam, noqa manqa-zapa qeiviav tøgoat?”

²⁶ Yaq ndego nakhag kawa ezoqam nqanek manqat ge-ewag, ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape-té genøwáv, vømømbō-ein, “Qo moqoté-qateq, matev nandogogot? Ngenek ezoqam, Lom mo-manqei-aném.”

27 Yaq ngenek Pol-té genowáv, vømombō-bevap, “Qonombé-eín. Qo unimanqatín, Lom mo-manqei-anèm?”

Yaq Pol gembo-qavøiu, “Nandav unimanqatín.”

28 Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape gendo-ein, “No moni kandambá qænqagevem, Lom mo-manqei-anem iz qændap.”

Yaq Pol gendo-ein, “Geté no. Møeløvúq. No Lom ezoqam noqán.”

29 Yaq ndaføyambá, ndigu ezoqam, Pol amba tizuimin neka vømbō-sinøzømemín, sège-ivøvém. Ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, ge:-otev, av nqægo, Pol Lom mo-manqei-aném, yaq sège-løvønøvém, ndego møe kandambá gego. [Zapa ndógo, khafeap kandambá, Lom mo-manqei-anem sa toqo-løvønøvem, voqózū.]

Pol Zu manqa ovøyam-te ge-itan

30 Yaq khøuwa nøme qandopave, ndego nakhag kawa ezoqam, manqa qæf otevat-qa ndøgoám, Zu ezoqam Pol-te gekha manqát ndimøvøemet. Yaq Pol auli sen tēmbøe-nqovosám. Yaq manqat ndøkhofotáv. Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak ate gi:goam, bēmøváb, manqa bē-ovømem. Yaq gimøvab, ndego Pol tenø-itú ndógo, tiqa megemege-te vømø-itan.

23

1 Yaq Pol ndigu Zu megetapak, manqa ovøyam-te gimøvab, bøi mbøe-møvøiú ti-te, gezø-ein, “Tát-za neka ata-za. Noqa mbøni-te, no bevap mbáin, noqa yage-qa yaq-te. Matev ate

ndægo, nqæmatanam, atema ndakin, eqeieqeí Mbumbukiam-qa bøi-te.”

² Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Ananayas, nqanek manqat ge-ewag, ndego até gendego, ndigu ezoqa Pol-qa avønin-te giwanam, teqa tou tøkui manqat vøzø-ein.

³ Yaq Pol Ananayas gembo-ein, “Até qó-a, Mbumbukiam tou qátøkuí. Qo andé khoev møndæap bugug eqeieqeí me qote:gó. Bavokho ndo:go, khakheitáp. Geté mokho-te ndøugu, møndølanqá. Qo noqa manqa ovøyam yoge-qa qogó, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein. Geté qo qakezan, khafeap qonqawatét, ezoqa noqa tou tøkui manqat qoqozø-ein.”

⁴ Yaq ndigu ezoqam, Pol-qa avønin-te giwanam, gimbo-einim, “Qo gekhā qógot? Ngenek ezoqam, qo manqat qaqa-us qoqombo-ein, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqapé.”

⁵ Yaq Pol gezø-ein, “Nófuap. Tanakhambá. No nøtenateáv, av nqægo, ngenek Mbumbukiam-gē iziz ezoqam kandambaqapē. Unimanqatín. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, ‘Qo ndego manqat qaqa-us mbò-eín, ndego qogi ezoqam ndezømbo-megeat.’”

⁶ Pol møndæ-otév, ndigu Zu megetapak, manqa ovøyam-te giqonavam, nøme Sadusi ezoqám, neka nøme Felisi ezoqám. Yaq ndego āv gezømbe-akhá nqægo, “Nófuap. No Felisi ezoqám. Neka até nogé tát-a, Felisi ezoqam ndøgoám. No manqa ovøyam-te, ta zapaya nqáneq qate-itán,

no Mbumbukiam-te nqatotana, ndego lɔvɔte ezoqam nango tekhandi:z.” ⁷ Pol nqanek manqat até vø-eín-ae, ndigu Felisi ezoqam neka Sadusi ezoqam, bawan é-vøqaqagimem, neka manqa vø-itumbam. ⁸ Zapa ndógo, Sadusi ezoqam, ndigu enzol ezoqam neka nqova neka ezoqa lɔvɔte-te khandi:zat-qa yaq-te unimanqatinteáv. Geté Felisi ezoqam, møndø-unimanqatintám. ⁹ Yaq ndigu manqat kandambá gi-itiim. Manqa gèzømbø-eqavát. Yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqa nøme, ndigu Felisi ezoqam gigoam, sègewaním, neka áv gini-akhaém nqáégo, “Ni ngenek ezoqam, teqa manqa-zapa, qeiviáv. Eisa, enzol ezoqam o nqova, manqat unimanqatín as mbó-eín.”

¹⁰ Yaq manqa itumbam, sà tønøzø-khouwevtát. Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, møe ndógó. Soqaín ndógo, ndigu Pol tikeqeínøvemem. Yaq ndego nakhag ezoqa ndøkhofotáz. Ndigu Pol bëndafém, neka nakhag ezoqam-qa khoev-te bemø-ituim.

¹¹ Ta lova ndógo, Pol Evezøza mbofakhán, teqa avønin-te vømbø-itan, manqat vombø-ein, “Qo kha føgakh-mbá qagó! Av qo nqanek Zelusalem taonte, ezoqa noqa yaq-te qote-zømesimam, yaq qo até Lom taon-té-a, qoté-zømesimát.”

Pol gimbo-voqoem

¹² Khøuwa nøme qandopave, Zu ezoqa nøme tñipindám, manqat vøkopo:nem neka Mbumbukiam-te vø-unimanqatinim, av nqægo, “Ni lou naqanøká zílogák neka ibøkha naqanøká zí-izamá. Geté Pol, ndego ezoqam soqaqape,

pakhapakha bizimbøkhæ-khanøém. Ni goneav tøgoat, yaq Mbumbukiam kopømbá, ni-te yaq-fia ndótá.” ¹³ Ezoqa kopoáv, 40 møndømø-løvú, Pol gimbo-voqoem.

¹⁴ Yaq nginik ezoqam, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak-té ginøzáv, vøzø-ein, “Ni Mbumbukiam-te, āv qati-unimanqatiním nqægo, ‘Ni gigiap-qase naqanøká nílogák. Geté Pol, pakhapakha bāmbøkhæ-khanøém.’ ¹⁵ Yaq ndakin, zo neka Zu megetapak nøme, manqa ovøyam-te giqoqongatun, nakhag kawa ezoqam kandambaqape-te manqat zókhofotøvém. Pol zo-té giabetøndo-ituím. Av qazømbøé-matemateømém nqægo, ‘Ni Pol ambá nqawá qeinømbo-sinøzømemín, neka manqa qæf vøimbø-yogemín.’ Yaq ni khakheitap nitógoát. Yaq tendowav, ni seílaém. Ma géfakhanák nqanek.”

¹⁶ Geté Pol-gu zan-ge yo, møndø-ewág, ta voqoe ndøgo. Yaq ndego nakhag ezoqam-qá khoev-té genøwáv, Pol vømømbø-ein. ¹⁷ Pol nqanek manqat ge-ewag, yaq nakhag kawa ezoqam kopo mbo-akhá, vømbø-ein, “Iwateam ngenek, nakhag kawa ezoqam kandambaqape-té qanø-ítú, ndego manqat bembø-ewag, ngenek ngembo-geawat.”

¹⁸ Yaq ndego, ngenek iwateam ndaføyambá, nakhag kawa ezoqam kandambaqape-té genø-ítú, vømømbø-ein, “Pol nøndo-akhá, ndego ndimbula-te nde-utøve. Yaq āv genømbe-eín nqægo. No ngenek iwateam, qo-té qabatøndo-ndáf. Zapa ndøgo, ndego manqat qageawát. Qo geqá-eín.”

19 Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, iwateam sège-itú, vø-yakhapusiz, gembobevap, “Qo gekha manqat qonøgeawat?”

20 Yaq ndego iwateam gendo-ein, “Zu ezoqam manqat āv gini-kopo:ném nqægo: Geqá-matemateømém. Ndigu āv giqambé-einím nqægo: Ndigu Pol-qa manqat nøme yoge-qa ndøgó. Yaq ndego qasun tiqa manqa ovøyam-té giabenø-ituím. 21 Geté qo tiqa manqat zøpàëv. Zapa ndógo, ndigu Pol laelae-qa ndøgó. Ezoqa kopoáv, 40 møndømø-løvú, vos nduoke:ve, Pol tilaem. Ndigu Mbumbukiam-te, manqat āv gini-unimanqatiním nqægo: Ndigu lou naqanøká gélogák neka ibøkha naqanøká gé-izamák. Pol pakhapakha, ndømbøkhæ-khanøém. Ndigu møndø-khakheinám. Qoqá poev manqat-qa mo:yojú.”

22 Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, iwateam nqawa gekhofotav, é-møndøgugú, gembo-ein, “Qo ezoqa nøme mbò-ein, nqanek manqat qoqote-nømand.”

Pol gaman ezoqam Filiks-te gindafem

23 Yaq ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, até gendego, nakhag kawa ezoqa menas vøzø-akha, gezø-ein, “Nakhag ezoqam 200 zókhakheinøvém, neka 70 nøme ndigu hos ndi:bøiat vozó-khakheinøvém, neka 200 nakhag ezoqa nøme, sanqava-us, vozó-khakheinøvém. Ndigu ate ndi:gu, Sæzalia taon-té giabenøzáv. Lova 9 oklok zó-umiáz. 24 Hos nømi bèzøfikít, Pol to:qotet. Zo ngenek mbomambá segendafét,

Filiks-te, ndego gaman ezoqam. Soqaín ndøgo, livin-qase matev-qase tømbo-fakhan.”

²⁵ Yaq ndego nakhag kawa kandambaqape, pepa ndøpeawám. Av gene-peawám nqægo,

²⁶ “Filiks, nigi gaman ezoqam kandambaqape. Khaiya mbomá, qo-te. No Klodies Lisiás, nqanek pepa nqæpeaomit.

²⁷ Ngenek ezoqam, no nqækhofotavav, Zu ezoqam ndømøvnóinám. Yaq ndigu ambá gilaemín. No qæ-ewag av nqægo, ndego Lom mo-manqei-anēm, yaq no nønáv, nogi nakhag ezoqam namba, vøi-khandi:vem. ²⁸ No nøtenat ndapeqa qægoam, Pol-te gekha manqāt ndømøvnøemet, yaq no tiqa manqa ovøyam-té qatøndáf. ²⁹ Geté no āv qateqeív nqægo: Ngenek ezoqam, matev soqa-qase goneáv, ta zapaya ndøgo, ezoqa ndimbulate nqazi-nqeisam o løvøte-te nqazi-abam. Geté ndigu manqat, ekeza khafeap manqat-qa mba mbøe-søkuzumít. ³⁰ No qæ-ewag, av nqægo, ndigu gømbo-voqoēm, yaq no ndaføyambá, qo-té qatøndo-khofotáv. Yaq ndigu Zu ezoqam, manqat ndimbo-søkuzumit, āv qazømbe-eín nqægo. Ndigu qo-té giabetøndozáv. Yaq manqat nándav timø-ovøemém, te zapaya.”

³¹ Yaq ndigu nakhag ezoqam, āv tini-matønømém, av ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape gezømbe-vøovam. Yaq ta lova ndøgo, ndigu Pol Antipatlis taon-té ginø-ituím.

³² Yaq khøuwa nøme qandopave, ndigu nakhag ezoqam, zapa gigeavun, nakhag ezoqam-qá khoev-té ginøveséz. Geté ndigu nakhag

ezoqa nøme, hos-us gigoam, ndigu Pol namba, Sæzalia taon-té ginø-apát. ³³ Yaq Sæzalia taon-te gimøfakhaz, ndigu gaman ezoqam, pepa mbo-etøomém, neka Pol teqa zenda-te vøveem.

³⁴ Yaq pepa gegeveam, ndego Pol āv gembøbeváp nqægo, “Qo gekha plovins-ák?” Yaq ge-ewag, av nqægo, ndego Silisia plovins-āk, ³⁵ gembo-ein, “No qoqa manqat ndøgo tətø-ewág, ndigu ezoqam tifakhaz, manqat giqa-søkuzim.” Yaq tegi nakhag ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo. Pol Elod-qá gaman khoev-té giabenø-utøvém, ta ndimbula khoev-te ndøgo bembøē-keoge.

24

Pol manqa ovøyam-te giveem

¹ Khøuwa faev-qa zita-te, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Ananayas, mege-tapak neka manqa ovøyam otevat ezoqam namba, Titulus, Sæzalia taon-té ginøzáv, gaman ezoqam-te, Pol-qa manqa vømó-søkuzømēm.

² Yaq Pol gimbo-akhaem, vøndō-on, Titulus teqa manqa søkuzam manqat, āv genengáz nqægo, “Nigi kandambaqape, Filiks. Qo mokho-te, ni nupøkhán mbá, sambi-té qeitøyagé. Enend matev vinivinimba ndøgo, qoqa matavap loloakh-te qafakhan, ezoqa ewaqape zətøkéé, niqa manqei-te. ³ Ni ezoqa ate nqati:gu, nqanek manqei-te nqeiyage, oskia nimanqatatún, taqa yaq-te. Neka ni ike kandambá qo-te. ⁴ Geté soqain ndøgo, noqa manqat khape tæseke, qogi khøuwa vøe-sisindøvēm. Ta-mba nqánek qataqambé-viám. Niqa manqat-qase nqanek, qó-ewág.

5 Ni āv qatīqatém nqǣgo, ngenek ezoqam manqa-zapa-ús. Ndego manqei-qape-te ate nqǣgo, Zu ezoqam mokho-te, qaqa ndøngazungazumatún. Nazalin bawan, ni-te gīqataz, megeat ezoqam ngének. 6 Neka ndego ambá bawan vini-ak ndo-itubín, Mbumbukiam-qa khoev-te, taqa khakheitap vøngiuin. Yaq ni ndógo teitø-møvøinám.* 8 Qo ngenek toqombo-sinøzam, yaq qo qakezan ndøqote-qatéq, manqat ate ndǣgo unimanqatín, ni ngenek manqa ovøyam-te nqei-veet.”

9 Yaq Zu ezoqam ate gi-goam, namba gi:geavun, teqa manqa søkuzam manqat mõndø-unimanqatíním.

Pol Filiks-te manqa ge-ovøyam, ndego gaman ezoqam

10 Yaq ndego gaman ezoqam, Pol bøi mba mbokhouwá, av nqǣgo: Manqat yá bemanqaté. Yaq Pol gendo-ein, “No qatenøten, av nqǣgo, qo nqanek manqei-te, viav kandamba ezoqam-qa ovøyam manqat nqoqoyoge, yaq no khanakhanákh, qo-te manqat tæ-ovøyam. 11 Ndakin khøuwa tuelv mbá gimø-nasinim, no Zelusalem taon-te qæmat, Mbumbukiam-qa iz

24:5 24:5 Kel 17:6 24:6 24:6 Kel 21:28-30 * 24:6 24:6 Ibugukhokhof Baebol gipeaomem, manqat sa nqáneq qagoám. Geté vaev-te, manqat nøme āv gini-mønøzém nqǣgo: Ni nizezan, manqa ovøyam-qa nimbogoám, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein. 7 Geté ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, Lisias, gèvimbám, niqa zenda-te goeam. 8 Yaq āv ginimbi-ein nqǣgo. Ni qo-té qabatøndu-niáv, teqa yaq-te, manqat banī-søkuzømem.

eqawat nonqo. Ezoqa toqozø-bevap, yaq geqá-unimanqatiním. ¹² Ezoqa no nømendeáv, av nqægo, Mbumbukiam-qa khoev-te, ezoqa namba niti-ponqombēm, o Zu ezoqam-qa guliguli khoev vinivinimba-te o taon mokho-te, ezoqa qaqa nøzølwāz. ¹³ Manqat nqanek, no-te ngi-møvøet, kopømba mbaín ti:qamekhem, av nqægo, ndøgo unimanqatín. ¹⁴ Geté, unimanqatin nqáneq: No nigi atanakha-zapazapa-za-ge Mbumbukiam, nqáneq qambøe-vizáp: No Yesu-qá Nakhoa nombopáev, ndøgo ezoqa nøme soqain ndivewe. No Mozes-qa guguna manqat ate ndægo neka manqat ndøgo, Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gipeaomem, møe-unimanqatín. ¹⁵ Matev ndøgo, taqa yaq-te no Mbumbukiam-te nqatotana, até kopó, av ndigu te-te nduotaza. Ni te-te taqa yaq-te nqáneq qeitotaná: Løvøte ezoqa ewaqape gékhandí:z, ndigu matev eqeieqei vøgoam-a, matev soqøsoqa vøgoam. ¹⁶ Yaq nakémbá, no bazaføgakh oskia nø-asøzú. Noqa mbøni mokho-te, manqa-zapa mbaín, sà begó, Mbumbukiam-qa bøi-te neká ezoqam-qa bøi-te.

¹⁷ No viav kandambá, qæ-ewambam. Yaq no Zelusalem taon-te ndøgo tøteveséz. No ndigu nogi bawan ezoqam, moni etoam-qa nogoám, tigi Klisten zifuap gindu-khofotøzem, gigiap-av ezoqam tøke nonqo, neka no Mbumbukiam-te etoam matev gone-qa vøgoam. ¹⁸ Ta khøuwa-te ndøgo, no ezoqa nøme Mbumbukiam-qa khoev-te ginømendam, no Zu ezoqam-qa matev mùtumugú, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei

fakhane nonqo. Neka ezoqa kandambá mbá, no namba, neka no qaqa matev goneáv. ¹⁹ Zu ezoqam, no ginømendam, Esia manqei-ák. Amba ndígu tinduzavín, qo-te noqa manqa vøskuzømemin, ndigu unimanqatin noqa manqazapazapa tiqeivimin. ²⁰ O ngínik giabetaqa-einím, ngiwaniap, no-te gekha manqazapa ndøqeivim, no tiqa manqa ovøyam-te qæ-itan. ²¹ Ndigu khanakhanakh mbain, ekeqá taqa yaq-te nqáneq qazømbegó, no tiqa megemege-te, manqat-qase qæ-akha. No sa nqáneq qæ-akhá, ‘No manqa ovøyam-te ta zapaya nqáneq qate-itán, no Mbumbukiam nqæ-unimanqatinat, ndego løvøte ezoqam nango tekhandi:z.’ ”

²² Filiks, ndego otevat andé kandambá, Yesu-qa Nakhóa-qa yaq-te. Yaq Pol teqa manqat qame-navøem, Filiks nqanek manqa ovøyam sègetók, ge-ein, “Lisias tefakhan, ndego nakhag kawa ezoqam kandambaqape, yaq no matavap ndøgo tøtøvé, zoqa manqa ovøyam-qa yaq-te.” ²³ Yaq nakhag kawa ezoqam-te, ndego Pol gembo-kewagam, ndego āv gembøe-eín nqægo, “Ngenek até vømbokeogé. Geté elavøqase vømbo-mboqoaném. Yaq tegi ezoqam kopømbá, tindu-okhoat, vømbótøkemāt.”

Pol Filiks neka Dlusila, Mbumbukiam-qa Manqat ge:zømas

²⁴ Khøuwa nøme, Filiks, zas namba ndezáv. Tegu zas, Dlusila, ndugu Zu bawan-ák. Yaq ndego manqat ndøkhofotáv, Pol bètøndo-ituím. Yaq Pol taqa yaq-te ndøgo ge:manqatat, Keliso Yesu ande

āv khoqoté-unimanqatīn, ndego yoge eqeieqei mbogó. ²⁵ Geté yaq Pol matev eqeieqei neka qakeza kha nōzōgim matev neka Mbumbukiam-qa manqa ovōyam khōuwa-qa yaq-te gendo-ein, ndōgo tōgeav, yaq Filiks mōe ndōgo, gembo-ein, “Ság! Vòkhæqaváq. No nango tōtaqambé-akhá ndōgo, khōuwa eqeieqei tæzømet.”

²⁶ Filiks Pol-te, khōuwa andé kopoáv, manqat gekhofotumam, tendo-okhoat, yaq manqat vō-einimat. Zapa ndōgo, ndego moni ndōpazat-qa mbogoám. Yaq Pol ndego amba moni tembo-etoamin, yaq amba gènqonqotavín.

²⁷ Viav menas game-navøem, yaq Filiks-qa iziz, Posius Festus ndøndáp, gaman ezoqam tegoat. Geté Filiks gewav, yaq Pol ndimbula-te sège-iváv. Zapa ndōgo, ndego Zu ezoqam khanakhanakh etoam-qa ndōgoám.

25

Pol Festus-te manqat ge-ovōyam

¹ Festus Zudia plovins-te gefakhan, gaman ezoqam iz vōndap, yaq khōuwa misika-qa zita-te, ndego Sæzalia taon, gè-iváv. Yaq Zelusalem taon-té genōqavíg. ² Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak, Pol-qa yaq-te, manqa ndosøkuzømém te-te. ³ Yaq ndigu Festus āv gimboe-viømém nqægo: Pol Zelusalem taon-té geabetøndo-khofotáv. Ndigu nqanek manqat gimbo-einim, zapa ndōgo: Nakhoa livin-te ndøugu, ndigu Pol laelae-qa mbogoám.

⁴ Geté Festus yaq manqat gezø-qavøiu, “Pol ndimbula-te até gekhægoát, Sæzalia taon-te ndøgo. No avønín, é-ndæqaván. ⁵ Zogi megetapak bè-apét, no namba. Yaq ndigu manqat ndøgo, timø-søkuzømém, Pol-qa yaq-te, av ndego unimanqatin manqa-zapazapa te:goat.”

⁶ Festus khøuwa ande av ten o eit ndægo, Zelusalem taon-te geqovezam, yaq Sæzalia taon-té genøveséz. Yaq khøuwa nøme qandopave, ndego manqa ovøyam khoev-te, teqa qonam nonqo-té genøqóm. Yaq manqat ndøkhofotáv. Pol bètøndo-ituím. ⁷ Yaq Pol gendo-on, ndigu Zu ezoqam, Zelusalem taon-te ginduzav, gè-ogitøvém, neka teqa manqa vøøkuzømem. Manqa-zapazapa kandakandá gimbo-søkuzømem. Geté ndigu kopømba mbáin gi:zømas, av nqægo, tiqa manqat unimanqatin. ⁸ Yaq Pol gezø-qavøiu, “No Zu ezoqam-qa khafeap o Mbumbukiam-qa khoev-qa khafeap o Siza, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, teqa khafeap kopo nqawateáv.”

⁹ Festus ndigu Zu ezoqam khanakhanakh etoam-qa ndøgoám, yaq Pol gembo-ein, “Poev taqagoat, yaq ni Zelusalem taon-té qazinø-niáv. Yaq qoqa manqa ovøyam ndøgo, tømøqá-ewág.”

¹⁰ Geté Pol yaq gembo-qavøiu, “No poeveáv, tænav. No ndakin Siza-qá manqa ovøyam-té qatø-itán. Yaq noqa manqat yoge qábegó nqanek. Qo mòqote-qatéq, no Zu ezoqam-te, manqa-zapazapase goneáv. ¹¹ No amba unimanqatin manqa-zapa kandambaqape tægonin, ta zapaya no løvøte tæqeivin, yaq ság, ambá kopømbá, no tænanimin.

Geté nginik Zu ezoqam, noqa manqa-zapa-qase qeiviáv, manqa nginø-møvøet. Yaq ezoqa kopømba mbaín, no tiqa zenda-te sa tiveem. Yaq nakémbá, no āv qanømbe-póe nqægo: Noqa manqa ovøyam, Siza ekezan be-ewág, ndego Lom manqei-ge kawa ezoqam kandambaqape.”

¹² Yaq Festus tegi zøtezat ezoqam namba, manqa gumu-vøovomem, ndego Pol āv gembøe-eín nqægo, “Qo Siza-te okho-qa qogoám, ndego qoqa manqa ovøyam te-ewag. Yaq ság. Qo Siza-té qonóqáv.”

Pol Aglipa neka Benis, tiqa megemege-te ginduituim

¹³ Khapé outøpøteáv, kawa ezoqam Aglipa, tegu yakhasuk namba, Benis, Sæzalia taon-té ginøfakház, Festus-te okha vøzav. ¹⁴ Ndigu andé møe-mbá sege-qovezám ndøgo. Yaq Festus, ndego kawa ezoqam, Pol-qa yaq-té gene-omát. Gembo-ein, “Filiks gewav, yaq ndego ezoqa kopo ndø-iváv, ndimbula-te ndøgo. ¹⁵ No Zelusalem taon-te qæmat, yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Zu megetapak, manqa ndøsøkuzømém, teqa yaq-te. Ndigu no āv ginømbe-einím nqægo: Løvøte-té qabatøvé, teqa manqa-zapa zapaya. ¹⁶ Geté no āv qazømbe-eín nqægo, ‘Ni Lom bawan-ak, matev mbaín, av nqægo, ezoqa tiqa zenda-te sa teiveem, ndigu manqa gimbo-søkuzømemin. Geté ndego khøuwa eqeieqei bëmbo-etoám, ekeza manqat tezø-ovøyam.’ ¹⁷ Yaq ndigu nqanek ginduzav, no khøuwa nøme sisindøvepøteáv. Geté khøuwa nøme qandopave, no manqa ovøyam qonam nonqo-té qatoqóm, neka

Pol itui manqat vøe-ein. ¹⁸ Yaq ndigu Zu ezoqam teqa manqa gisøkuzømem, ndigu ambá av nqægo, manqa-zapazapa kandakanda me:manqatám, av no qate-matavupam. ¹⁹ Geté ndigu sa ekeza Mbumbukiam vizap matev-qa yaq-té gini-manqatám, neka ezoqa nøme-qa yaq-te vøe-manqatam, ndego genanim, ndego iz nqambogo, Yesu. Teqa yaq-te, Pol áv gene-manqaté nqægo, ‘Ndego ndekhandí:vát.’ ²⁰ No nøtenateav qagoam, no manqa qæf ande áv khatéqeiv, taqa yaq-te, yaq no Pol áv qambøe-eín nqægo. Poev tømboogat, yaq ndego kopømbá, Zelusalem taon-té genøwáv. Yaq ni teqa manqat ndøgo teimømbó-ovøemém. ²¹ Geté Pol poveáv, yaq ge-ein, ‘Lom kawa ezoqam kandambaqape, ekezan be-ewág, noqa manqa ovøyam.’ Yaq nakémbá, no áv qate-vøovám nqægo: Pol ndimbula-té geabetøkhæ-utové. Yaq khøuwa egeiegei tømø-khantaz, no Siza-té qatø-khofotáv, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape.”

²² Yaq Aglipa Festus gembo-ein, “No ndego ezoqam, manqat nøkezan yoge-qa nombogó.”

Yaq Festus gembo-qavøiu, “Qanimáv. Qasun qombó-ewág.”

²³ Yaq khøuwa nøme qandopave, Aglipa neka Benis, tñifakház. Ndigu khakheinam kandambá go:gonem, ndabua qaniqanim vø-uzam neka agiwa-qasis khagi-us vø-qanabam. Ndigu pindap khoev-te, nakhag ezoqa kandakanda neka taon megetapák namba sugumu-óz. Yaq Festus, Pol itui manqat ge-ein, tindu-ituím ndøgo, mokho-te vøu-on.

²⁴ Yaq Festus áv gene-eín nqægo, “Nigi kawa ezoqam Aglipa, neka zo ezoqa ate nqazøte:go,

nqazo-waniap. Ezoqam ngének, teqa yaq-te, no Zu ezoqam ate ndi-gu, Zelusalem taon-te neká nqanek taon-te, ginømbe-pouwe. Ndigu āv gini-akhayám nqægo: Ndego yage khapé bembøe-sekètét. ²⁵ Geté no teqa manqa-zapa-qase qeiviáv, ta zapaya ndøgo, ezoqa løvøte-te nqazi-abam. Geté ekezan qambo-pøovam, teqa manqa ovøyam manqat, Lom kawa ezoqam kandambaqape te-ewag, yaq no matavap āv qatevé nqægo: Ndækhofotáv, te-te ndego. ²⁶ Geté sa ndøgo. No nøtenøtenák, gekha manqat nópeawām, nigi kawa ezoqam kandambaqape-te tækhofotav, teqa yaq-te. Yaq nakémbá, no ngenek qoqá megemege-té qatøndo-itú, qo nigi kawa ezoqam Aglipa, neka zo ezoqa ewaqape-qa megemege-te, zo nqazo-waniap. Yaq teqa manqat tiziyogem, no kopømbaqapé, pepa tæpeawam. ²⁷ Soqáin ndøgo, no ndimbula ezoqam, Lom taon-te tækhofotav, gete ovøyam manqat eqeieqei khofotøveav tøgoat, teqa yaq-te.”

26

Pol Aglipa-te manqa ge-ovøyam

¹ Yaq Aglipa Pol gembo-ein, “Qo kopømbaqapé, manqat toqo-ein, qakezan-qa yaq-te.”

Yaq Pol zenda ndø-eqá, manqat vøngaz, ge-ein, ² “Nigi kawa ezoqam, Aglipa! No khanakhanakh kandambá, qoqa megemege-te, no manqat tæ-ovøyam, Zu ezoqam-qa manqat ate ndægo-qa yaq-te, ginø-søkuzømem. ³ Qo Zu bawan-ak-qa matev ate ndægo-qa yaq-te, qateqat kandambá. Até ndøgó-a, manqa gi:-itumbumatun. Yaq nakémbá,

no āv qataqambe-viám nqægo: Noqa manqat qonø-ewág. Aiyav-té.

⁴ Zu ezoqa ewaqape, noqa yage ate ndægo møndæzøté, no nøkeza manqei-te qæyagam, no khapelavøqase qategoam, yaq taqa zitate, no Zelusalem taon-te vøe-yagam. ⁵ Ndigu møndæzøté. No Felisi ezoqam nogoám, neka khafeap matev ate ndægo vøembō-pavam, av Felisi ezoqam gi:goatun. Ndigu tøzø-pøovat, yaq gé-unimanqatiním qo-te.

⁶ Yaq no ndakin nqanek manqa ovøyam-te, ta zapaya nqáneq qate-itán, Mbumbukiam-te nqatotana, matev tøfakhan, av ndego nigi atanakha-zapazapa-za-te manqa mbusa ge:ve. ⁷ Zu ezoqam-qa khagua bawan tuelv, ndigu Mbumbukiam pappave neka lovølova ndimbovizap, te-te ndego, até taqa yaq-te nqáneq gonotazá.

Nigi kawa ezoqam! Ta matev ndøgo, no nqæ-unimanqatinat, tøfakhan, ta zapaya nqáneq, Zu ezoqam, no manqa ginø-søkuzømem. ⁸ Yaq gekha zapá, zo ndozo-matavap, av nqægo, kopømba mbaïn, toqo-unimanqatin, Mbumbukiam løvøte ezoqam, nqawa tekhandi:z?

⁹ Até nó-a, qæmatavupam, no ndigu ezoqam, Yesu Nazalet-ak ndimbopaev, bånøtokáz. Yaq no matev kandakandá qæmatønumat, teqa iz voat nonqo. ¹⁰ No āv qate-matønumám, Zelusalem mokho-te. No Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-qa iz-te, Mbumbukiam-gi ezoqam kopoáv, ndimbula-té qatø-nqeisumám. Yaq ndigu

pakhapakha khaneam-qa gizøgonin, no nò-unimanqatinín. ¹¹ No ndigu Zu ezoqam-qa guliguli khoev vinivinimba-te, yaq-fia nqosøgeap nøzø-etoumám, tiqa Klisten matev zapaya. Yaq no ndigu amba nøzøembe-khakhazumám, tiqa unimanqatin Yesu-te, betē-ivøvem. No mbøni nqosøgeap kandambá, qanøgoam ti-te. Yaq no ndigu, até taon vinivinimba qambaqape-té-a, møezøpavám, vøe-ngiæzotam.”

Pol emanqat gezø-votot, ndego ande av kenē-Klisten-ev

¹² “Yaq khøuwa nøme, no Damaskus taon-té qatømát. No ndøgo ambá Klisten ezoqam nømøndo-gavemín. Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-qá iz-té qatømát. Ndígu tikhofotøném. ¹³ Nigi kawa ezoqam, Aglipa! Ta khøuwa-te ndøgo, no nakhoa-te qæmat, ande av khøuwa muín ndægó, no waev bæbæs-qape nøqeív. Ta waev-qa bazaføgakh, møndøløví, khøuwa tatas-qa waev. Yan-té qandovís, no vøgután, até ndigú-a, ezoqa nøme namba qati-apat. ¹⁴ Yaq ni ezoqam ate qatigoam, manqei-té qeitø-o:án. Yaq no manqa wag mba noto-ewág. Ndøgo noqa Iblu manqat-te, av qane-eín nqægo, ‘Sol! Sol! Gekha zapâ, no ndoqo-ngiænotet? Kopømba mbaín, tae viæge toqopam.’

¹⁵ Yaq no qambobevap, ‘Kándambaqape. Qo khoqonø-goam?’

Yaq Evezøza gendo-qavøiu, ‘No Yesú. No ndégo, qo ndoqo-ngiænotet. ¹⁶ Mòqo-itán! No nqáneq qataqambe-fakhán. Qo nóveatáq. Qo nogé sasae ezoqam neka bøi vizu ezoqam qógoát, neka

ezoqa emanqat voqozømbé-vototupāt, matev ndøgo, no-te qoqoqeiv neka nøme ndøgo, no vaev-te tøte-qamekhæmit. ¹⁷ No qogi ezoqam neka bawan vini-ak-té qatø-khofotáq. Yaq ndigu qo ngiæqoat-qa tigoat, no ndækhándí:q. ¹⁸ Qo ndigu bøi qozø-mboqoá. Yaq ndigu bøivun zitá giabiti-wuøém, neka waev-te betēqambuz. Neka Saitan-qa bazaføgakh, tiabiti-ivøvé, Mbumbukiam-te betēnøzaz. Yaq ndigu no mokho-te, manqa-zapazapa segezø-navøém, neka vø-nogi-ezoqam-ēz, ndigu ezoqa nøme namba, no ndi-unimanqatinat.’ ”

*Pol ekeza nømendim sasae-qa yaq-te ge:zømas
(Kel 9:1-19; 22:6-16)*

¹⁹ “Nigi kawa ezoqam, Aglipa! No nqanek umingiap sanqaweáv, Mbumbukiam-te qandowav. Manqa o-mba nømbøendáp. ²⁰ Yaq no até qatøndego, Damaskus taon-te ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat nømendim vøengaz. Taqa zita-te, no Zelusalem taon-té qatønáv neka Zudia manqei ate ndægo vøe-okhoam, neka até bawan vini-ak-té-a, vøe-okhoam. No ezoqa áv qate-zømesimám nqægo: Manqa-zapazapa matanam, zitá giabiti-wuøém, neka Mbumbukiam-te bēqambuz. Yaq tiqa matev mokho-te, ndigu ndimatanam, áv giabiti-zømás, ndigu ùnime:-qambúz, Mbumbukiam-te. ²¹ No Zu ezoqam, Mbumbukiam-qa khoev mokho-te, ta zapaya nqáneq gini-møvønnonám, neka lambe-qa vønøgoam. ²² Geté Mbumbukiam, no

oskia nõtøkeám. Yaq nakémbá, no até ndakín-a, ezoqa iz-akhayapak neka khokho ezoqam-qa megemege-té qatoyá, neka nqātē-zømēsím. No ezoqa sa nqáneq qate-zømesím, av Mozes neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gi:manqatam, matev tøfakhanam. ²³ Ndigu āv gini-einím nqægo: Ndego Mesaya, Mbumbukiam geve, ni tekhandi:n, nqosøgeap ndøndáp, vónaním. Yaq løvøte-te, bugukhokhof ndégo tenøsuzám. Yaq ndego Zu ezoqam neká bawan vini-ak-te, waev ndóndáp.”

²⁴ Pol nqanek manqat ge-ein, yaq Festus gèmondøtáv, vø-akhao. Gembo-ein, “Pól. Qo kandaniáp. Qoqa qateqat ndape kandambaqape nandav, qøte-kandaqaním.”

²⁵ Geté Pol gembo-qavøiu, “Nigi kandambaqape, Festus! No ambá av nqægo, kandaniāp. Manqat nqæmanqate, unimanqatín neka mokho-ús. ²⁶ Ngenek, nigi kawa ezoqam, Aglipa, møndæ-otév, manqat no nqæmanqate. No kopømbaqapé, bavokhó sæmbøé-manqatát. Matev ate ndægo, no nqate-manqate, ngenek àbe-ewagám. Zapa ndógo, ta matev ndøgo, ambá av nqægo, khonoam-tē qanø-fakhanām. ²⁷ Nigi kawa ezoqam, Aglipa! Qo Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat moqó-unimanqatin? No møtenøtén. Qo mòqo-unimanqatín.”

²⁸ Yaq Aglipa Pol gembo-ein, “Ge qð, ndoqo-matavap, qoqa manqat-te nandav, no nakhamas-te ndæ-Klisten-en?”

²⁹ Yaq Pol gendo-qavøiu, “Nakhamas-te ó aiyav-te. No Mbumbukiam, āv qambøe-viám nqáego: Qo mbá mbá. Geté até ezoqa ewaqapé-a, ndakin noqa manqat ngi-ewaget, zo āv tøne:gó, av no nqate:go. Geté auli sen ndigu, no ginømbe-mopøvømem.”

³⁰ Yaq ndego kawa ezoqam, Aglipa, neka gaman ezoqam Festus neka ndugu Benis, ezoqa ewaqape namba, sùgumu-umiáz. ³¹ Yaq bavokho gizav, ndigu yaqyaq-a gibond, “Ngenek ezoqam manqazapa-qase goneáv, ta zapaya ndøgo, ezoqa løvøte-te nqazi-abam neka ndimbula-te nqazi-nqeisam.”

³² Yaq Aglipa Festus gembo-ein, “Qo ngenek ezoqam ambá soqo-nqonqotavín, ndego ekezan poeveav tøgonin, Siza teqa manqa ovøyam manqat tewag, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape.”

Pol Lom taon-te gewav

27

27:1–28:15

Pol gesøkuz, Lom taon-te gemat

¹ Khøuwa qandap, ndigu gizavem, ni Itali manqei-te teimøtinim, yaq Pol neka ndimbula ezoqa nøme, nakhag kawa nøme-qá zenda-té ginøáb. Teqa iz Zuliés. Ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape-qa nakhag bawan mokho-té gunu:-sasaetám. ² Palai khagua møndøbøetám, ta pu-te ndøgo. Khakheitáp. Adlamitium taon-té qandowáv. Yaq Esia plovins-te, pu vinivinimba-te tøkeam-qa ndøgoám. Yaq ni teitø-ketámb ndøgo, vøi-søkuzim. Ezoqa nøme møndøgoám, ni namba.

Ndego Tesalonika taon-ák, ndøgo Masedonia plovins mokho-te. Teqa iz Alistakús.

³ Khøuwa nøme qandopave, ni Saedon taon-té qeimø-fakhán. Yaq Zulies, Pol tanakh mbogó. Ndego sègemboták. Ekeza zifuap-té genøwáv, ndigu loge gigiap neka gekha gigiap nøme bembø-etømem. ⁴ Ni nqawa qeisøkuzim, yaq khamøe sa ni-té qandoféa. Yaq ni Saiples manqei bawa niti-otán. Sèitø-guguyát. ⁵ Yaq ni qeitu-qantavat, anana-mba ndøgu, Silisia neka Pamfilia manqei sa nakeamo-te vøtikhatøvem, yaq Maela taon-té qeimø-fakhán, Lisia manqei-te ndøgo. ⁶ Ta taon-te ndøgo, ndego nakhag kawa ezoqam, palai khagua nøme ndøqeív. Aleksandlia taon-té qandowáv. Itali manqei-te teiti-qa ndøgoám. Yaq ndego ni tenø-itúmb ndøgo, vøimøguv.

⁷ Qeisøkuzim, yaq khøuwa kopoáv, ni aiyav-té qeitø-teitát. Yaq Naides taon qati-khatoumat, ni ambá seiteitátín. Geté kopømba mbáin. Zapa ndøgo, khamøe gèqavønotám. Yaq ni Salmone manqei luát qeitø-qantáv, Klit manqei bawa-te ndøgo. ⁸ Yaq sèitø-guguyát. Geté føgakh-mbá qeitiamát, atema vaev-te khagua pu nøme-te vøimø-fakhan. Ta pu ndøgo, iz Pu Mbomambaqapé. Lasea taon avønin-té qagó.

⁹ Ta-mba av nqægo qati-teitavun, ni khøuwa kandambá qeingiæzotavun. Zu ezoqam-qa khøuwa, ndøgo lou logemav matev gigoatun, é-møndømunasiním, yaq mbe viav vøngaz. Yaq ndakin Pol ezoqa äv genegugúb nqægo, ¹⁰ “Láo. No äv qate-qeiví nqægo: Ni sa tizi-teitit, yaq ni matev føgakh-qape zimøqeivím. Ni nqanek palai khagua neka

gigiap giníngiú. Geté ta-mbá mbá. Até niqá khandí-a, kopømbá, sa tømø-navøem.” ¹¹ Geté ndego nakhag kawa ezoqam, Pol-qa manqat gè-ogí. Yaq palai khagua eve neka nøzøgim ezoqam-qá manqat ndøndáp. ¹² Zapa ndøgo, ta khagua pu ndøgo, qanimáv mbá, qozøqozaq viav khøuwa-te, khagua tøbøetat, mbe qafakhanumatun. Yaq nakémbá, ezoqa kandambá, nqawa søkuzam-qa ndøgoám. Kopømba tøgoat, ambá Finiks taon-té ginøteitín. Taqa khagua pu, Klit manqei bawa-te ndøgo, khøuwa sininim-té qavé. Nøme ndøgo, nakeamo zenda-té neka nøme ndøgo, yogea zenda-té. Yaq ndøgo kopømbaqapé, qozøqozaq khøuwa-te, khagua tøbøetupat.

Mbe qandofea

¹³ Yaq sa niqa yogea-te ndøgo, khamøe-qase qandofea, palai khagua sasae ezoqam, áv gini-matavupám nqægo: Kopømbaqapé. Seitíním, av manqat gi:-einim. Yaq angølap sège-khatobumím, vøi-søkuzim. Yaq ni Klit manqei bawa uni avønin-té seitø-guguyát. ¹⁴ Geté nqova mbaín, sa manqei bawa ndøgo, mbe-qape ndofeá. Taqa bazaføgakh kandamba tantáv. Mbe av nqægo, Khøuwa Fakhanam Yogea Zenda Mbe mbo-akhaemám. ¹⁵ Mbe ndøgo, khagua qanqagim, ni kopømba mbaín, eqeieqei níteit, teimbøe-qatazet. Yaq ság. Khamøe ni qavevendumat, sèimbøkhæ-takát. ¹⁶ Yaq Kauda manqei bawa-qase avønin-te qeito-guguyat, ni khagua-qase eqawat-qa nigoám, ndøgo qei-itiat. Geté føgakh kandambá. Vaev-té qeitø-eqaném, ova vøitø-veem, sasa niløvønømem. ¹⁷ Yaq ta sasae ndøgo qame-navøem, ndigu sasae

ezoqam, palai khagua t̄ini-m̄op̄ov̄om̄ém, tabet̄ē-f̄ogakh-a, neka palai v̄of̄ol̄oz̄om̄em. Zapa nd̄ogo, ndigu m̄oe nd̄ogon̄ém. Soqain̄ nd̄ogo, nd̄ogo Libia manqei av̄onin-te, ndivind bawa-te teit̄o-qavig, ib̄okha mokho-te ngu:gu. Palai gif̄ol̄oz̄om̄em, yaq kham̄oe mba mbotakém, qavevendumat. ¹⁸ Geté kh̄ouwa n̄ome qandopave, kham̄oe nd̄ogo qafegimam, s̄a t̄on̄o-khouwevtát. Yaq khagua keoge ezoqam, até gindigonem, gigiap khagua-te q̄ugeyam, ḡenqagimém, khagua v̄ov̄oyan. ¹⁹ Yaq kh̄ouwa n̄ome qandopave, ndigu até khagua-qa sasae gigiáp-a, v̄onqagimem. Ekezan nd̄onqagimém. ²⁰ Yaq kh̄ouwa kopoáv, ni nduku neká kh̄ouwa z̄ometup̄oteáv, niqa nakhoa qeivi nonqo. Neka mbe s̄egemát. Kh̄apumu-f̄ogákh, qafegimam. Ni s̄eim̄b̄okh̄æ-ov̄om̄ém. Neka matavap̄oteáv, av nqægo, nd̄eiyaḡet̄.

²¹ Ndigu ezoqam, khagua mokho-te gu:goam, kh̄ouwa kopoáv, lou logemáv. Yaq Pol tiqa megemege-te ndo:go, ten̄o-itán nd̄ogo, v̄oz̄o-ein, “Zo noqa manqat ambá z̄oyogem. Ni Klit manqei, até bizindu-iv̄ov̄em̄in. Yaq nqanek matev f̄ogakh-qape neka gigiap qasoq̄osoqoam, ambá gé:fakhanák ni-te. ²² Geté no ndakin nqaz̄o-manqate. Zo nd̄ofof̄ogeáp. Zo ezoqa kopo gó:nav̄om̄ák. Palai khagua mba nd̄osoqá. ²³ No Mbumbukiam-gé ezoqám, neka te-mba nd̄égo t̄æmbovizáp. Yaq lova qap̄ostat, tege enzol ezoqam n̄ofakhán. ²⁴ Ndego āv gen̄ombe-ein nqægo, ‘Pól. Qo m̄oe nd̄oḡo. Qo ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, Siza, teqa megemege-te, nd̄oqom̄o-itán. Yaq nqáe! Qo

zapaya, Mbumbukiam até ezoqa ewaqapé-a, qo namba ndøzøte-guvi, ndøkhandí:z.’

²⁵ Yaq nakémbá, lao, zo anøzi ndøgó. No Mbumbukiam, āv qate-unimanqatinát nqægo: Matev ndøfakhán, av genømbe-ein ndægo. ²⁶ Geté nqanek palai khagua, manqei bawa-qase-té qanótóun, vótøkuvøēm.”

²⁷ Ni pula menas, Meditelenien ndaola-te qeitu-bøetam, yaq ta lova nøme ndøgo, ndigu khagua sasae ezoqam, āv gini-matavupám nqægo: Manqei ābizimu-khatoém. ²⁸ Yaq mbag ndøføløzém, gigiap viniv vømøpøem. Igian qeivi nonqó. Yaq āv giniqeivím nqægo: Ibøkha-qa igian, 40 mitá. Geté nøme qeimø-kawamb, nqawa gimø-føløzem, taqa igian 30 mita mbá. ²⁹ Yaq ndigu ezoqam, møe ndøgoném, av nqægo, khagua andé nandi-té vømé-ngøovøēm. Yaq ndigu khagua-qa okho-te, angølap ndønqagivemém. Angølap foá. Yaq paveat-qa ndøguligulimém.

³⁰ Yaq ndigu khagua sasae ezoqam, khokhozan-qa ndøgoám, khagua-qase ibøkha-te vøføløzem. Yaq ndigu ezoqa nøme, ambá gezø-matemateamín, av nqægo, ndigu ambá angølap nøme ndønqagevememín, khagua mege-te ndo:go.

³¹ Geté Pol nakhag kawa neka nakhag ezoqa nøme gezø-ein, “Nginik khagua sasae zøtezat ezoqam, nqanek khagua-te guveav tøgoat, yaq zo zóyageák.” ³² Yaq ndigu nakhag ezoqam, até gindigonem, khagua-qase-qa mbag vøqogømem, ibøkha-te vøbøi.

³³ Yaq qanaqanus lovølova-ús, Pol ezoqa ewaqape, āv gezømbe-eín nqægo, “Zo lou mòzológ.

Zapa ndógo, zo pula menas sa qazo-qovezumam, zo lou eqeieqei logemáv. ³⁴ Yaq nakémbá. No nqazø-pouwe. Zo lou zólóg. Zo bazaføgakh, bèzøndo-qaván. Yaq zo soqain-qase, zomø-qeivimák.”

³⁵ Pol nqanek manqat ge-ein, yaq ndego flawa ndøndapáz, ezoqa ewaqape-qa bøi-te, Mbumbukiam ike manqat vømbō-ein. Yaq gèmbézó, louzi vøngaz. ³⁶ Yaq ezoqa ewaqape, tiqa mokho-te, é-qazø-eqeieqeitát. Yaq até ndigú-a, lou vølog. ³⁷ Ni ezoqam, palai khagua-te qeitu:guvam, kandambá. Ate qatigoam, 276. ³⁸ Ezoqa ewaqape lou gumulog, qazø-ewez, yaq wit ndigu, khagua-te gu:geabam, gènqagivemém. Khagua betévøyan.

Palai khagua qamø-ngøovøem

³⁹ Yaq qanaqanus qandopave, khagua keoge ezoqam, manqei ndøqeivím. Geté ndigu amba me:matøvemém. Geté ogewe giqeivim, manqei ge:v qagoam, ndigu matavap, āv giniveém nqægo: Palai khagua, sa ge:v-té qabenø-qavíg. ⁴⁰ Yaq angølap gi:zøitam, mbag gèqogém. Yaq ndaola-té sege-zuvøzém. Yaq mbag ndógo, khagua nøzøgim nonqo-te qaløvøtupam, sège-føløzømém, neka palai ndógo, mege-te qo:løvøtupam, vøvøndøzem. Khamøe ambá manqei ge:v-té qanø-ziandamín. ⁴¹ Geté livin-qase ndøugu, ibøkha mokho-te, nandi bawa mu:zavám. Yaq khagua mege, nandi-té qano:qavíg, vømøføgakh. Kha khokhokeáv. Geté okho, khamøe ndømøkuimát, khagua ate ndægo vømū-møkuvøem.

⁴² Yaq nakhag ezoqam, ndimbula ezoqam, zitøge-qa ndøgoám. Soqáin ndøgo, ndigu manqei-te titanqayam, vømø-khokhoním. ⁴³ Geté ndego nakhag kawa ezoqam, Zulies, Pol khandi:vat-qa ndøgoám. Yaq ndego gèzømbø-kház. Ezoqa ewaqape, ndigu tanqayam gi:zøtez, ndego ibøkha-te vøvuam manqat zø-eín, bemø-tanqayam, manqei-te bemøqaqavam. ⁴⁴ Geté ndigu ezoqa nøme, tanqayam zøtezateav gigoam, khagua qaqageap-te fabam manqat zø-eín, manqei-te betē-tanqayam. Yaq av nqægo, ni ezoqa ate qatigoam, manqei-té qeimø-qaqavám, vøi-khandi:n.

28

Malta manqei bawa-te gigoam

¹ Ni manqei-te qeimøqa, yaq ni āv qatiyogém nqægo: Nqanek manqei bawa, iz Maltá. ² Ndigu ezoqam, ta manqei-te ndøgo giyagam, matev eqeieqei nimatanám, vøkhatomb. Yaq gøina niløvutím. Zapa ndøgo, qæ ndølanqavát neka qozaq ndønqeivøém.

³ Pol gøina ndøpizumát. Yaq gøina geløvut, qawagim, te-tata ndøgo, wazeam ndongikáv, pingim-te vømbōtag. Wazeam av nge:go teqatag, yaq løvøte qóqeív. ⁴ Yaq ndigu mo-manqei-anim, Pol gi-ometam, wazeam pingim-te gembo-følawam, āv ginibónd nqægo, “Ngenek pepen ezoqám as ndøgoát. Unimanqatín. Ndego geoneáv, ibøkha-te. Geté ndakin, ndugu

mbumbukiam nõmu, ezoqam-te yaq-fia ndutaev, unimé:-laváo.”

⁵ Geté Pol wazeam sège-vingitáv, gøinam-te sasa ndø-ogiu. Yaq ndego soqain-qase qeiviáv.

⁶ Ezoqa áv gini-matavupám nqægo: Ndego ndømbo-tøpuí, o segébøiáv, vønaním. Yaq amba me:nqanqeitupám. Geté Pol-te matev-qase fakhaneav qagoam, yaq matavap gè-enendém, gi-einim, “Ngenek mbumbukiám nõme ategó.”

⁷ Ta manqei avønin-te ndøgo, manqei nõme møndøgoám. Ndøgo Publius-qá manqei. Ngenek megeat ezoqam ndøgoám, ta manqei bawa-qase-te ndøgo. Yaq ngenek ni gèkhatómb, lou neka venanqei nonqo vønī-etoam. Khøuwa misiká.

⁸ Publius-ge eve, enqoni mbovinumám. Ngusum tatas neka emu mbogoám. Venanqei nonqo-té gebuvám. Yaq Pol tenøwáv ndøgo, zenda vømbøeve, sasa ndøguligulim. Yaq ndego enqoni, sègembo-navøém.

⁹ Nqanek matev qafakhan, yaq até enqoni-us ezoqa nõmé-a, manqei bawa-te giyagam, Pol-te vøndōzav. Yaq enqoni sègezø-navøém. ¹⁰ Ndigu ni vizap kandambá ginigu. Yaq ni manqei nqawa qei-ivøvem, gekha gigiāp ndøgo, ni mbain qeigoam, ndigu sègeni-etoám.

Pol Lom taon-te gemøfakhan

¹¹ Ta manqei bawa-te ndøgo, palai khagua møndøbøetám. Khamøe viav qa-ogitat, ndøgo tømboegéz. Aleksandlia taón qandovuáo. Palai khagua-qa mege-te ndo:go, Mbumbuk Qaqangeap-qá nqovønqova mo:goám.

Yaq khamøe viav qame-navøem, ni tètiketámb, vøi-søkuzim. Løvøyak misiká qeisokhoam, ta manqei bawa-te ndøgo. ¹² Yaq ni Silakus taon-té qeimø-tokhotáv, khøuwa misika vøimø-qovezam. ¹³ Yaq nqawa qei-ivøvem, ni Legium taon-té qeitøeit, vøimø-tokhotav. Yaq nøme qandopave, khamøe sa zita-té qandofeá, vøsøkutan. Yaq khøuwa menas mbá qati-teitát, Puteoli taon-te vøimø-fakhan. ¹⁴ Ta taon-te ndøgo, Klisten ezoqam møndøgoám. Ndigu gèkhatómb. Yaq ni pula kopó, ti namba qati:goam. Yaq nqawa qei-ivøvem, zapá qeitøniáv, atema Lom taon-te.

¹⁵ Ndigu Klisten ezoqam, Lom taon-te giyagam, manqat é-møndømø-yogém, av nqægo, ni Puteoli taon-te qeifakhan. Yaq ndigu ezoqa nøme, ni nømende-qa ndozáv. Andé qámbá, ginduzav. Nøme ndigu, ni Apius maket-té qeitø-qaqandám neka nøme, ta manqei-te ndøgo, vøi-qaqandam, Venanqei Nonqo Khoev Misika gimbo-akhaemam. Pol nginik ezoqa gezømet, yaq Mbumbukiam ike manqat mbo-eín, neka mbøni vømbøbøi.

Pol Lom taon-te, ezoqa Mbumbukiam-qa Manqat gezømesimat

¹⁶ Ni Lom taon-te qeimø-fakhan, yaq gaman ezoqam, Pol sègembo-takém, av nqægo, khoev eqeieqei-té géyagát. Geté nakhag ezoqa kopo møndømbo-goám, gembo-kewagam.

¹⁷ Yaq khøuwa misika-qa zita-te, Pol Zu megetapak zø-akhayám. Yaq gindupindam, ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Tát-za neka ata-za. Noqa yaq-te, manqat nqáneq: No manqa-zapa-qase goneáv, nigi ezoqam-te neka nigi

atanakha-zapazapa-za-qa matev-te. Geté Zu ezoqam, no sège-møvønonám, Zelusalem taonte. Yaq no Lom ezoqam-qá zenda-té ginøveém. ¹⁸ Geté Lom ezoqam ginø-sinøzumem, ndigu no nqonqotønat-qa ndøgoám. Zapa ndøgo, ndigu no-te manqa-zapa-qase qeiviáv, ta zapaya ndøgo, ezoqa løvøte-te ndi-abam, av Zu ezoqam noqa yaq-te qazømbe-pøovam. ¹⁹ Geté Zu ezoqam, tiqa manqat gèsanqawém. Yaq no nakhoa nøme qeiviáv. Yaq no āv qazømbe-eín nqægo: Ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape, Siza, ekezan be-ewág, noqa manqa ovøyam manqat. Geté no ambá av nqægo, nøkeza ezoqam manqa nømøzø-søkuzām. ²⁰ No zo ta zapaya nqáneq qazømbe-akhá, nqanek manqat tæzø-ein. No nginik auli sen, te zapaya ndégo tinømbe-løvønøzat, ni Izlael ezoqam, Mbumbukiam-te nqazio-tana, tendo-khofotav, ni tekhandi:n.”

²¹ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Zudia ezoqam, ni qoqa yaq-te pepa khofotøveáv. Neka nigí ezoqa kopo okhoeáv, ni-te, manqa vøqā-søkuzim, o qo zapaya, manqat soqain vønī-ein. ²² Geté ni qakeza manqat yoge-qa nigú, ande āv khoqotē-matavap. Zapa ndøgo, ni āv qatiyogé nqægo: Manqei-manqei ate ndægot, ezoqa nqanek bawan ndakinaq, manqa mbogevē:matún.”

²³ Yaq ndigu Pol namba, khøuwa nøme ndøzavém. Yaq ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa kandambá gindupindam, Pol ma ge:qotam. Yaq khøuwa gemat, qanaqanus atéma khagus, Pol

Mbumbukiam-qá Megeat Matev-qá yaq-té genezømesimát. Ndego āv gezømbe-ovøemát nqægo: Mozes-qa guguna manqat neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam-qa manqat mokho-te, Yesu-qa yaq-te, møndø-peaomém. Yaq ndego ndigu Yesu-te khatoza-qa ndøgoám. ²⁴ Ezoqa nøme, møndø-unimanqatiním, Pol-qa manqat. Geté nøme ndigu, unimanqatinteáv.

²⁵ Yaq ndigu ekeza mokho-mba, ponqombap ndønqazém. Yaq sègezáv. Geté Pol ndigu bugukhokhof, āv gezømbe-eín nqægo, “Manqat ndøgo, Nqova Mbomambaqape zogi atanakha-zapazapa-za gezø-ein, Aezaya mokho-te, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, nqanek manqat unimanqatín. Ndøgo āv qane-eín nqægo,

²⁶ ‘Vòqáv, ndigu ezoqam vømøzø-ein:

Zo ndòzo-ewagát.

Geté manqa mokho zombó-ndapemák.

Zo ndòzo-kewagát.

Geté zóqeivimák.

²⁷ Zapa ndøgo, nginik ezoqam,
mbøni gèzø-føgøføgakhám,
neka gea gèzø-tokeáp,
neka bøi ndìkøpøitāp.

Zapa ndøgo, ndigu poeveáv,
bøi ti:qeivat neka gea ti:-ewagat,
neka mokho tindapem,
yaq no-te vøndé-qambūz,
no vøté-khakheinøvēm.’ ”

28 Yaq Pol nøme gezø-ein, “Zo vøezøté. Mbumbukiam nqanek khandi manqat, ndakin até bawan vini-ak-té genø-khofotáv. Yaq ndigu ndøndapém.”*

30 Ta khoev-te ndøgo, Pol viav menás geqo-tam, fia vø-aumam. Yaq gekha ezoqām ndigu, gindu-okhoam, sège-khatobín. 31 Ndego ezoqa Mbumbukiam-qa Megeat Matev neka Evezøza Yesu Keliso-qa yaq-té gene-zømesimám. Ndego manqat sège-manqatám. Ezoqam-qa møe goneáv. Neka ezoqa kopo ndego khazeáv.

* **28:28** 28:28 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gi-peaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqánek: 29 Pol nqanek manqat ge-ein, yaq Zu ezoqam sègezáv. Izuizu manqa ndø-itumbumát. Manqa itumbam kandambá gigoat.

**Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape
Ruth, Jonah, and the New Testament in the Kuni
dialect of the Kuni-Boazi language of Papua New
Guinea
Rut, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Kuni-Boazi long Niugini**

copyright © 2015 Wycliffe Switzerland

Language: Kuni-Boazi

Dialect: Kuni

Translation by: Wycliffe Switzerland

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-08-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 18 Oct 2022

f10a11c4-6a0c-5775-9168-c6e73df1a68f